STUDENCI ŽIVE VODE

ŠTIRIINDVAJSET GOVOROV O SVETIH ZAKRAMENTIH

V STOLNI CERKVI SV. NIKOLAJA V LJUBLJANI
GOVORIL

Dr. MIHAEL OPEKA

STOLNI KANONIK IN UČITELJ HOMILETIKE NA VSEUČILIŠČU V LJUBLJANI

1.—3. TISOČ

V LJUBLJANI 1928

ZALOŽILA PRODAJALNA K. T. D. H. NIČMAN

NATISNILA JUGOSLOVANSKA TISKARNA

20502

O. Atanazije Turin

STUDENCI ŽIVE VODE

ŠTIRIINDVAJSET GOVOROV O SVETIH ZAKRAMENTIH

V STOLNI CERKVI SV. NIKOLAJA V LJUBLJANI
GOVORIL

DR. MIHAEL OPEKA
STOLNI KANONIK IN UČITELJ HOMILETIKE NA VSEUČILIŠČU
V LJUBLJANI

1.—3. TISOČ

V LJUBLJANI 1928
ZALOŽILA PRODAJALNA K. T. D. H. NIČMAN
NATISNILA JUGOSLOVANSKA TISKARNA

KNJIŽNICA DOMINIKANSKOG SAMOSTANA ZAGREB

Imprimatur.

Škof. ordinariat v Ljubljani, dne 21. junija 1928, štev. 2192.

A. Kalan m. p.,
gen. vik.

Kazalo.

Uvod 5
Vsi sveti zakramenti 9
Sveti krst 27
Sveta birma 55
Sveto Rešnje Telo 67
Sveta pokora 113
Sveto poslednje olje 143
Sveto mašniško posvečevanje 171
Sveti zakon 199
Opombe 235

Z veseljem boste zajemali vodo iz studencev Zveličarjevih. (Iz. 12, 3.) — Kakor sedmeri studenci žive vode, ki v večno življenje žubori, tekó po zemlji sedmeri sv. zakramenti. Različni so si ti vrelci po marsičem: različna je njihova odličnost in posebna milost, za zveličanje niso vsi enako potrebni, ne deli jih vseh ista roka, nekatere prejemamo po enkrat, druge po večkrat, pogostoma. V tem pa so si eno, da vsi izvirajo iz božjega Srca Gospodovega in nas vsi združujejo s Kristusom, napolnjujejo s Kristusom, utrjujejo v Kristusu.

Gospod Jezus! Ljubezen tvojega Srca žari iz vode krsta in iz krizme potrjenja, iz bele hostije in iz odveze mašnikove, iz bolniškega olja, iz pokladanja škofovih rok na božje izvoljence, iz besede zvestobe med nevesto in ženinom. Zato bodi tvojemu preusmiljenemu Srcu hvala in slava in modrost in zahvala, čast in krepost in moč od vekomaj do vekomaj. Amen. (Skr. raz. 7, 12.)

V Ljubljani, na praznik presvetega Srca Jezusovega 1928.

Dr. Mihael Opeka.

Vsi sveti zakramenti.

I.

Človeku-popotniku skozi bridkosti te solzne doline se več nego enkrat vsiljuje težko vprašanje: Čemu romam po zemlji? Nesrečen je vsak, kdor si ne ve ali noče odgovoriti: K Bogu grem v nebesa. Da, pri Bogu v nebesih je tako gotovo naš zadnji cilj, kakor gotovo nas je Bog nebeški postavil na ta svet. Toda glej! pot k Bogu v nebesa je težka pot. Sam je človek ne more prehoditi. Treba mu je nadnaravne pomoči tega istega Boga — milosti mu je treba. Ta milost je dvojna: posvečujoča in dejanska. Posvečujoča daje nadnaravno življenje duši, dejanska pa je še posebna pomoč za nadnaravna dobra dela. Posvečujoče milosti potrebujemo zato, ker moramo imeti, da pridemo k Bogu v nebesa, v večno življenje, že tu na zemlji višje, nadnaravno, nebeško življenje. Dejanska milost pa nam je potrebna zato, ker ne moremo bogodopadljivo izpolnjevati božjih zapovedi, če nas Bog sam k temu ne vzbuja, z nami ne sodeluje, naši volji stanovitnosti ne daje. — Kje pa naj dobivamo tolikanj potrebno milost? Bog nam jo iz same svoje dobrote deli, bodisi brez

naše vednosti in prošnje, bodisi na našo prošnjo in molitev. Zlasti pa nam jo bogato naklanja po sv. zakramentih. Res, predragi! sv. zakramenti so za nas neusahljivi viri nadnaravnega življenja in moči, studenci žive vode, studenci zveličanja. O teh velikih vrelcih božjih, o sv. zakramentih, se mi zdi, da sem vam v svojih dosedanjih pridigarskih letih vse premalo govoril. Zdaj sem sklenil zamujeno popraviti. Premišljeval bom z vami — zopet v daljši, kolikor mogoče nepretrgani vrsti govorov — svete zakramente. Veliko lepega, upam, vam bom lahko s to priliko povedal. Videli boste vso neizmerno božjo skrb za nas; videli boste veličastno ljubezen Srca Odrešenikovega, iz katerega — kakor iz prvega vrela — potekajo vsi sv. zakramenti; videli boste zopet in zopet v jasni luči odličnost in svetost tiste Cerkve katoliške, ki so zakramenti njena postavna dediščina in last, čeprav je mogoče, da se veljavno dele tudi zunaj nje — tako pač, kakor so bile reke v paradižu paradiževa last, čeprav so se razlivale tudi preko njegovih mej po sosednih zemljah[1] ... — Danes in prihodnjič naj izpregovorim o sv. zakramentih najprej nekaj splošnih reči! —

*

Predragi! Beseda z a k r a m e n t, iz latinskega s a c e r — s v e t, pomeni prvotno sveto stvar, in so jo tako rabili tudi pogani; vojaško prisego in vse, kar je bilo bogovom posvečeno, so

imenovali zakrament. Tako so se posluževali tega izraza tudi sv. očetje, ki so raznim verskim obredom, kakor znamenju sv. križa ali škropljenju z blagoslovljeno vodo, rekli zakrament. V teku časa pa je začela sv. Cerkev uporabljati besedo zakrament samo za tista sveta znamenja, na katera je Kristus navezal podeljevanje božje milosti. In v tem pomenu pravi Katekizem, da je zakrament vidno in podelilno znamenje nevidne milosti, postavljeno od Jezusa Kristusa v naše posvečenje.[2] To je treba dobro razumeti! Zakrament je v i d n o z n a m e n j e, namreč, ki ga s telesnimi očmi vidimo pa tudi z ušesi slišimo — sploh s svojimi čuti zaznavamo. N. pr. pri sv. krstu oblitje z vodo vidimo, besede: Jaz te krstim ... slišimo; pri sv. birmi maziljenje s sv. krizmo vidimo, občutimo, besede: Zaznamujem te z znamenjem sv. križa in potrdim te ... slišimo; in pri drugih zakramentih podobno. — Zakrament je dalje vidno z n a m e n j e n e v i d n e m i l o s t i, to se pravi: svet obred, ki milost naznanja, kaže, pomeni. To namreč je vsako znamenje: vidna stvar, ki neko drugo stvar naznanja, kaže, pomeni, kakor n. pr. dim naznanja, kaže, pomeni ogenj, ali solnce na nebu naznanja, kaže, pomeni dan. Sv. krst, ki je na zunaj neko umivanje, naznanja, kaže, pomeni notranjo milost, po kateri je duša umita; sv. birma, ki je na zunaj nekako potrjenje — milost, po kateri je človek notranje v veri potrjen, itd. Toda ne samo to. Zakrament je vidno znamenje nevidne milosti — pa je tudi p o -

delilno znamenje milosti, to se pravi: milosti ne naznanja, ne kaže, ne pomeni samo, marveč jo tudi podeljuje: tako kakor solnce na nebu dneva ne oznanja samo, marveč ga vselej tudi naredi; ne pa samo tako kakor dim, ki pač pove vselej, da gori ogenj, toda ognja ne užiga. — Iz te razlage podelilnega znamenja je že tudi jasno, da morajo biti zakramenti postavljeni od Jezusa Kristusa, od Boga. Kako pa naj sicer zakramenti milost dele, če je ne dele v moči božji! Bog je začetnik vse milosti. Resnično, če bi trdili, da zakramenti dele milost brez Boga, brez Kristusa, bi prav imeli tisti, ki nam oponašajo, da s svetimi zakramenti uganjamo vraže. Tako pa nič vraž — kajti tu je Kristus, Bog, ki daje vodi moč, da duše očiščuje, in posvečenemu mazilu moč, da jih potrjuje, in skesani obtožbi ter besedi mašnikovi moč, da jih grehov odvezuje, in tako dalje. —

Vprašate me: Zakaj pa je Kristus hotel s čutnimi znamenji podeljevati milost? Odgovarjam: Zato, ker smo ljudje čutna bitja in je to naši naravi tako primerno. Če bi bil ti brez telesa, pravi sv. Janez Krizostom, bi ti Bog delil svoje darove tudi neprikrito in brezTelesno; ker je pa tvoja duša združena s telesom, ti daje nadčutno po čutnih stvareh. — Čisti duhovi, angeli, ne potrebujejo zunanjih znamenj in zakramentov, da jim Bog po njih izkazuje svojo ljubezen in dopadenje; za našo naravo, ki je iz duha in telesa, pa je tako prikladno, da prihajajo duhovne reči do nas v telesni obleki.

— In v koliko tolažbo nam je to! Resnično, človek hrepeni, da bi Boga in njegovo milost takorekoč z rokami prijel; šele potem si je gotov, da je v prijateljstvu božjem. Kolika tolažba tedaj, da mu vidni, čutni krst pove, da je res prerojen v otroka božjega. Kolika tolažba, da ga slišna, čutna beseda mašnikova zagotovi, da je res očiščen grehov in spravljen z Bogom. Kolika tolažba, da sta mu podobi kruha in vina, potem ko je duhovnik izgovoril vsemogočne besede, pôrok, da je res sam Kristus jed in pijača njegovi duši... O, kako modro je vse to naredil taisti Gospod, ki je tudi nad svoje apostole v njihovo tolažbo izlil svojega Svetega Duha pod vidno podobo gorečih jezikov![3]

Toda poglejmo zdaj, kakšno milost nam dele sv. zakramenti, in kako nam jo dele. Vsi sv. zakramenti nam dele posvečujočo milost božjo. Saj so od Kristusa postavljeni zato, da nas posvečujejo, da z naših duš odjemljejo smrt greha, vsajajo nadnaravno življenje in to življenje krepe ter množe, da ga v izobilju imamo. (Jan. 10, 10.) To življenje je posvečujoča milost. Sv. krst nam jo prvikrat podeli, sv. pokora nam jo izgubljeno vrača, vsi drugi zakramenti pa milost, ki že mora biti v duši, krepe in množe. — Toda če vsi zakramenti posvečujočo milost dele ali množe, čemu jih je Kristus postavil več? Ali bi ne bil zadosti en sam, tem večkrat prejeman? Seveda, predragi! če bi nam vsi sv. zakramenti delili samo posvečujočo milost. Pa ni tako, marveč poleg te

nam deli še vsak zakrament posebne dejanske milosti za posebne razmere in potrebe v krščanskem življenju. Govorili bomo o teh milostih pri vsakem zakramentu zase, nekoliko pa tudi že prihodnjič, ko bomo pokazali, kako je Gospod Jezus s sedmerimi vidnimi znamenji milosti — ne več ne manj jih ni ustanovil — bogato poskrbel za vse naše nadnaravne življenske potrebe. —

Danes samo še: Kako nam sv. zakramenti dele milost. Da se izrazim določneje: Ali je milost sv. zakramentov kaj zavisna od človeka, ki svete zakramente deli, in od njega, ki jih prejemlje? Kratek odgovor je: Nič! Zakramenti dele milost sami iz sebe (seveda, ker jim je Bog dal to moč, kakor smo že rekli). Človek se prerodi iz vode in Sv. Duha, pravi Sv. Pismo. (Jan. 3, 5.) Očiščeni smo v kopeli vode z besedo življenja. (Efež. 5, 26.) Tudi sv. očetje, zlasti govoreč o sv. krstu, tolsto potrjujejo. Sv. Gregor iz Nise pravi, da je oblitje z vodo vzrok prenovljenja in prerojenja, in sveti Gregor iz Nacianca, da krst očisti dušo grehov; Tertulijan primerja vodo z zdravilom, in sveti Ambrož s kopeljo v Jeruzalemu; sv. Avguštin pa izjavlja o vseh sv. zakramentih: Bog je pričujoč v svojih svetotajstvih in besedah.[4] — Naj bo tedaj delivec zakramentov kakršenkoli: preprost ali učen, vreden ali nevreden, sam v milosti božji ali v smrtnem grehu — od tega učinek zakramentov ni odvisen; samo da pravilno naredi vidno znamenje, samo da zakrament podeli z namenom dati

to, kar hoče dati Cerkev — in zakrament razvije v duši svojo milostno moč. Ali v vsaki duši? V vsaki — če mu ne stavi ovire. Zakaj kakor je gotovo, da milost sv. zakramentov tudi od tistega, ki jih prejemlje, ni zavisna, tako gotovo je pa tudi, da prejme milosti več ali manj, kakor je že dorasli človek na zakrament bolj ali manj pripravljen, in da milosti sploh ne prejme, kdor se zakramentu približa nevredno. To je tako, kakor če solnce sveti skozi okno. Ni okno tisto, ki daje luč, marveč solnce. In vendar bo v hiši luči več ali manj, kakor je že okno bolj ali manj prozorno, bolj ali manj čisto; in nič luči ne bo, če je okno do vrha zamazano ali trdo zastrto. —

*

Toliko bodi dovolj za danes. Vam, moji častiti poslušavci, se morda te stvari zde suhoparne, dolgočasne. Ne bom vam dejal podobno, kakor tisti originalni pridigar, ki so mu ljudje uhajali iz cerkve, pa je klical za njimi: Počakajte vendar, kristjani, saj lepše reči šele pridejo! — Ne, predragi! Zakaj tudi to, kar smo povedali, je lepo, je vzvišeno, vsega našega krščanskega zanimanja vredno. Povejte mi: Če bi bili kje med nami studenci, v katerih bi teklo čisto zlato, in vsakdo bi ga lahko s pergiščem zajemal — ali ne bi bili mi vsi skrajno vedoželjni, kaj so vendar ti vrelci, odkod so, kako da se pretaka v njih zlato, in tako dalje? Glejte! tu pa so studenci čistega zlata,

vrelci milosti božje — sv. zakramenti. O, komu bi bilo suhoparno in pusto, spoznati vso njihovo naravo, njihovo bistvo, njihov izvor, njihovo čudovito moč? Vrelci milosti božje, vrelci milosti božje —. Kaj je milost božja? Neprecenljiva, najvišja vrednota. K Bogu nas vodi v nebesa. Nihče naj ne reče: Lahko je živeti tudi brez milosti božje, koliko ljudi živi brez nje, in ničesar ne vedo o sv. zakramentih, ne brigajo se zanje... Resnično, mnogo jih je, a so — siromaki. Da, siromaki! Saj je lahko, da so brez milosti obdani od časnih blagrov; lahko, da so zakopani v zemeljsko blago in bogastvo; lahko, da so jim glave ožarjene od časti in slave; lahko, da so svetnega veselja in uživanja polni — brez milosti božje; toda po poti k Bogu v nebesa ne hodijo. Pod potjo hodijo, pod potjo — in če milost, ki jim jo Bog ponuja, odbijajo, bodo celo življenje hodili pod potjo, po pogubni stezi, ki vodi v prepad.[5] Amen.

II.

Če pozorno prebiramo Sv. Pismo, bomo opazili, da je toliko svetih reči v Starem in Novem Zakonu po številu — sedem. Sedem vrst darilvenih živali pozna postava Mozesova; sedem rogljev ima zlati svečnik v jeruzalemskem templju; na sedmerih stebrih počiva hiša modrosti; sedem duhov stoji pred tronom božjim in sedem darov Sv. Duha našteva prorok Izaija. Takisto ima v Skrivnem razodetju sv. Janeza, kjer so proroško opisane prihodnje zgodbe Cerkve Kristusove, število sedem velik pomen. Do sedmerih cerkva v Aziji z njihovimi sedmerimi angeli se obrača prorokba; sedem darov se prilastuje Sinu človekovemu; s sedmerimi pečati je zapečatena knjiga skrivnosti; sedem trobent se oglaša; sedem posod jeze se razlije in sedem zvezd je v rokah Odrešenikovih. Tisti, ki se bavijo s skrivnostnimi pomeni števil, pravijo, da je število sedem zato v toliki veljavi, ker je sestavljeno iz števil tri in štiri. Število tri pomeni troedino božanstvo, štiri pa vse stvarstvo pod štirimi stranmi neba. Tako bi bila s številom sedem upodobljena skrivnostna zveza božanskega

z ustvarjenim, nebeškega z zemeljskim. Če je ta razlaga resnična, je Kristus kaj posebno lepo postavil tudi prav sedem sv. zakramentov. Saj zakramenti po svojem bistvu združujejo božansko z zemeljskim, namreč milost z vidnimi, čutnimi rečmi; po svojem učinku pa zopet človeka vežejo z Bogom.[6] — Toda bodi to kakorkoli! Verska resnica je, da je v naše posvečenje postavljenih od Kristusa sedem sv. zakramentov, ne več ne manj. To bom v današnjem govoru dokazal, potem pa še pokazal, kako je s temi sedmimi zakramenti lepo poskrbljeno za vse duhovne potrebe vseh dôb našega življenja. —

*

Predragi! Glavni dokaz, da je Jezus postavil prav sedem sv. zakramentov, je ustno izročilo sv. Cerkve. Sv. Cerkev je namreč od nekdaj tako verovala in učila, od nekdaj sedem sv. zakramentov vernikom delila. To nam izpričuje vsa zgodovina Cerkve, zlasti glasno pa celo tiste krive vere, ki so se že v prvih stoletjih ločile od katoliške Cerkve. Tudi te imajo namreč sedem sv. zakramentov. Odkod jih imajo, če jih niso prinesle s seboj iz katoliške Cerkve? Torej jih je le-ta imela že v prvih stoletjih, kakor jih ima danes. Dà — in v vseh stoletjih je Cerkev sedem sv. zakramentov odločno branila pred vsemi napadi sovražnikov. V 14. stoletju so vstali Wiklefovci in so učili zmotno o sv. birmi; Cerkev jih je

obsodila. V 12. stoletju je storila toisto z Albižani, ki so širili napačne nauke o sv. birmi, sveti pokori, sv. poslednjem olju in sv. mašniškem posvečevanju. Že v 4. stoletju je vzela v varstvo zakrament sv. zakona, ki so ga zametali Manihejci. Z eno besedo, Cerkev se je zmerom stanovitno držala tega, kar je potem slovesno izrekla na vesoljnem zboru Tridentinskem, zlasti proti protestantom: Če kdo trdi, da je več ali manj zakramentov nego sedem, namreč: krst, birma, Evharistija, pokora, poslednje olje, mašniško posvečevanje, zakon — ali, da kateri teh sedmih ni resnično in pravzaprav zakrament — bodi izobčen![7]

Toda dejal bi mi krivoverec, ki veruje samo v dva ali v tri ali kvečemu v pet zakramentov: V Sv. Pismu vere o sedmerih zakramentih — ni. Počasi, prijatelj! Vsekako je res, da ni v Sv. Pismu nikjer tega-le izrečnega stavka: Sv. zakramentov je sedem. Ali kaj za to! Saj v Sv. Pismu tudi ni nikjer rečeno, da sta samo dva, ali, da so trije, ali, da je pet zakramentov. Sv. Pismo kratkomalo ne pove, koliko sv. zakramentov je. Prav zato pa je treba prisluhniti, kaj pravi drugi vir božjega razodetja, ki ga moramo — kakor smo svojčas videli* — prav tako spoštovati kakor Sv. Pismo, kar za razodeto božjo resnico ni nič manjše vrednosti. In to je ustno izročilo, nezmotljivo ohranjeno v sv. Cerkvi. Le-to pa sporoča sedem sv. zakra-

* Prim. Večna knjiga. Deset govorov o Sv. Psmu. V Ljubljani 1927. K. T. D. H. Ničman. Str. 60.

mentov, ne več ne manj. Sicer pa, četudi Sveto Pismo ne govori nič o številu sv. zakramentov, ali jih pa vendar ne omenja vseh sedem posamič na posameznih mestih? Prav res, da jih. Pri svetem Janezu govori Kristus Nikodemu: Resnično, resnično, povem ti, ako se kdo ne rodi iz vode in Duha, ne more priti v božje kraljestvo. (Jan. 3, 5.) V teh besedah je izražen sv. krst, in še razločneje v onih drugih, govorjenih apostolom: Pojdite torej in učite vse narode; krščujte jih v imenu Očeta in Sina in Sv. Duha... (Mt. 28, 19.) Apostolska dela pripovedujejo o sv. birmi, o kateri pravi tudi sv. Pavel: Kateri nas pa potrjuje z vami v Kristusu in nas je mazilil, je Bog, kateri nas je tudi zapečatil (t. j. s svojim pečatom zaznamoval) in dal zastavo Duha v naša srca. (2 Kor. 1, 21—22.) O zakramentu sv. Rešnjega Telesa govore vsi štirje evangelisti. Kristus je naročil apostolom, potem ko je pri zadnji večerji izpremenil kruh in vino v svoje telo in svojo kri: To delajte v moj spomin! (Lk. 22, 19.) Četrti zakrament, sv, pokora, je v Sv. Pismu zapisan kar najjasneje. Kristus je prišel po vstajenju k svojim apostolom, je vanje dihnil in jim dejal: Prejmite Sv. Duha; katerim grehe odpustite, so jim odpuščeni; katerim jih zadržite, so jim zadržani. (Jan. 20, 23.) Sv. apostol Jakob nam poroča o zakramentu sv. poslednjega olja: Je kdo bolan med vami — pravi —, naj pošlje po cerkvene mašnike, in naj molijo nad njim in ga mazilijo v imenu Gospodovem, in verna molitev

bo otela bolnika, in Gospod mu bo polajšal, in ako je v grehih, mu bodo odpuščeni. (Jak. 5, 14—15.) O šestem zakramentu, sv. mašniškem posvečevanju, govori sv. Pavel učencu Timoteju, rekoč: Nikar vnemar ne puščaj milosti, katera je v tebi, katera ti je bila dana po prorokbi s pokladanjem rok duhovščine. (1 Tim. 4, 14.) Slednjič omenja sedmi zakrament, sv. zakon, isti apostol, ki pravi o njem v listu do Efežanov: Ta skrivnost je velika; jaz pa pravim v Kristusu in Cerkvi. (Efež. 5, 32.) —

Še eno bi k vsemu temu lahko rekli. Če ni Kristus postavil sedem sv. zakramentov, naj nam pa povedo nasprotniki, kateri papež ali škof ali cerkveni zbor je katerega izmed njih nanovo uvedel ali odpravil? Povedo naj, kdaj se je to zgodilo? Povedo naj, kako je bilo mogoče uveljaviti toliko novotarijo vsesplošno med krščanskim ljudstvom, ki je vsekdar z mrzlično skrbjo pazilo na staro vero, stare verske navade in izročila? Zastonj bomo čakali odgovorov na ta vprašanja. Vere v sedem sv. zakramentov Kristusovih pač ni mogoče podreti! —

Kako pa, moji častiti poslušavci, naj bi tudi bilo po božji modrosti sv. zakramentov manj, ko so pa vsi sedmeri tako primerni — in čemu naj bi jih bilo morda več, ko so pa ti sedmeri tako zadostni za vse življenske prilike posameznega krščanskega človeka in človeške družbe. Le premišljujmo! Sv. krst, ki ga imenujejo sv. očetje kopel

prerojenja ali vodo življenja, prestavi človeka koj ob prihodu na svet v nadnaravno življenje tako, kakor ga prestavi telesno rojstvo v naravno. Kakor telesno rojstvo naravne, tako položi duhovno rojstvo sv. krsta v človeka nadnaravne kali, moči, zmožnosti, ki naj vzporedno z naravnimi rastejo in se razvijajo. Kakor odkaže telesno rojstvo človeku njegov naravni, zemeljski cilj med človeškimi otroki, tako ga usmeri sv. krst k nadnaravnemu, nebeškemu cilju otrok božjih. Začetek nadnaravnega življenja je storjen. — Toda glej! Komaj se to dragoceno nadnaravno življenje začne razvijati, že mu zagroze nevarnosti. Krščeni otrok postane deček, deklica, in s prvimi koraki v trdo časno življenje se tudi že začne boj s tistimi tremi sovražniki blaženega večnega življenja, ki so poželjenje mesa, poželjenje oči in napuh življenja. Ah, treba je, da priskoči človeku na pomoč nova milost, nov zakrament — sv. birma, zakrament dopolnjenega nadnaravnega življenja, ki doraščajočega človeka potrdi v veri in v življenju po veri. Bojna moč in pogum, ščit v obrambo — to je zakrament sv. birme, ki naredi iz otroka božjega vojščaka pod zastavo Kristusovo. — Toda kaj bodo vojščaku moč in pogum in meč in kopje in ščit, če pa nima hrane! Jedi in pijače potrebuje vsako življenje tem bolj, čim bolj se razvija. Jed in pijačo za nadnaravno življenje nam deli zakrament telesa in krvi Kristusove, najsvetejši Zakrament. Oj prevelike modrosti in ljubezni božje! —

Pa oh, tudi pogumen, prav oborožen in dobro hranjen vojščak utegne biti v boju ranjen. V boju za zveličanje je rana — greh. Rani pa je treba obveze, zdravnika. To je zakrament sv. pokore, ki celo do smrti prizadetega človeka zopet obudi v nadnaravno življenje in ga sv. očetje zato imenujejo kar — drugi krst. — Toda telesno ranjeni, čeprav ozdravljeni človek trpi največkrat še na težkih posledicah svojih ran. Tako ostanejo tudi na duši po grehu zle posledice, slabosti greha, ki jih je treba izlečiti vsaj ob koncu tega časnega življenja, da more duša iz okov telesnih prosto razviti svoj polet k Bogu. V ta namen je pripravljen zakrament sv. poslednjega olja, ki izbriše z duše ves zemeljski prah in tudi telo človekovo posveti za večno življenje. — Vse te potrebe ima posamezni človek od zibeli do groba, in glej! vsem je tako lepo zadoščeno. — A človeška družba? Da se tem lažje popenja vsa iz narave v nadnaravo, ali ni potreba, da je v svoji korenini posvečena? Da, in posvečena je v zakramentu sv. zakona, ki je blagoslov Gospodov za družine človeške. In še! Da nikoli ne opeša v človeštvu zveličavna vera in nikoli ne prestanejo teči vrelci milosti — zato je tu zakrament sv. mašniškega posvečevanja, ki naredi iz izvoljenih članov človeške družbe prvake ljudstva božjega, obdane z božjo močjo in z oblastjo, oznanjati nadnaravno vero in iz veka v vek napajati vse ljudi iz studencev zveličanja . . .[8]

Predragi! Kako dober je Bog! Ko je hodilo nekoč izraelsko ljudstvo pod vodstvom Mozesovim skozi prostrano in golo puščavo Arabije proti obljubljeni deželi in je zaradi pomanjkanja vode trpelo silno žejo, se je Bog usmilil ljudstva in zapovedal Mozesu: Vzemi palico v svojo roko in pojdi... Udaril boš na skalo in pritekla bo iz nje voda, da pije ljudstvo. (2 Moz. 17, 5—6.) Mozes je tako storil in izžejane množice so se pokrepčale ob čudežnem studencu za nadaljnjo pot. — Tudi mi hodimo skozi puščavo te zemlje — kaj pa je, nego puščava, čeprav bi se mnogim posvetnim ljudem zdela rajska poljana, ker nimajo nič misli za nebesa —, tudi mi hodimo skozi puščavo te zemlje proti večni domovini in naše duše velikokrat omagujejo od žeje pod žgočim solncem strasti in greha... Toda glej skalo v puščavi! Skala je Kristus. Na božje povelje hite božji mašniki, vodniki ljudstva, vsakčas k tej Skali in izvabljajo iz nje po sv. zakramentih vodo milosti, ki gasi dušno žejo, ki krepča in osvežuje popotnike z novo romarsko močjo...[9] Ali ni to neizrečena dobrota božja? O, zahvaljujmo se Bogu zánjo! Spoštujmo in ljubimo sv. zakramente! Naj milost onih, kar smo jih že prejeli, rodi v nas zmerom novih sadov bogoljubnega življenja! Za vse tiste pa, ki jih bomo še prejeli, z vso skrbjo in gorečnostjo pripravljajmo svoje duše! Amen.

Sveti krst.

I.

Velika je dostikrat verska nevednost tudi med sicer izobraženimi ljudmi. Spominjam se, da sem slišal ali bral kot resnično zgodbo to-le: V takozvani boljši hiši je umiral gospodar. Kakor je že v teh hišah večkrat nepopisno žalostna navada, so tudi tu odlašali z duhovnikom. Poklicali so ga šele zadnji hip in to — prepozno. Ko je duhovnik prišel, je bil mož že mrtev. — Žal! zdaj ni mogoče nič več narediti, je dejal mašnik. — Ah! vsaj kak zakrament mrtvih bi mu še podelili, je vzdihnil jokajoč ženski glas. Duhovnik se je bridko nasmehnil. Kako ne!... Sv. zakramente res delimo v zakramente mrtvih in zakramente živih. Toda tega poimenovanja ni razumeti tako, da so eni za mrtve, drugi za žive po telesu. Ne, marveč to so zakramenti za mrtve ali za žive na duši. Če ima zakrament moč, vzbujati na duši mrtve, t. j. grešnike, je zakrament mrtvih. Če pa morajo tisti, ki zakrament prejmejo, biti na duši živi, t. j. če morajo že imeti posvečujočo milost božjo, je to zakrament živih. Zakramenta mrtvih sta dva: sveti krst in sv. pokora; zakramenti živih pa vsi drugi.

— Sv. krst —. O sv. krstu moram zdaj najprej govoriti. To je prvi in najpotrebnejši zakrament. Prvi je zato, ker pred sv. krstom ne more človek nobenega drugega zakramenta prejeti. Zakaj šele sv. krst pridruži človeka sv. Cerkvi, vidni veliki družini Kristusovi, katere otroci edino imajo postavno pravico do vsega njenega nadnaravnega imetja. Najpotrebnejši zakrament pa je zato, ker se brez njega nihče, celo otrok, ne more zveličati.[10] Otroci, ki umrjejo brez sv. krsta, po splošni misli bogoslovcev sicer niso pogubljeni, ker sami še niso nič grešili. Nadnaravne, nebeške sreče pa tudi ne dosežejo, marveč le neko naravno blaženost. Zakaj ako se kdo ne rodi iz vode in Duha, ne more priti v božje kraljestvo. (Jan. 3, 5.) Velika stvar! Zato je Kristus za tvarino sv. krsta izbral vodo, ki je po celem svetu najrazširjenejši element. Zato sv. Cerkev krščuje že otroke in je od nekdaj krščevala tudi otroke. Zato je verski nauk, da more veljavno in v sili tudi dopustno krstiti vsak človek, pa najsibo tudi krivoverec, Jud ali pogan, ki v moč sv. krsta ne veruje: zadosti je, da prav podeli vidno znamenje in namerava dati to, kar hoče s sv. krstom dati Cerkev. O nedogledna važnost sv. krsta! Toda še bolj jo bomo spoznali, ako natančneje premislimo, kakšnih neizrečenih nadnaravnih dobrot smo ljudje deležni po sv. krstu.

*

Predragi! Lepo uče cerkveni učeniki, da je bil naš krst upodobljen v samem krstu Jezusovem v Jordanu, kjer je — kakor pravi sv. Avguštin — Kristus stopil v vodo ne zato, da bi bil sam očiščen, marveč zato, da je očistil vodo za naše očiščevanje. Resnično, kar se je dogodilo tam, to se dogaja tukaj. Kaj se je dogodilo pri krstu Jezusovem? Tri stvari poudari Sv. Pismo: Sv. Duh je prišel nad Jezusa; nebeški Oče je izpregovoril: Ta je moj ljubljeni Sin, nad katerim imam svoje veselje; in prej zaprta nebesa so se odprla. (Prim. Mt, 3, 16—17.) Vse to je tako v sv. krstu Novega Zakona. — V krščenega človeka pride Sv. Duh. Ali moremo povedati, kaj je to? Sv. Tomaž Akvinski pravi, da je Sv. Duh takorekoč srce Cerkve, kateri je glava Kristus, a po besedah sv. Avguština je duša Cerkve. Torej je sorazmerno tudi v posameznem človeku, ki ga sv. krst naredi za uda Cerkve, Sv. Duh takorekoč srce njegovega srca, duša njegove duše — in človek, oblit z vodo sv. krsta, postane svetišče, tempelj Sv. Duha. Bog je poslal Duha svojega Sina v naša srca, pravi apostol. (Gal. 4, 6.) Vaši udje so tempelj Sv. Duha. (1 Kor. 6, 19.) O nepojmljiva čast za človeka, ustvarjenega iz ila zemlje! Toda kaj še čast! Kakšna je pa dobrota za človeka ta prihod Sv. Duha v njegovo dušo! Zakaj nebeški gost ne pride sam, marveč pride — po načinu kraljev — s sijajnim spremstvom. To spremstvo je posvečujoča milost z vsemi darovi, ki so z njo združeni. Posvečujoča

milost božja —. Kakšno čudo naredi v krščenem človeku! Predvsem prežene iz njegove duše greh. Vsi ljudje — razen Ene, Brezmadežne — smo spočeti v grehu. Hudobni duh je v prvem človeku zastrupil korenine človeškega drevesa tako, da bodo zastrupljeni vsi sadovi, kar se jih bo rodilo na njem do konca sveta. To je naš izvirni ali podedovani greh. Posvečujoča milost, ki pride s Sv. Duhom v krščenega človeka, izbriše v duši ta greh in, če je krščeni človek že dorasel in je pred sv. krstom tudi že sam grešil, izbriše tudi vse dejanske grehe ter vse kazni zanje, časne in večne. Hkrati pa obudi posvečujoča milost dušo, ki je nadnaravno mrtva, k življenju tiste prve nedolžnosti in pravičnosti, v kateri je Bog ustvaril prvega človeka. O, kako lepa postane duša, obsejana v sv. krstu od posvečujoče božje milosti! Tako lepa, da ni tej lepoti nikjer primere v vidnem stvarstvu, tako lepa, da strmijo nad njo sami nebeški angeli. Vi starši, ki se duše vaših malih otrok še bleste v krstni milosti, pomislite to in skrbite dan in noč, da, kar je na vas, nikoli ne ugasne v vaših otrocih ta luč, ki jo je v njih prižgal Sv. Duh! Pazite nanje! Pazite nanje zlasti tedaj, ko bodo vaši otroci prehajali iz otroških let v mladostna. Najškodljivejši so tisti oblaki, ki udarijo na trte v vinogradih ob času, ko se njih cvetje izpreminja v sad... — Toda ne dovolj! S posvečujočo milostjo pridejo pri sv. krstu v spremstvu Sv. Duha tudi kali vseh čednosti: vere, upanja, ljubezni in vseh drugih krščanskih kreposti,

semena, ki naj se z močjo, katera jim je dana, ter s krščanskim poukom in vzgojo razvijejo v bogoljubno človekovo življenje na zemlji in v blaženo večnost njegovo onstran groba. O, kaj zapravi, kakšno bogastvo vrže od sebe, kdor po sv. krstu s smrtnim grehom pokonča v sebi krstno nedolžnost! In vendar — kako jo pokončavajo ljudje za nič in zopet nič! Pač ne pomislijo, da, četudi jo je v sv. pokori mogoče nazaj dobiti, da je pa morda težje, dobiti jo nazaj, nego je ne izgubiti. Poveljnik, ki bi s peščico vojakov lahko do konca branil postojanko, je ne bo zopet osvojil s peščico vojakov, če jo je predal sovražniku. Treba mu bo vojakov več, cele vojske. Tako je tudi sv. pokora pač res drugi krst, ki da nazaj nedolžnost duši — toda je trudapoln, težaven krst![11]

To je torej prvo: v sv. krstu pride v človekovo dušo Sv. Duh s svojo milostjo in svojimi darovi. Ali je čudno, da se dogodi potem tudi drugo, kar se je dogodilo pri krstu Kristusovem v Jordanu, da namreč sprejme nebeški Oče krščenega človeka za svojega otroka? Resnično, otroci božji postanemo pri sv. krstu. Poslušajte apostola! — Prejeli ste duha posinovljenja otrok, v katerem kličemo: Aba! (Oče!) Vsi namreč ste otroci božji po veri, kateri ste v Kristusu Jezusu. Zakaj katerikoli ste v Kristusu krščeni, ste Kristusa oblekli. (Gal, 3, 26.) Ne da bi bilo to samo neko lepo ime, da bi se otroci božji samo imenovali, marveč smo to v resnici. Poglejte, pravi sv. Janez, kakšno ljubezen

nam je izkazal Oče, da se otroci božji imenujemo in smo. (1 Jan, 3, 1—2.) Kakor postane ubogo dete, ki ga posinovi mogočen knez, deležno knežjega stanu in bogastva, tako smo v sv. krstu dobili mi nebeško plemstvo in pravico do bogastva božjega. — O, kdo bi razumel toliko čast in srečo! Strni skupaj vse, kar ima svet velikega in lepega, vse časti in odlike, vsa žezla in krone, vse je nič v primeri s tem, kar nam je dal sv. krst s sinovstvom božjim! Tisti, ki so prišteti otrokom božjim, pravi sv. Ciprijan, so dosegli vrhunec vsega žlahtništva.[12] Resnična in velika je na zemlji ljubezen staršev do otrok. In glej! Ko smo postali v sv. krstu otroci božji, smo postali deležni ljubezni nebeškega Očeta. Ali ljubi ta Oče manj od zemeljskega očeta, zemeljske matere? Kaj še! Ali more žena pozabiti svoje dete? govori Gospod sam pri Izaiju, da bi se ne usmilila sadu svojega telesa? In ko bi ga ona pozabila, vendar jaz ne bom pozabil tebe. Glej! na svoje roke sem te zapisal. (Iz 49, 15—16.) Oj blažena usoda naša! Bog je naš nad vse ljubeči Oče. V svoji očetovski ljubezni nam deli dobroto na dobroto, milost na milost, blagoslov na blagoslov. Tudi če kdaj trpljenje in bolečino pošlje — bolečina in trpljenje in smrt ostanejo pač od izvirnega greha tudi po krstu v opomin, kaj je greh, in, da si z vdanostjo v trpljenju zasluženje množimo —, tudi če Bog v svoji neskončni previdnosti nad nas časno gorje pošlje, je to sama čista ljubezen njegova, ki želi le naše resnično in stalno

dobro; tudi če rani, rano zaveže — pravi lepo Sv. Pismo —, tudi če tepe, ozdravlja njegova roka. (Job. 5, 18.) Zakaj zmerom velja pri Bogu: Ta krščeni človek je moj ljubljeni otrok, nad katerim imam svoje veselje... O krščeni bratje moji in sestre! Ali velja tudi pri nas zmerom: Ta Bog je naš ljubljeni Oče, nad katerim imamo svoje veselje? Ali imamo nad Bogom zmerom svoje veselje? Ali častimo mi zmerom Boga, ga ljubimo, mu služimo, kakor je takega Očeta častiti, ljubiti, mu služiti potreba? O, mislimo, neprenehoma to mislimo, da nas je sv. krst posvetil v otroke božje! —

Ako smo pa otroci, smo tudi dediči, pravi apostol. (Rim. 8, 17.) Dediščina, do katere smo z božjim posinovljenjem prejeli pravico, pa ni drugo nego nebeško kraljestvo. In tako, moji častiti poslušavci, je uresničeno pri sv. krstu Novega Zakona tudi tisto tretje, kar se je dogodilo v krstu Kristusovem: nebesa, prej zaprta, se krščenemu človeku odpro. Pravica do nebes postane naša velika in polna pravica, ki nam je nihče odvzeti ne more. Kakor zemeljski oče ne more razdediniti svojega otroka, če mu je otrok pokoren, če mu zvesto služi: tako nam Bog sam ne more vzeti pri sv. krstu zajamčenih nebes, če živimo tako, kakor On hoče in zapoveduje. O neskončne tolažbe polna zavest! Zdaj vem, zakaj sem na svetu, zdaj vem, kako zelo je to življenje vredno življenja. Krščen sem in moj delež bodo nebesa. Kaj so nebesa? Ah, že ob drugih prilikah sem se zastonj trudil pove-

dati, kaj so! Z nobeno lepoto, z nobeno srečo, z nobeno blaženostjo na zemlji jih ne morem primerjati — kako bi jih tedaj opisoval! — L. 496. je sv. Remigij krstil frankovskega kralja Klodvika. Da bi bil barbarski kralj od svetega dejanja čim bolj prevzet in njegovo srce s svetim spoštovanjem prenapolnjeno, je dal škof cerkev v Reimsu, kjer se je slovesni krst vršil, nad vse lepo okrasiti. Tla in stene so bile pokrite z dragocenimi preprogami; venci so opletali oltar, krstno kapelo in stebrovje v svetišču; najdragocenejši balzam in druge predehteče dišave, zažgane v srebrnih posodah, so razširjale po cerkvi nebeško vonjavo. In zares je bil kralj ves vzhičen in začuden, ko je s svojimi dvorjani stopil v katedralo. Zavzet je vprašal škofa: Oče, ali je to tisto kraljestvo, ki si mi ga obljubil? — To še njega senca ni! je odgovoril škof, in, pokazavši na krstni kamen, je dostavil: Glej! tam so vrata, ki vodijo v obljubljeno kraljestvo![13] — Resnično, predragi! nobena stvar na zemlji nebeškega kraljestva še senca ni. Tam gori je sama čista lepota, samo čisto bogastvo, samo čisto veselje, sama neizrazna blaženost, sam čisti mir, sama čista sreča na vekomaj... Oj blažena vrata v to kraljestvo — blaženi sveti krst!...

*

Predragi! Živimo tako, kakor morajo živeti ti, ki so krščeni, ki so kristjani, t. j. Kristusovi in božji! Zakrament sv. krsta ima še ta učinek, da nas s

posebnim, neizbrisnim znamenjem zaznamuje za lastnino Sv. Duha, za otroke božje in dediče nebes. Kakšna nesreča bi bila, če bi nam to znamenje kdaj v pogubljenju na vekomaj očitalo, da smo se, ko bi se bili lahko zveličali — pogubili po svoji krivdi! Amen!

II.

Gotovo je, da je naš Gospod Jezus Kristus, začetnik sv. zakramentov, sam določil njihove bistvene dele, t. j. za vsak zakrament posebej primerno tvarino in potrebno slovilo ali besede, ki skupno s tvarino sestavljajo vidno znamenje milosti. Tako je za tvarino sv. krsta določil vodo, oblivanje ž njo, za slovilo pa besede: Jaz te krstim v imenu Očeta in Sina in Sv. Duha; za tvarino sv. birme krizmo, maziljenje ž njo, za slovilo pa besede: Zaznamujem te z znamenjem sv. križa in potrdim te s krizmo zveličanja v imenu Očeta in Sina in Sv. Duha; za tvarino sv. Rešnjega Telesa kruh in vino, za slovilo pa izpreminjevalne besede: To je moje telo — to je kelih moje krvi; za tvarino sv. pokore grešnikovo skesano obtožbo grehov, za slovilo pa besede mašnikove: Jaz te odvežem tvojih grehov v imenu Očeta in Sina in Sv. Duha; in podobno pri vseh zakramentih. — Sv. Cerkev je potem v teku časa bistvenim delom pridejala nebistvene. Na sebi ponižna vidna znamenja milosti je obdala z lepimi sv. dejanji in molitvami. To so cerkveni obredi pri sv. zakramentih. Cerkev izraža

ž njimi svoje spoštovanje do sv. zakramentov, uči vernike razumevati čim bolj njihov pomen in prosi zanje tudi v svojem imenu božjih milosti.[14] Pri nekaterih zakramentih so sv. obredi posebno bogati in pomenljivi. Tako zlasti pri sv. krstu. Mislim, da vam ne bo nevšečno, če vam obrede sv. krsta popišem. —

*

Predragi! Da bolje razumemo današnje obrede pri sv. krstu, moramo vedeti, da so bili sv. obredi, ki se zdaj kar nepretrgoma zapored vrše, v starih časih, ko so bolj krščevali odrasle, porazdeljeni na tri razne dobe: na dan sprejema v katehumenat, t. j. v pripravljavno šolo za sv. krst, potem na čas bližnje priprave in na sam dan krsta. Pri sprejemanju v katehumenat je škof ali mašnik pokladal roke na kandidate, jim zaznamoval čelo z znamenjem sv. križa ter zarotoval nad njimi hudobnega duha. — Pri bližnji pripravi, ki je trajala spočetka 40 dni (v starejši dobi je bil to postni čas, ker so krščevali na velikonočno in binkoštno vigilijo), pri bližnji pripravi torej, ki je trajala spočetka 40 dni, pozneje pa vsaj deset ali sedem dni, so bili glavna stvar pouk, molitev, post in skrutiniji. Beseda scrutinium pomeni vse sv. obrede (prekriževanja, molitve, zarotovanja), ki so jih mašniki ali drugi, nižji služabniki Cerkve (akoliti) v dobi priprave izvrševali nad katehumenom. Prvotno so bili v rimski Cerkvi trije skrutiniji v

navadi, v 6. stoletju jih je bilo sedem. Zelo slovesni so bili obredi tretjega skrutinija v sredo po četrti postni nedelji, ko so razložili in zaupali katehumenom apostolsko vero in Gospodovo molitev — ter obredi sedmega skrutinija na Veliko soboto zjutraj, ko so med drugim katehumeni naredili krstno obljubo, bili maziljeni na prsih in hrbtu in so glasno odmolili vero in očenaš. — Pri slovesnem krstu samem je v Rimu na velikonočno vigilijo papež v baptisteriju ali krstni kapeli poleg lateranske cerkve blagoslovil vodo. Ko je iz zlate posode vlil posvečenega olja v vodo, se je začelo krščevanje. Še enkrat so katehumeni slovesno izpovedali svojo vero, odgovarjajoč na trojno vprašanje, kakor dandanašnji. Katehumen je stopil v tolmun in mašnik ga je oblil. Potapljanje je bilo združeno z oblivanjem. Ko je novokrščeni stopil iz vode, ga je mašnik na glavi mazilil s krizmo in mu dal belo oblačilo, znamenje krstne nedolžnosti. Škof pa je novokrščene takoj birmal. Goreče sveče v rokah držeč — znamenje prižgane vere — so šli v sprevodu v cerkev.[15] —

Ti in še drugi obredi torej, ki so se nekoč vršili v treh časovno ločenih oddelkih, so danes, skoro prav taki, strnjeni v eno celoto brez presledka. — Otroka prineso k cerkvi v spremstvu dveh botrov (moškega in ženske). O botrih pri sv. krstu govori že Tertulijan; imenuje jih s p o n s o r e s, t. j. poroke, ker so jamčili s svojo besedo, da želi kandidat iz čistega namena biti sprejet v

Cerkev in da hoče živeti po veri Kristusovi.[16] Tudi so botri učili in vzgajali svoje varovance. To nalogo imajo takisto še sedaj. Če starši otroku odmrjo ali če zanemarjajo krščanski pouk in vzgojo otrokovo, so za oboje dolžni poskrbeti botri. Zato je potrebno, da so botri sami dobri katoličani. — Prvi obredi sv. krsta se pravilno vrše zunaj cerkve, pred cerkvenim pragom ali vsaj v zakristiji, ne v cerkvi sami; zakaj tisti, ki se še niso Gospodu Kristusu posvetili, pravi sv. Karel Boromej, so nevredni, da bi vstopili v Gospodovo hišo kakor verniki.[17] — Otroku se da najprej krstno ime. Ime mu izberejo starši ali botri ali druge osebe, ki nadomestujejo starše. Sv. Cerkev želi, da bi starši dajali otrokom imena svetnikov. Tako imajo otroci celo življenje v nebesih priprošnjika, da se k njemu zatekajo, pa tudi vzornika, da ga posnemajo. Dajati otrokom nesvetniška imena, je znamenje majhnega krščanstva. Če bi starši le silili kako nekrščansko ime, se otroku zato sv. krst ne sme odreči, vendar pa mora dušni pastir po cerkvenih predpisih nekrščanskemu imenu dodati ime kakega svetnika, mora po naši škofijski zapovedi med krščevanjem to svetnikovo ime glasno izgovarjati pred drugim, nekrščanskim imenom, in ga tudi v krstni knjigi zapisati na prvo mesto.[18] — Zdaj duhovnik pokliče krščevanca po imenu in ga vpraša: Kaj želiš od Cerkve božje? Botri odgovore za otroka: Vero. — Kaj ti da vera? — Večno življenje. — Nato duhovnik, kakor namesto vsega nekdanjega pouka,

lepo izpregovori: Ako tedaj hočeš v življenje iti, izpolnjuj zapovedi: Ljubi Gospoda, svojega Boga, iz vsega svojega srca in iz vse svoje duše in iz vse svoje misli, in svojega bližnjega kakor sam sebe. — Sledi zarotovanje hudobnega duha. Mašnik otroku trikrat v obraz dihne in govori: Pojdi od njega, nečisti duh, in napravi prostor Sv. Duhu Tolažniku! — Nato naredi otroku križ na čelu in na prsih, rekoč: Sprejmi znamenje križa na čelu in v srcu; sprejmi vero nebeških zapovedi in živi tako, da boš lahko tempelj božji! — Po kratki molitvi mu položi roko na glavo v znamenje, da bo poslej v varstvu Kristusovem in Cerkve, ter prelepo prosi Boga, da bi mu krščevanec služil v sladki vonjavi njegovih zapovedi. — Potem blagoslovi mašnik sol in jo da nekaj zrnc otroku v usta z besedami: Sprejmi sol modrosti; naj ti bo v milost za večno življenje! — in že pozdravi krščevanca s prelepim pozdravom: Mir s teboj! — Slede vnovič in zelo slovesno zarotovanja hudobnega duha, mašnik otroka vnovič pokriža na čelu in vnovič mu dene med svečano molitvijo roko na glavo. — Potem položi nanj konec štole, ki je pri vseh teh obredih vijolične barve, in pelje otroka v cerkev, rekoč: Pojdi v cerkev božjo, da boš s Kristusom večnega življenja deležen. — V cerkvi najprej z mašnikom molijo botri v imenu otrokovem apostolsko vero in očenaš. — Na ponovno zarotovalno molitev pomoči duhovnik s slino otrokovi ušesi in nosnici, rekoč: Efeta, t. j. odpri se!

V prijetno dišavo! — Kakor gluhomutcu v evangeliju naj se odpro človeku v sv. krstu ušesa, da bo slišal ter razumel božjo besedo, in božji nauk naj mu bo kakor prijeten,. sladak vonj. — Zdaj vnovič pokliče mašnik otroka z imenom in ga vpraša: Se odpoveš hudiču? In vsemu njegovemu dejanju? In vsemu njegovemu napuhu? Botri odgovore za otroka trikrat: Se odpovem. — Nato mazili mašnik krščevanca s krstnim oljem na prsih in med pleči, rekoč: Mazilim te z oljem zveličanja v Kristusu Jezusu, da imaš večno življenje. Tako je človek okrepljen, da nosi močan v svojem srcu Kristusovo vero in zapoved, in na svojih plečih križ Gospodov. — Sledi še enkrat veroizpoved, ko za otroka odgovarjajo botri na vprašanja: Veruješ v Boga Očeta vsemogočnega, Stvarnika nebes in zemlje? Veruješ v Jezusa Kristusa, Sinu njegovega edinega Gospoda našega, kateri je rojen bil in je trpel? Veruješ v Sv. Duha, sveto krščansko, katoliško Cerkev, občestvo svetnikov, odpuščanje grehov, vstajenje mesa in večno življenje? Verujem! se glasi odgovor na vsa vprašanja — in zdaj je dopolnjeno vse, nobenega zadržka ni več, da bi človek ne mogel biti prerojen iz vode in Sv. Duha. Trenutek sv. krsta je tu. Mašnik zamenja vijoličasto štolo z belo, zakaj že veje nasproti milost in radost božja... Botri drže otroka, in mašnik z blagoslovljeno vodo trikrat oblije njegovo glavo v podobi križa in izgovori pri tem besede: Jaz te krstim v imenu Očeta in

Sina in Sv. Duha. — Zakrament je podeljen. Iz duše je odbežala noč greha, jasni dan posvečujoče milosti je vstal v nji, krščenec je otrok božji, je ud telesa Kristusovega, je posvečen tempelj Sv. Duha. Zato ga mašnik pomazili s krizmo na temenu v znamenje visokega dostojanstva, ki mu ga je podelil sv. krst. Potem pogrne čezenj belo oblačilo, znamenje nedolžnosti in čistosti, in mu po botru poda prižgano svečo, oboje z opominom, da naj tako živi, da se bo enkrat mogel zaupno prikazati pred božjim sodnim stolom. — Nato krščenega človeka odpusti s pozdravom: Pojdi v miru in Gospod naj bo s teboj![10] —

*

Predragi! To so ob kratkem obredi sv. krsta. Nisem vam bogvekaj razlagal njihovih opominov za naše krščansko življenje. Saj so razumljivi sami po sebi. Res, razumljivi — a žal, da jih tako malo v dejanju razumeti hočemo. Prejeli smo pri sv. krstu ime nebeškega svetnika; ali je v nas kaj njegovih čednosti? Ime nebeškega spoznavavca nosimo — pa smo tako mlačni in nestanovitni v veri. Ime pogumnega mučenca je naše ime — pa smo tako slabi in nepotrpežljivi v težavah življenja. Ime sv. spokornika imamo — pa tako malo objokujemo svoje grehe; ime apostola Gospodovega — a kakšni apostoli smo? Kje je naša molitev, naš dobri zgled, naše delo, požrtvovalnost za stvar božjo, za Kristusa, za njegovo kraljestvo na zemlji?

Ti mladenka, žena, si dobila pri sv. krstu ime vzorne device — kako čuvaš ena svoje devištvo, druga svojo zakonsko čistost? Moški nosimo nekateri imena sv. angelov: Mihael, Gabriel, Rafael — ah, ti ljubi Bog, kaj je angelskega na nas? Celo presveto ime najvišje Device in Matere Marije je po svetem krstu vaše ime, ve mnoge gospe in gospodične — o, kako delate čast temu velikemu imenu? S sv. križem smo bili pri sv. krstu zaznamovani na čelu: ali se res nikjer in nikoli pred ljudmi ne sramujemo tega znamenja našega odrešenja in Njega, ki je visel za nas na križu, in njegovega nauka in Cerkve njegove? — Na prsih smo biti zaznamovani s sv. križem: ali nosimo zmerom gorko v srcu Kristusa in njegov evangelij? — Sol modrosti nam je bila položena v usta: ah, kje je naša prava modrost, tista, ki išče, kar je tam gori, kjer sedi Kristus na desnici Očetovi, ne kar je tu na zemlji? — Z zarotovanji je bil odgnan od nas hudobni duh, maziljeni smo bili za boj ž njim, slovesno smo se odrekli njegovim delom in njegovemu napuhu: pa ali nismo v svojem življenju tolikrat zopet silili pod oblast satanovo? Kako slabo smo se vojskovali z njegovimi izkušnjavami! Kako žalostno smo se z grehom zopet in zopet zapletali v njegove mreže! — Ah, kje je belo oblačilo naše nedolžnosti, kje je? Ali ga nismo ponavljaje raztrgali z grehom tudi še potem, ko smo ga v sv. pokori ponavljaje celega nazaj dobili? O mi krščeni ljudje, padimo na kolena pred Bogom

in vpijmo v nebesa za milost, za usmiljenje! Non intres in iudicium cum servo tuo... Molimo to molitev večkrat, preden jo bo molil mašnik ob naši mrtvaški krsti: Ne sodi ostro svojega hlapca, Gospod, ker nihče ne bo opravičen pred teboj, če mu ne pride po tebi odpuščanje vseh grehov... Pokažimo Bogu vsaj še gorečo svečo svete vere! Glej, o usmiljeni Bog, sv. vero tvojo, ki smo jo prejeli pri sv. krstu, to smo ohranili: vero v tvojo resnico, v tvojo milost, v tvoje odpuščanje... Oj blagor nam, predragi, če smo ohranili vsaj to! Sv. vera nam bo pokazala pot, kako zopet priti nazaj k svojemu krstu in k svojemu Bogu, če smo zašli od njega vstran. Toda če bi še vere ne imeli več, če bi bila ugasnila tudi krstna sveča naša — potem je gorje! Brez vere pač ni mogoče Bogu dopasti, ni mogoče! Amen.

III.

Krst, ki se vrši z vsemi sv. obredi, kakor smo jih zadnjič opisali, je slovesni krst. Tega deli redno le mašnik, in to v cerkvi, kjer imajo krstni kamen, t. j. v župni cerkvi. Drugod, zlasti zunaj cerkve, v privatni kapeli ali hiši, se sme po cerkvenem Zakoniku redno podeljevati slovesni krst sinovom in hčeram, vnukom in vnukinjam vladarjev, t. j. onih, ki v resnici vladajo, in onih, ki imajo pravico do nasledstva na prestolu; drugim pa le izjemoma, če škof po svoji previdnosti in vesti, iz pravega in pametnega vzroka, v izrednem slučaju to dovoli.[20] Neslovesno ali privatno, t. j. brez vseh nebistvenih obredov, pa sme v sili krstiti kdorkoli in na kateremkoli kraju. Ker je neizrečeno važno, da znajo ljudje v sili veljavno krstiti, nam Cerkev duhovnikom naroča, da vernike učimo, kako se deli sv. krst. Pomnite torej dobro, kaj imate storiti, če bi kdaj slučajno morali krstiti v sili! Predvsem morate imeti namen, podeliti zakrament svetega krsta, ne pa izvršiti samo prazno ali malopomembno ceremonijo. Potem morate otroka obliti z naravno vodo in med oblivanjem izreči be-

sede: Jaz te krstim v imenu Očeta in Sina in Sv. Duha. Voda v sili ni treba, da bi bila blagoslovljena voda; zadosti je, da je naravna — torej potočnica, studenčnica, deževnica, strešnica, morska voda, mineralna voda, rosa, voda iz pare, pa naj si bo čista ali kalna, mrzla ali topla. Važno je, da otroka oblijemo toliko in tako, da voda zmoči kožo in po nji steče; zakaj krst je umivanje, ena ali dve kaplji pa nista zadosti, da bi mogli govoriti o umivanju. Tudi to ni umivanje, če se kdo samo dotakne čela z mokro roko ali mokrim prtičem. Obliti se mora krščevanec na glavi kot najvažnejšem delu telesa. Če to ni mogoče, naj se oblije na kakem drugem delu, ker je velika verjetnost, da je krst tudi potem veljaven. Obliti krščevanca v sili ni treba v podobi križa; tudi ga ni treba obliti trikrat, marveč je dovolj enkrat. Besed: Jaz te krstim v imenu Očeta in Sina in Sv. Duha — pa ne smemo izgovoriti p r e d ali p o oblivanju, marveč m e d oblivanjem. Zlasti one prve: Jaz te krstim — moramo izreči prav tedaj, ko vlijemo vodo, in hitro za njimi še druge: — v imenu Očeta in Sina in Sv. Duha. Pazimo tudi, da rabimo prav te besede in ne drugih, morda samo podobnih.[21] — Tako bomo, če bi kdaj treba bilo, v sili veljavno podelili sv. krst in ž njim vse velike dobrote in milosti njegove. — In to je k r s t v o d e, pravi zakrament sv. krsta. Poleg njega pa govore Katekizmi o k r s t u ž e l j a in k r s t u k r v i in pravijo, da se ž njima more nadomestiti zakrament

sv. krsta, kadar tega ni mogoče sprejeti.[22] Kaj sta ta dva krsta? Ali res lahko nadomestita krst vode, in zakaj? Naj vam še to razložim, da boste — kakor je za poučene kristjane primerno — tudi to lepo razumeli! —

*

Začnem s krstom krvi. Kaj je krst krvi? Krst krvi je mučeniška smrt, ki jo pretrpi nekrščen človek zavoljo Kristusa in njegove sv. vere.[23] Sveta Cerkev je zmerom verovala, da je taka smrt nadomestilo za pravi krst, kadar je le-ta nemogoč. Sv. Cerkev praznuje na dan 23. januarja god svete Emerencijane. Sv. Emerencijana je bila uboga rimska deklica, sodojenka sv. Neže. Bila je še katehumena, ko je šla — kakor pripoveduje njena sveta zgodba — nekega večera mimo potoka, kjer so imeli neverniki svojim bogovom na čast nesramne gostije. Vabili so jo, da se jih udeleži. Ona pa ni hotela in je povrhu še pokarala pogane ter jim očitala njihovo neusmiljenost do kristjanov. Tedaj so jo siroveži napadli s kameni in jo močno ranili. Ubežala jim je sicer na bližnji vrt, ali ker se je čutila slabo, se je zatekla v grobnico k grobu svoje sodojenke Neže — ki je bila že umrla mučeniške smrti —, da bi tam molila. Tamkaj pa so jo divjaki zalotili in do smrti pobili.[24] To devico, še nekrščeno, časti Cerkev med svojimi svetnicami. Prav tako proslavlja s posebnim svetniškim godom dne 28. decembra one nekrščene otročiče, ki

jih je bil v Betlehemu pomoril Herod, hoteč umoriti novorojenega Jezusa. Gotova je torej vera nezmotljive Cerkve, da smrt zavoljo Kristusa nadomesti zakrament krsta pri odraslem človeku in pri otrocih. Vkoliko ga nadomesti? Popolnoma — samo neizbrisnega krstnega znamenja ne vtisne duši. Drugače pa izbriše človeku izvirni greh in, če bi jih imel, tudi vse dejanske grehe z vsemi kaznimi vred ter mu podeli življenje milosti za večno življenje. Jasna je v tem obljuba Kristusova. — Kdor izgubi svoje življenje zaradi mene, pravi, ga bo našel. (Mt. 10, 39.) Kakšno življenje bo našel, kdor ga izgubi zaradi Kristusa? Ne telesnega, naravnega, časnega, saj tega ravno izgubi v mučeniški smrti. Torej bo našel življenje duše, nadnaravno življenje milosti in ž njim večno življenje nebeške slave — taisto življenje, ki ga podeli tudi sv. krst. Tako razlagajo sv. očetje besede Kristusove soglasno. — Ali more biti moč vode pri sv. krstu večja in odličnejša, vprašuje sv. Ciprijan, nego je pričevanje krvi, mučeništvo, s katerim človek Kristusa spozna pred ljudmi in je krščen v svoji lastni krvi? — Tistim, ki brez kopeli prerojenja umrjejo mučeniško za Kristusa, pravi sveti Avguštin, velja ta smrt za odpuščanje grehov toliko, kakor če bi bili umiti v svetem studencu vode. In vzrok je na dlani. Saj je smrt za Kristusa izraz najvišje ljubezni božje. Večje ljubezni nima nihče, kakor je ta, da kdo dá življenje za svoje prijatelje. (Jan. 15, 13.) Zato je bila Cerkev tudi o

tistih, ki so bili pred krstom umorjeni zaradi Kristusa, zmerom prepričana, da jim je mučeništvo tako gotovo odprlo nebeška vrata, kakor bi jim bila odprta po zakramentu sv. krsta.[25] —

Podobno je s krstom želja. Krst želja je namreč popolna ljubezen do Boga in iz nje izvirajoče popolno kesanje, združeno z resnično željo in resno voljo, prejeti sv. krst ali, če se o krstu nič ne ve, storiti vse, kar je Bog zaukazal, da se doseže zveličanje.[26] Tudi v to nadomestilo za pravi krst Cerkev trdno veruje. Cerkev je kot zmoto zavrgla stavek, da bi mogla biti popolna ljubezen v katehumenih in spokornikih brez odpuščanja grehov. In čeprav bi se zdelo, da so imeli nekateri cerkveni očetje v prvih stoletjih pomisleke glede krsta želja, se vendar njih večina čisto nedvoumno izraža o njegovi moči. — Vidim, pravi sv. Avguštin, da se krst nadomesti ne samo z mučeništvom zaradi Jezusovega imena, marveč tudi z izpreobrnenjem srca (in to je v popolni ljubezni), kadar morda ni časa za sveto skrivnost (namreč za sveti krst). Sv. Ambrož pa tolaži ljudstvo, ki žaluje ob smrti svojega mladega cesarja Valentinijana, ker je umrl brez sv. krsta: Zato ni treba žalovati. Ali res mislite! kliče v pridigi svojim poslušavcem, da ni prejel milosti, po kateri je hrepenel? Gotovo jo je prejel, ker jo je želel. — Cesar Valentinijan je bil namreč prav tedaj, ko je poklical k sebi svetega Ambroža, da bi ga krstil — zavratno umorjen.[27] In kako zares bi ne bila duša, ki Boga nad

vse ljubi in greh nad vse sovraži, duša, ki je pripravljena storiti vse, kar bi vedela, da Bog od nje zahteva — kako zares bi ne bila tudi taka duša, če je sv. krst prerodíti ne more, prerojena in posvečena v ognju svoje ljubezni? Popolna ljubezen vedno združuje z Bogom. — Kdor mene ljubi, govori Kristus, ga bo ljubil moj Oče in jaz ga bom ljubil in se mu razodel. Ako me kdo ljubi, bo mojo besedo izpolnjeval; in moj Oče ga bo ljubil in bova k njemu prišla in pri njem prebivala. (Jan. 10, 21, 23.) Če torej nastane po ljubezni duše prijateljstvo med človekom in Bogom, toliko prijateljstvo, da je duša bivališče Jezusa Kristusa in njegovega nebeškega Očeta, potem je gotovo, da mora tako dušo obsijati posvečujoča milost božja, da mora od take duše izginiti greh in večna kazen zanj. To pa je tudi glavni učinek sv. krsta. —

Ta vera, m. č. p., je neizrečeno tolažilna. Vemo, koliko ljudi je že živelo na zemlji in jih še živi, ki jim ni bil nikoli oznanjen sv. krst in nič ne vedo o njem. Ali so vsi ti — vsi pogani namreč — obsojeni v gotovo pogubljenje? Nikar ne mislimo kaj takega! Saj hoče Bog, da bi se vsi ljudje zveličali, in Kristus je umrl za vse. Toda kako naj se zveličajo taki, ki ne poznajo sv. krsta, za zveličanje najpotrebnejšega zakramenta? Glejte, kako: po izredni, težji, a vendarle mogoči poti. Poganski človek, ki ničesar ne ve o sv. krstu in nikoli ničesar vedel ne bo, ima — vest. Ta vest je glas božji v njem. Če posluša svojo vest in živi

po nji, mu Bog da milost, da ga kakorkoliže vsaj toliko spozna, da ve: Nad menoj je Bog, najvišje bitje, kateremu moram služiti z vsem svojim življenjem. Iz tega spoznanja, iz te nadnaravne vere, zbujene po milosti božji, bo pogan, sodelujoč z vedno novimi milostmi, ki mu jih Bog ne bo odrekel, zahrepenel po tem Bogu, zaželel dopasti mu. Iz tega hrepenenja in te želje se bo z milostjo božjo porajala čedalje večja ljubezen, nazadnje popolna ljubezen, z ljubeznijo pa tudi kesanje nad vsem, kar bi bil morda tak človek že kdaj grešil zoper tega Boga, ter želja in volja, storiti v prihodnje vse, karkoli bi vedel, da ta Gospod od njega zahteva. V tej ljubezni, v tem kesanju in volji in želji pa je krst želja, ki daje posvečujočo milost in večno življenje, če duša do konca tako vztraja. Upamo in se zanašamo na božjo dobroto in usmiljenje, da se po tej poti reši tudi mnogo onih, do katerih ni — kakor do nas — prisijala jasna in polna luč sv. vere. —

*

Seveda, predragi! je ta pot — kakor smo dejali — izredna in težavnejša. Zato pa prosímo Boga, da bi se neizrečena dobrota zakramenta sv. krsta, prerojenja iz vode in Sv. Duha, razlila kar najbolj na široko nad te, ki še sedijo v temi in smrtni senci. Molimo, da bi Gospod poslal obilno delavcev na svojo žetev (Mt 9, 38) — obilno gorečih misijonarjev med poganske narode; misi-

jonarjev, kakršen je bil sv. Frančišek Ksaverij, ki je sam krstil na stotisoče poganov, tako da mu je pri krščevanju večkrat roka omagala. Molimo za te misijonarje, ki že delujejo po raznih poganskih misijonih, da bi Gospod žetve bogato blagoslavljal njihovo delo. Molimo vsaj — če drugega storiti ne moremo! Če pa kaj moremo, odprimo tudi svojo roko k dobrodelnosti, žrtvujmo tudi za misijone, podpirajmo jih tudi z gmotnimi sredstvi! Saj je jasno, da misijonarji brez gmotnih sredstev živeti in delati ne morejo. Navadimo se, dajati vsaj kaj malega za vzvišeni ta namen: za širjenje sv. vere, za pokrščevanje in reševanje neumrjočih duš! Saj je za dobrodelnost večkrat res treba le navade. Mnogo je ljudi, ki le zato ne morejo nič dati, ker tega niso navajeni. Če bi dobrodelnost nekaj časa redno izvrševali, bi se sami čudili, koliko dobrega morejo storiti, ne da bi opazili, da so zaradi tega kaj revnejši postali.[28] Zares, nič revnejši! Zlasti če darujemo z dobrim namenom za misijonske namene, se nikar ne bojmo, da bomo pri tem obubožali. Če kdaj, se bodo tu uresničevale Jezusove besede: Dajte in se vam bo dalo, dobro, potlačeno, potreseno in zvrhano mero vam bodo dali v naročje. Amen. (Lk, 6, 38.)

Sveta birma.

Prehitro nam vsako leto minejo božični prazniki.* Koliko globokega krščanskega veselja obude vselej v naših srcih! Kako ne! Saj vemo, da nam je z Jezusom, na svet rojenim, došlo vse nadnaravno dobro. Božje Dete, v jasli položeno, je prišlo za nas živet, trpet, umret in nas tako odrešit. Iz lesa jaslij je stopil Jezus na les križa ter razprostrl svoje roke, da nas vse objame v neskončni ljubezni. Iz prebodenega njegovega Srca na križu je privrela milost nebeška, ki naj vse človeštvo zopet združi z Bogom. V velikih studencih se razteka ta milost po vsem svetu. Sedmeri sv. zakramenti so taki studenci. Enega izmed njih — sv. krst — sem vam že popisal in obrazložil. Zdaj pride na vrsto drugi — sv. birma. O sv. birmi, kakor so jo po Jezusovem naročilu delili že apostoli, govori Sv. Pismo v Apostolskih delih. V Samariji je bil diakon Filip, pomočnik apostolov, oznanil Kristusa in mnogo teh, ki so verovali, krstil. Ko so slišali apostoli v Jeruzalemu

* Govor je bil govorjen I. nedeljo po Razglašenju Gospodovem.

— pripoveduje Sv. Pismo —, da je Samarija sprejela božjo besedo, so poslali k njim Petra in Janeza. Ta dva sta šla in zanje molila, da bi prejeli Sv. Duha, zakaj ni bil še prišel na nobenega izmed njih, le krščeni so bili v imenu Gospoda Jezusa. Tedaj sta polagala nanje roke in prejeli so Sv. Duha. (Ap. d. 8, 14—17.) Tu sta apostola delila zakrament sv. birme. Naj nas ne moti, če pravi Sv. Pismo, da Sv. Duh ni bil prišel še na nobenega izmed novokrščencev, češ: ali nismo slišali, da pride že v sv. krstu v človeka Sv. Duh. Resnično pride, in v vsakem sv. zakramentu pride obenem s posvečujočo milostjo. Toda besede Sv. Pisma je treba tu razumeti tako, da Sv. Duh še ni prišel na krščence v svoji polnosti, da še ni prišel s posebno dejansko milostjo v posebne namene.[29] Tako namreč pride v človeka pri sv. birmi, ki je zakrament, v katerem krščeni človek s pokladanjem škofovih rok, z maziljenjem s sv. krizmo in škofovo besedo prejme posebno milost Sv. Duha, ki ga v veri potrdi, da jo more stanovitno pričati in po nji živeti.[30] Premislimo natančneje, kaj naredi v nas sv. birma, da bomo videli, kako velik dar je tudi ta zakrament, in kako bi torej grešil, kdor bi ga iz zanikarnosti in vnemarnosti ne prejel, čeprav ni — kakor sv. krst — za zveličanje neobhodno potreben.[31]

*

Predvsem pomnoži zakrament sv. birme v duši krščenega človeka posvečujočo milost božjo. Pravim: pomnoži — zakaj sv. birma je zakrament živih, kdor jo hoče vredno prejeti, mora že imeti posvečujočo milost božjo. Zato tudi otroke pred sv. birmo navadno spovemo, da posvečujočo milost zopet zadobe, če bi jo bili po sv. krstu morda s kakim velikim grehom izgubili. S pomnoženjem posvečujoče milosti sv. birma človeka tesneje zveže z Jezusom Kristusom in mu podeli nadnaravno življenje v višji, izdatnejši meri. Toda v tem se sv. birma ne razlikuje od drugih zakramentov živih, ki delajo toisto. Kaj pa je njena posebnost? Njena posebnost je njena dejanska milost, nebeška moč in pomoč, po kateri more človek svojo vero stanovitno spoznavati in po nji živeti. Kakor hitro namreč začne krščeni človek, mladi kristjan, doraščati, glej! že začno njegovemu nadnaravnemu življenju in zveličanju njegove duše groziti velike nevarnosti. V njem samem se začno buditi huda nagnjenja, podedovana z izvirnim grehom in v sv. krstu ne zamorjena. Okrog sebe začne gledati svet, kako hodi po široki cesti, ki vodi v pogubljenje, in njegov slabi zgled vabi v greh. Nevarnosti za samo sv. vero vstajajo, saj je v svetu toliko mlačne vere, toliko nevere, toliko preziranja in sramotenja vsega, kar je nadnaravno in božje. In hudobni duh, kajpada, jame napadati dušo s svojimi izkušnjavami, da bi jo odtrgal od Boga, zapeljal v greh, pripravil ob vero, jo po-

gubil. Za vse te težke nevarnosti je treba otroku božjemu posebnega okrepljenja, posebne moči za viharje, ki so neizbežni. To posebno nadnaravno okrepljenje, ta nadnaravna borbena moč je posebna milost sv. birme. Sv. birma naredi v nadnaravnem življenju iz otroka moža, iz kristjana vojščaka Kristusovega. Sv. krst vlije v človekovo dušo božjo čednost vere — sv. birma prilije moči, da človek to vero ohrani, da jo lahko, če le hoče, zoper vse sovražnike brani. Sv. krst prižge luč vere — sv. birma da milost, da se ta luč razplameni v mogočen plamen, v sijajno življenje po veri, ki naj sveti pred vsemi ljudmi, se razodeva v dobrih delih, v krščanskem junaštvu pred vsem svetom. Sv. krst naredi, da postanemo nežni udje na telesu Kristusovem — sv. birma nas utrdi, nas napravi za močne vojake Kristusovega občestva, pripravljene za sv. vero in nadnaravno življenje, če treba, preliti tudi svojo srčno kri, kakor so jo prelivali sv. mučenci vseh časov. —

Ali naj pokažem na en sam zgled, kaj naredi v krščenih ljudeh sv. birma? — Leta 1597. 5. februarja je bilo v Nagasakiju na Japonskem mučenih 26 kristjanov — duhovnikov, redovnikov, laikov. Pribili so jih na križ. Med junaškimi spoznavavci Kristusovimi so bili tudi trije dečki: desetletni Ludovik, trinajstletni Anton in štirinajstletni Tomo — vsi trije mašni strežniki in udje 3. reda sv. Frančiška. Obrazi so se jim svetili od veselja, ko so šli v smrt. Že oddaleč so bili zagledali križe in tedaj so pospešili korake. Mali Ludovik je hitro poiskal najmanjši križ, sebi primeren, in ko ga je našel, je pokleknil predenj, ga poljubil in legel nanj. Komaj so bili križi dvignjeni od tal, je vodja slavne čete, p. Peter Baptist, zapel Tedeum. Vsi mučenci so peli ž njim naglas. Med zahvalno pesmijo je prevzelo patra zamaknjenje, iz katerega se je zbudil šele v večnosti. Poveličano izpremenjen je nepremično zrl proti nebesom, dokler ga ni prebodla smrtna sulica. Trem dečkom, ki so vsi viseli blizu njega, pa je bil poprej obljubil, da jim bo, viseč na križu, naprej zapel psalm: Hvalite, otroci, Gospoda! — zato da ga bodo, ko bodo umirali, peli ž njim, kakor jih je bil to že davno prej naučil. Toda, ko je bil Tedeum pri kraju, so dečki zastonj čakali njegovega glasu: pater se ni predramil iz zamaknjenja. Tedaj se je opogumil trinajstletni Anton in je on zapel psalm. Ludovik in Tomo sta poprijela in iz ust teh mladih dečkov se je razlegalo kakor iz angelskih ust: Hvalite, otroci, Gospoda! hvalite ime Gospodovo! Konca psalma: Slava Očetu in Sinu in Sv. Duhu! Anton ni več izpel na zemlji — že ga je zadel smrtni sunek —, izpeti ga je moral v nebesih. Ludovik pa je dokončal psalm na križu, in ker je želel še peti, pa ni vedel, katero pesem naj bi še začel, da bi pojoč umrl, se je kakor za vprašanje okrenil z glavo do patra, ki je visel zamaknjen poleg njega. V tistem hipu pa, ko je obrnil glavo, je prebodla sulica tudi njegovo srce, in njegova

duša je kakor golob zletela k Bogu. — Te dečke, ki so tako umirali za Kristusa, je bil malo poprej birmal jezuitski škof Martinez, in kristjani so njihovo stanovitnost in vedrost v trpljenju splošno pripisovali milostni môči sv. birme.[32] —

Posebna milost Sv. Duha, ki jo deli zakrament sv. birme, moji častiti poslušalci, je lepo izražena v samem podeljevanju tega zakramenta. Krščenega človeka pripeljejo pred škofa. Čeprav sme namreč v kakem posebno nujnem slučaju, n. pr. v misijonih, podeliti zakrament sv. birme s posebnim dovoljenjem papeževim tudi kak navaden duhovnik, je vendar redni delivec sv. birme samo škof. Zakaj Sv. Pismo pove, da so sv. birmo delili le apostoli. Vernike v Samariji je diakon Filip pač krstil — birmati jih ni mogel; birmat sta se tja odpravila apostola Peter in Janez. Zato tudi dandanes birmajo redno le škofje, nasledniki apostolov. Oni, ki so v Cerkvi na najvišji stopnji, naj dopolnjujejo pri sv. birmi v nas to, kar začenjajo pri sv. krstu navadni duhovniki. — Pred škofa torej stopi krščeni človek, in škof položi nanj svojo roko in ga mazili s sv. krizmo na čelu v podobi križa, rekoč: Zaznamujem te z znamenjem sv. križa in potrdim te s krizmo zveličanja v imenu Očeta in Sina in Sv. Duha. Krizma je oljčno olje, z balzamom pomešano in od škofa blagoslovljeno. Balzam, ki razvija močan aromatičen duh, pomeni prijetno vonjavo krščanskih kreposti, t. j. življenje po sv. veri. Olje, ki so nekoč borci

krepili in mečili ž njim svoje ude, pa pomeni moč v borbi, v vojski zoper sovražnike vere in zveličanja. A zakrament naznotraj naredi, kar nazunaj pokaže. Ko torej škof v božjem imenu človeka s krizmo potrdi — kakor pravi —, mu dá z zakramentom potrjenja — ime birma je od firmus, t. j. trden — posebno milost za življenje po veri, za boj zoper sovražnike krščanskega življenja, krščanske vere in dušnega zveličanja. Križ na čelu, na najvidnejšem delu glave in telesa, govori, da ima mladi kristjan po tem zakramentu moči dovolj, da lahko pred vsem svetom z besedo in dejanjem moško spoznava svojo vero — non erubesco evangelium! ni me sram evangelija! (Rim 1, 16) —, škofov lahni udarec na lice pa spominja, da je z milostjo tega zakramenta mogoče prenašati za vero tudi bojne viharje, tudi zaničevanje, zasramovanje, tudi trpljenje, tudi smrt. —

Toda utegnil bi kdo reči, predragi: Glej, toliko ljudi je birmanih, vsi takorekoč smo prejeli ta zakrament, a kako malo je krščanskega življenja med nami, in koliko je junakov, ki bi bili pripravljeni, tudi bojevati se za sv. vero, tudi trpeti, pasti zanjo v mučeniški smrti? — Ugovor je vreden, da se ž njim pobavimo!

Predvsem, m. č. p., smo že slišali, da je milost zakramentov tem večja, tem močnejša, čim bolj je človek nanjo pripravljen. Vprašam pa: ali je priprava za sv. birmo med nami vselej, kakor bi je bilo želeti? Nič ne rečem: cerkev in šola storita

svoje. Toda, ali store tudi starši, kar bi storiti mogli in morali? Ali skrbe za to, da bi bili otroci, ko čakajo sv. birme, vsi prevzeti od te ene velike misli: Sv. Duh bo prišel vame, da me naredi za popolnega kristjana, da me z neizbrisnim znamenjem zaznamuje za vojščaka Kristusovega? Ali delajo starši, kar morejo, na to, da bi bili otroci vsi napolnjeni s hrepenenjem po milosti in darovih Sv. Duha, da bi vsi nestrpni pričakovali tega nebeškega gosta? Ali navajajo starši svoje otroke, da že dolgo pred birmo vsak dan goreče molijo k Sv. Duhu za obilnost njegovega razlitja nanje? da se pazno čuvajo vsakega, tudi najmanjšega greha? da po svojih otroških močeh opravljajo dobra dela za vreden prejem sv. birme? O, če ne napolnjujejo starši svojih otrok velikokrat z vse drugimi mislimi, posvetnimi, ničemurnimi, ničevimi! Ali jim mar ne govore vsebolj o bogatih botrih, o minljivih darilih, o novih oblekah, o praznih veseljih in zabavah na birmanski dan, tako da so otroci vse preveč zatopljeni v te naravne stvari, vse premalo pa v nadnaravne dobrine sv. zakramenta! Zato pa je tudi manjša, šibkejša milost sv. birme. — Toda bodi, da smo prejeli mi, da prejemajo vaši otroci sv. birmo po dobri pripravi polnovredno. Milost je velika, močna. Ali, prijatelji moji, kako pa s to milostjo ravnamo, sodelujemo? Še tako velika milost ne dela sama in človeka h krščanskemu življenju ne sili. Še tako močna milost ohromi, če ji delaš nasproti, je brez sadu,

če ž njo ne sodeluješ. Treba je z milostjo tudi naše dobre volje in našega dejanja —, potem se razvije čednostno, krepostno krščansko življenje. In če je to, se tudi ni treba bati, da ne bi milost sv. birme delala — če se je živo zavedamo in ž njo delati hočemo —, da ne bi delala ob potrebnem času iz nas tudi kar najodločnejših, najhrabrejših borcev, tudi mučenikov za sv. vero in krščansko življenje, tako, kar to vidimo v samih današnjih dneh v Mehiki, kjer divja preganjanje kristjanov, kjer pa — kakor sv. oče Pij XI. s hvaležnostjo do Boga priznava — nadškofje in škofje, duhovniki in redovniki in laiki, bogati in ubogi, možje in žene, odrasli in mladoletni noter dol do dečkov in deklic v prvem cvetu življenja dajejo tak zgled krščanske stanovitnosti, da je — kakor pravi papež — vreden občudovanja vseh, ki imajo razum in srce, vreden občudovanja samih angelov v nebesih![33] —

*

Predragi! Skrbimo — zlasti vi starši, skrbite, da bodo vaši krščanski otroci dobro pripravljeni prejemali zakrament sv. birme! Potem pa jim tudi pomagajte, da bodo sodelovali z milostjo sv. zakramenta! Učite jih ljubiti sv. vero, navdušujte jih zanjo in za lepo življenje po nji! Varujte jih zapeljevanja v greh in nevero! Varujte jih slabih zgledov, slabih druščin in zlasti tudi slabega beriva — tistega, ki razširja nenravnost, poveličuje strast in greh, poplitvuje krščanstvo, budi verske dvome,

vabi v neko lažisvobodo, ki je odpad od vere in Cerkve Kristusove! In mi sami v sebi obnavljajmo milost Sv. Duha, ki smo jo prejeli v sv. birmi, z molitvijo, z dobrimi deli, z vernim izpolnjevanjem krščanskih zapovedi in dolžnosti, z begom pred verskimi nevarnostmi, da bo duh gorečnosti in zvestobe do vere in Cerkve vsekdar prešinjal naša srca in vsekdar zmagoval nad vsemi božjimi in našimi sovražniki! Amen.

Sveto Rešnje Telo.

I.

V drugi knjigi Mozesovi v 16. poglavju pripoveduje Sv. Pismo: Vsa množica Izraelovih otrok je prišla v puščavo Sin, ki je med Elimami in med Sinajem, petnajsti dan drugega meseca, ko so šli iz Egipta. In godrnjala je vsa občina Izraelovih otrok nad Mozesom in Aronom v puščavi... Govoril je pa Gospod z Mozesom, rekoč: Slišal sem godrnjanje Izraelovih otrok; reci jim: Zjutraj boste nasičeni s kruhom in boste spoznali, da sem jaz Gospod, vaš Bog. Zgodilo se je pa... zjutraj je ležala rosa okrog šatorišča. Ko je pa pokrila površino zemlje, se je videlo po puščavi nekaj drobnega, kakor v možnarju stolčenega, podobnega slani po tleh. Ko so pa Izraelovi otroci to videli, so rekli drug drugemu: Man hu? to se pravi: Kaj je to? Niso namreč vedeli, kaj bi to bilo. Mozes jim reče: To je kruh, ki vam ga je Gospod dal jesti... In so nabrali eden več, eden manj. Tedaj so merili z mero gomorom, in ni imel več, kdor je več nabral; kdor je pa manj nabral, ni manj dobil... In nabrali so vsako jutro sleherni, kolikor so potrebovali v zaužitek; kadar je pa

solnce prisijalo, se je (mana) raztajala... In Mozes jim je rekel: Šest dni jo nabirajte, sedmi dan je pa sobota Gospodova, zato je ne bo najti... Izraelovi otroci pa so jedli mano štirideset let, dokler niso prišli v prebivavno deželo; s to hrano so se živili, dokler niso prišli do pokrajine Kananske dežele. (2 Moz. 16.) — To je zgodba o mani v puščavi. Ta mana, moji častiti poslušavci, je bila predpodoba zakramenta sv. Rešnjega Telesa. Dana je bila tem, ki so popotovali v obljubljeno deželo: tako je sv. Rešnje Telo dano nam, ki romamo proti nebeški domovini. Ko so mano prvikrat zagledali Izraelovi otroci, so se čudom povpraševali: Man hu? in mane niso razumeli: tako so ob prvi napovedi sv. Rešnjega Telesa poslušavci Jezusovi strmeč govorili: Kako nam more ta dati svoje meso jesti? (Jan 6, 52.) Mana je bila na pogled le drobna jed: tako se zdi sv. Rešnje Telo po svoji vnanji podobi le malenkostna hrana. Kdor je mane več nabral, ni več imel, in kdor je manj nabral, ni manj dobil, marveč vsak je imel, kolikor je mogel užiti: tako se sadovi sv. Rešnjega Telesa ne merijo po množini zunanjih podob kruha in vina, marveč samo po pripravljenosti in pobožnosti njega, ki ta zakrament uživa. V zgodnjem jutru je bilo treba nabirati mano, in solnce jo je raztopilo: podobno je treba pred vsako drugo dnevno jedjo iskati hrane sv. Rešnjega Telesa, in nje, ki so malomarni in leni, beži njen blagoslov. Slednjič je padala mana šest dni v tednu, v soboto pa so

živeli Izraelci od tega, kar so nabrali prejšnji dan: tako se sv. Rešnje Telo deli nam ves delavni teden našega zemeljskega življenja, v nedeljo večnosti pa bo vsak užival Kristusa v nebesih po tem, kakor se je ž njim združeval na zemlji.[34] — Predragi! Vem, da sem o sv. Rešnjem Telesu govoril že več in ob raznih prilikah.* Toda kako bi mogli kdaj dovolj govoriti o Najdražjem in Najsvetejšem, kar imamo! Poživimo torej zopet v vrsti teh govorov svojo vero v zakrament vseh zakramentov; pomnožimo svoje češčenje in ljubezen do njega! Danes obnovimo najprej svojo vero v resnično pričujočnost Kristusovo v tem zakramentu! —

*

Predragi! Prav nič ne smemo dvomiti, da je v zakramentu sv. Rešnjega Telesa pričujoč naš Gospod in Bog Jezus Kristus z dušo in telesom, s krvjo in z mesom. On sam, večna Resnica, nam je to povedal. Spomnili se boste, kdaj in s katerimi besedami je ta zakrament obljubil. Bilo je drugi dan potem, ko je bil v puščavi čudežno nasitil petttisočglavo množico. Ljudje so prišli za njim v Kafarnavm, da bi zopet jedli in bili nasičeni. Jezus jih je rahlo pokaral zavoljo njihove skrbi za telesno jed in jim je začel govoriti o drugi hrani, ki jo bo dal svetu za življenje duš, za večno zveličanje. To bo živi kruh iz nebes, bo On sam, njegovo

* Glej: Začetek in konec. Petnajst govorov o Življenju našega življenja, V Ljubljani 1922, K. T. D. H. Ničman

meso in njegova kri. Poslušajte evangelista, sv. Janeza! — Jaz sem živi kruh, ki sem prišel iz nebes, je dejal Jezus, če kdo jé od tega kruha, bo živel vekomaj. Kruh pa, ki ga bom jaz dal, je moje meso za življenje sveta. — Judje so se tedaj prepirali med seboj in govorili: Kako nam more ta dati svoje meso jesti? Jezus jim je rekel: Resnično, resnično, povem vam: Ako ne boste jedli mesa Sinu človekovega in pili njegove krvi, ne boste imeli življenja v sebi. Kdor jé moje meso in pije mojo kri, ima večno življenje in jaz ga bom obudil poslednji dan. Zakaj moje meso je res jed in moja kri je res pijača. (Jan 6, 51—57.) — Teh jasnih besed ni mogoče drugače umevati nego po črki, v njihovem naravnem pomenu. Če pravi kdo, da jih je razumeti v prenesenem pomenu, samo kot v podobi govorjene, mu koj dokažemo, da je to izključeno. Zakaj v semitskih jezikih znači: človekovo meso jesti in njegovo kri piti, v podobi toliko kot: z velikim sovraštvom koga preganjati, žaliti. Kakšen nezmisel bi torej postala Kristusova govorica s prenesenim pomenom njegovih besed! Kdor mene z velikim sovraštvom preganja, žali — bi bil po tem dejal Kristus — ta je, ki ima večno življenje, tega bom jaz obudil poslednji dan... Ali bomo tako nespamet položili na jezik Kristusu? Ne! marveč v naravnem, doslovnem pomenu je treba sprejeti Kristusove besede. Kristus sam nam je njih naravno umevanje potrdil. Zakaj, ko jih je ljudstvo tako umelo in začelo nad njimi dvomiti,

ko se je začelo prepirati, češ: kako je to mogoče, da bi nam dal ta svoje meso v jed in svojo kri v pijačo? — ko se je pohujševalo nad tako obljubo in začelo zapuščati Odrešenika — ali je on, učitelj resnice, ljudstvu dejal, da se morajo njegove besede razumeti v kakem drugačnem, prenesenem, nenaravnem pomenu? Ne, ni storil tega, dasi bi bil storiti moral, če bi bilo naravno umevanje njegovih besed zmota —; ni storil tega, marveč je nasprotno še sedemkrat slovesno izrekel in zatrdil isto resnico o svojem mesu in svoji krvi; in ko je videl, da mnogi odhajajo, ker se jim je zdel njegov govor trd — jih ni klical nazaj, češ: Počakajte vendar, da vam govor pojasnim; saj ni tako, kakor ste vi razumeli; drugače je treba moje besede smatrati — ne! marveč obrnil se je celo do svojih apostolov in jih je vprašal, dvanajstere: Ali hočete oditi tudi vi? (Jan 6, 68)... — Gotovo je torej, da je Jezus obljubil dati svoje resnično telo in svojo resnično kri človeštvu v jed in pijačo. —

Kar pa je Kristus tu obljubil, to je izvršil pri zadnji večerji, ko je postavil presveto Evharistijo pod podobama kruha in vina in zapovedal apostolom, naj enako delajo v njegov spomin. Trije evangelisti in sv. apostol Pavel opisujejo skoro z istimi besedami ta neizrečeni dogodek. — Po večerji (namreč zadnji večerji, neposredno pred svojim trpljenjem) — pripoveduje sv. Matej — je vzel Jezus kruh, ga blagoslovil in razlomil, dal

učencem in rekel: Vzemite, jejte, to je moje telo. In vzel je kelih (z vinom), se zahvalil, jim ga dal in rekel: Pijte iz njega vsi. To je namreč moja kri nove zaveze, ki se za mnoge preliva v odpuščanje grehov. (Mt 26, 26—28.) — Zopet tu besed Jezusovih: To je moje telo — to je moja kri... ne moremo in ne smemo razumeti drugače nego tako, kakor se glase. Saj so tako preproste in jasne, da vsak drug, nenaraven pomen izključujejo. Saj se tako očividno nanašajo na one druge besede, ki smo jih slišali, s katerimi je bil Jezus obljubil svoje resnično meso in svojo resnično kri ljudem v jed in pijačo. In saj jih je govoril Jezus svojim apostolom v slovesnem trenutku, ko se je pred smrtjo poslavljal od njih: ali naj je apostole takorekoč v svojem testamentu varal On, vsesveti Bog, ko je vendar kot vsevedni Bog vedel, da so razumeli besede po črki, in njihovega umevanja ni popravil?... Ne, predragi! Jezus ni varal; tudi te njegove besede je nujno treba razumeti tako, kakor so bile izrečene — o resničnem njegovem telesu, o resnični njegovi krvi. —

Sveta in nezmotljiva Cerkev, moji častiti poslušavci, se je vedno in povsod trdno držala naravnega pomena besed Kristusovih. Zato je sveta in nezmotljiva Cerkev tudi vedno in povsod živo verovala v skrivnost, ki jo je Jezus postavil in naročil obnavljati svojim apostolom in so jo apostoli izročili svojim naslednikom, škofom in mašnikom — v skrivnost resnične pričujočnosti

njegove v najsvetejšem Zakramentu. Ali naj vam pripovedujem, kako so Evharistijo častili precej prvi kristjani s češčenjem, kakršno gre samo resničnemu, živemu Bogu? Ali naj govorim o tem, kako so prikrivali to skrivnost očem poganov v tesnem strahu, da ne bi bilo kako oskrunjeno najsvetejše telo Odrešenikovo in njegova rešna kri? Ali naj navajam za dokaz splošne vere v pričujočnost Jezusovo v Evharistiji prastare spomenike pod in nad zemljo? ali davne bogoslužne molitve cerkvenega Vzhoda in Zahoda? ali izreke svetih očetov v prvih in vseh naslednjih stoletjih? ali cerkvene zbore celo iz onih dôb krščanstva, ko se še ni bil nihče s krivoverskim jezikom dotaknil te najvišje skrivnosti?... Predaleč bi me zavedlo vse to. Preveč bi bilo vsega tega — in vsega tega tudi treba ni. Zadosti je beseda Kristusova. Beseda Kristusova ne more biti nikdar in nikjer laž in prevara — a najmanj more to biti tukaj, kjer gre takorekoč za vse, kar ima krščanstvo. Nikdar in nikjer ne more vsevedni in vsemodri Bog pripustiti, da bi po njegovi besedi milijoni in milijoni najboljših ljudi na zemlji tavali v zmoti, služili blodnji, tlapnji — a najmanj more kaj takega dopustiti tukaj. Samo pomislimo, predragi! samo dobro pomislimo, kaj bi to bilo! Če bi besed Kristusovih: To je moje telo — to je moja kri... apostoli ne bili razumeli prav, če bi jih za njimi ne bila razumela prav katoliška Cerkev, vse krščanstvo — ali ne bi apostoli, ali ne bi vsa Cerkev

katoliška, vse krščanstvo, milijoni in milijoni vseh stoletij, ali ne bi uganjali najstrašnejše malikovavstvo? Ah! upogibali bi kolena pred koščkom navadnega kruha, pred borno hostijo, pred zlatim ali srebrnim kelihom, pred nekaj kapljami vina — molili bi preprosti kruh in vino, po božje častili, imeli za središče, za solnce vse vere, vse službe božje... O strahota!... In Jezus, vsevedni Bog, bi bil vse to naprej videl in ne bi bil zabranil, ne preprečil... Ali je mogoča taka grozna misel? ali je mogoča? O, nikoli ne! na vekomaj ne! Zato pa ni nobenega dvoma, da nismo v zmoti, marveč v polni resnici, ko verujemo, da je treba besede Gospodove: Kruh, ki ga bom jaz dal, je moje meso za življenje sveta; to je moje telo — to je moja kri..., da je treba te besede razumeti tako, kakor zvene; ko verujemo, da je v zakramentu sv. Rešnjega Telesa resnično pričujoč pod podobama kruha in vina sam naš Gospod in Odrešenik Jezus Kristus.

Nihče mi ne reci: Reformatorji izza 16. stoletja uče drugače, razlagajo besede Jezusove preneseno, govorjene kakor v podobi. Saj prav zato je njihov nauk kriva vera, prav zato je njihovo razumevanje besed Kristusovih zmota. Če naj bi veljala njihova vera ali bolje — nevera, če naj bi veljalo njihovo umevanje besed Kristusovih — potem bi bil Bog pripustil, da je bilo celo krščanstvo skozi petnajststo let v blodnji in malikovanju... Če pa mi praviš, da je to mogoče, potem

se zamaje in zruši vse. Zamaje in zruši se vera v Cerkev, v božanstvo Kristusovo, v Boga samega, z eno besedo — vsa vera.[35]

*

Dovolj, predragi! Dovolj tembolj, ker mi nismo neverni, marveč verni. O, saj ni v naših srcih nikoli bilo ne sence dvoma in je tudi ne bo! Kakor skala nepremična, Gospod Jezus! — je zmerom stala in bo stala moja vera v tvojo čudežno pričujočnost v najsvetejšem Zakramentu. Nič zato, če te skrivnosti ne doseže moj duh; nič zato, če te ne vidim s telesnim očesom, ne slišim s telesnim ušesom, ne zaznam s tipom, z okusom, z nobenim svojim telesnim čutom. Dovolj mi je beseda tvoja:

Duh moj ne dosega zdaj skrivnosti te,
verno pa uklonim svoje ti srce.
Tip, okus in vid na tebi moti se,
iz besede tvoje vera trdna je.
Jezus, kar beseda tvoja me uči,
je resnica božja, nič bolj trdno ni![36]

Amen.

II.

V zakramentu sv. Rešnjega Telesa postane Kristus pričujoč tako, da škofje in mašniki delajo to, kar je Kristus pri zadnji večerji storil in svojim apostolom delati zapovedal. Škofje in mašniki, nasledniki apostolov v duhovniški službi, govore pri sv. maši nad kruhom in vinom taiste besede, ki jih je govoril pri zadnji večerji Kristus. — To je moje telo, to je kelih moje krvi — izreče nad kruhom in vinom posvečeni služabnik božji, in kaj se zgodi? To, kar pri zadnji večerji. Kruh se izpremeni v telo in vino v kri Kristusovo. Naši čuti tega ne zaznajo. Zakaj to, kar je na kruhu in vinu telesnim čutom dostopnega, namreč zunanja oblika, barva, okus, duh kruha in vina — takoimenovane podobe — ostanejo. Izpremeni se to, kar je pod podobami skritega: bistvo kruha in vina v bistvo telesa in krvi Kristusove. To izpremenjenje se kot prehod iz enega v drugo bistvo ali substanco imenuje prebistvenje ali transsubstancijacija. — Ali je pa pod podobo kruha po izpremenjenju pričujoče samo telo, in pod podobo

vina samo kri Kristusova? O ne, marveč cel Bog-človek Kristus. Zakaj pod podobo kruha je pričujoče živo telo Kristusovo — torej tudi njegova kri in duša; in pod podobo vina je pričujoča živa kri Kristusova — torej tudi njegovo telo in duša. Torej je pod vsako podobo pričujoča cela poveličana človeška narava Kristusova. Ker je pa človeška narava Kristusova združena z drugo božjo osebo, je pod vsako podobo pričujoč cel Bog-človek Kristus, kakor kraljuje v nebesih na desnici Boga Očeta. Tako uči sv. vera. — In sv. vera uči nadalje, da je cel Kristus pričujoč v vsakem delu vsake podobe. Kdor taji — pravi sv. cerkveni zbor Tridentinski —, da je v časti vrednem zakramentu Evharistije pod vsako podobo, in če se podobe razdele, pod posameznimi deli vsake podobe cel Kristus pričujoč, naj bo izobčen.[87] Če torej mašnik razdeli sv. hostijo, ne razdeli Kristusa, marveč samo podobo kruha. Kakor prej v celi, tako je po razdelitvi v vsakem delu sv. hostije cel Kristus pričujoč. — Ostane pa Kristus pod podobama kruha in vina pričujoč tako dolgo, dokler se podoba ne izpremeni. Dokler je tu oblika, barva, okus kruha — duh, okus vina, je pričujoč Kristus. Kakor hitro podobe izginejo, minejo — izgine, mine tudi pričujočnost Kristusova. — Skrivnost je vse to, strašna skrivnost, ki jo zastonj želimo razumeti. Treba je samo pasti na kolena in verovati in moliti. Da, moliti, predragi! Zakramentu sv. Rešnjega Telesa moramo izkazo-

vati najvišje češčenje, t. j. moramo ga moliti.[38] To je naša dolžnost pa tudi naša najslajša zemeljska tolažba. —

*

Predragi! Zakrament sv. Rešnjega Telesa moliti, je naša krščanska dolžnost. Povsod moramo Jezusa moliti, kjerkoli se nam razodeva. Modri iz Jutrove dežele so ga molili, ko je kot dete ležal v jaslih. Verni Judje so ga oboževali in molili, ko je kot učenik hodil med njimi in jim izkazoval svojo modrost, moč in ljubezen. Apostol Tomaž ga je molil, ko se mu je Jezus po svojem vstajenju prikazal in ga v njegovih dvomih poučil. Apostoli vsi so ga molili, ko se je pred njihovimi očmi dvignil v nebesa. Vse stvari, ki so v nebesih, na zemlji in pod zemljo, ga po besedah sv. Pavla molijo in časte kot Sina božjega, ki sedi na desnici Očetovi. V kakršnikoli podobi se nam je Jezus razodel ali se nam razodeva, bodisi kot dete, v plenice povito, bodisi kot veliki prorok, v katerem je Bog obiskal svoje ljudstvo, bodisi kot mož bolečin, viseč na križu, bodisi kot poveličani premagavec smrti, naodet v zarjo vstajenja — zmerom je naš Bog, ki moramo upogniti pred njim svoja kolena. In tako je naš Bog in Gospod tudi v Zakramentu, skrit pod podobama kruha in vina. Zato ga moramo moliti tudi tukaj. Kaj, ali naj borne podobe kruha in vina branijo, da mu izkazujemo božje češčenje? Kako pa vendar? Ali ne

izkazujemo kralju istih kraljevskih časti, naj ga vidimo v bleščečem kraljevskem ornatu ali pa v preprostem vsakdanjem oblačilu? ... Še več: prav ta ljudomila ponižnost Kristusova, da hoče prebivati pri nas v tako siromašni obleki, kakor sta podobi kruha in vina, nas mora priganjati še bolj, da njegovo neskončno Veličanstvo v zakramentu sv. Rešnjega Telesa tem bolj molimo, tem bolj častimo, hvalimo, poveličujemo. Adoro te devote, latens deitas! Molim te ponižno, skriti Bog nebes, ki v podobi kruha tajno bivaš res ...

Katoliška Cerkev je od nekdaj Kristusa v najsvetejšem Zakramentu molila in velevala izkazovati mu božje češčenje. Sveti očetje in cerkvena bogoslužja najprvih stoletij o tem jasno govore. Sv. Ciril Jeruzalemski piše v pouku za svoje katehumene: Če pristopiš k mizi Gospodovi, ne hodi tja z iztegnjenimi rokami in razprtimi prsti, marveč drži levico kakor za prestol pod desnico, ki bo sprejela Kralja ... Potem vzemi telo Jezusa Kristusa v izbočeno dlan in reci: Amen. Ko si prejel telo, pristopi tudi h kelihu krvi, ne s povzdignjenimi rokami, marveč s povešenimi, in sklonjen v molitvi in češčenju govori: Amen — ter se posveti s krvjo Kristusovo. — Znane so besede sv. Avguština: Nihče ne jé od tega mesa, da ga ne bi prej molil. Ne samo, da ne grešimo, če ga molimo, marveč grešimo, če ga ne molimo. — Sv. Janez Damaščan pa pravi: Navadni les po svoji naravi ni tak, da bi se ga ne mogli dotakniti.

Kakor hitro pa ga denemo v ogenj in postane žareče oglje, se mu ne moremo več bližati in ga prijemati — ne zaradi njemu lastne moči, marveč zaradi ognja, ki je ž njim združen... Na enak način telesa po njegovi naravi ne moremo moliti. Če ga pa molimo v učlovečeni Besedi božji, se to ne godi zaradi telesa samega, marveč zaradi Boga, zaradi Besede božje, ki je ž njim združena... Še sv. Janeza Krizostoma naj navedem, ki tako-le vzklika: Modri so prišli od najskrajnejših mej Perzije v hlevec, iskat božje Dete in ga molit — in mi, ki nam ni treba prevzemati težav dolgega popotovanja, da ga molimo v naših cerkvah in tabernakljih, mi, ki nam je treba stopiti samo iz naših hiš — se to storiti branimo! Ali ni to največja vnémarnost, da, nad vse vnebovpijoča in črna nehvaležnost![39] — — Pa tudi cerkvena bogoslužja že prvih krščanskih časov ukazujejo božje češčenje najsvetejšega Zakramenta. Po grškem bogoslužju sv. Krizostoma je mašnik zaužil sv. kri in nato poklical diakona. Diakon pristopi — pravi bogoslužni ukaz — in moli najsvetejši Zakrament. In ko je tudi on zaužil sv. kri, naj jo moli, potem naj vzame spoštljivo kelih, ga pokaže ljudstvu in zakliče: Pristopite z božjim strahom in z vero! — Po aleksandrijskem bogoslužju sv. Bazilija je diakon pozival ljudstvo, naj s strahom in trepetom, s sklonjeno glavo moli Odrešenika. Mašnik pa je povzdignil del sv. hostije in zaklical oni znani klic: Sveto svetim! In vse ljudstvo je

padlo moleč na kolena.[40] — In podobno v drugih liturgijah. — Kaj vse je Cerkev za božje češčenje tega zakramenta v poznejših stoletjih storila, vam ni neznano. Poleg najsvetejše daritve, ki jo vse čase obhaja od vzhoda do zahoda, dan na dan, na neštetih oltarjih, in v kateri hoče, da prav posebno molimo evharističnega Jezusa, je začela izpostavljati sv. Rešnje Telo v dnevno in nočno češčenje, v štirideseturno molitev, da, v neprestano, vedno češčenje po župnijah posameznih škofij. Ustanovila je bratovščine in pobožne redovne družbe za posebno češčenje sv. Rešnjega Telesa. Uvedla je poseben praznik, ob katerem nosi vsako leto sv. Rešnje Telo v slovesnih procesijah tudi po ulicah mest, tudi po cestah in potih dežele v javno češčenje vsemu krščanskemu ljudstvu. Krščanska cerkvena umetnost je posvetila tej božji skrivnosti najveličastnejše hrame in stavbe sveta, najdragocenejše bisere in drage kamene, najsijajnejše svoje barve, najvzvišenejše glasove svoje glasbe, ki so se prelivali in se prelivajo v glasno molitev po svetiščih božjih, v katerih je Cerkev pred tabernaklji prižgala svojo večno luč v znamenje neprestanega milostnega bivanja Gospodovega med nami in v opomin, da naj naša srca slejkoprej plamené v molitvi in božjem češčenju tega zakramenta. O, kdo ne bo iz vere v pričujočnost Jezusovo v sv. Rešnjem Telesu in iz vsega življenja Cerkve, ki je presv. Evharistija njegovo srce — kdo ne bo spoznal svoje krščan-

ske dolžnosti, moliti in po božje častiti ta zakrament! . . .

Pa ne samo dolžnost, moji č. p., tudi sladkost, tudi neizrekljiva tolažba naša je, moliti Jezusa v sv. Rešnjem Telesu. Ali ni sladkost, ali ni tolažba vseh tolažb, moliti učlovečenega Boga, ki je tako blizu nas, tako čisto med nami, tako čisto pri nas? Ah, nobeno ljudstvo ni tako veliko, da bi imelo svoje bogove tako blizu sebe, kakor je naš Bog blizu nam (Dt. 4, 7) — tisti Bog, ki je s svojo vsemogočnostjo nas in vse stvari zavoljo nas ustvaril; tisti Bog, ki nas je, ko smo bili v sužnosti satanovi, iz te sužnosti otel in nam dal nazaj nadnaravno bogastvo in vse upanje večnega življenja, ki smo ga bili izgubili . . . O veselje! o tolažba naših duš! Če pride ljudomil kralj, velik kralj-osvoboditelj med svoje ljudstvo — ali ni njegovim podložnikom radost in uteha, pozdravljati ga v svoji sredi, poklanjati se mu v osebi, častiti, poveličevati ga, kakor tak kralj zasluži? . . . Glej, tu v Zakramentu pa je naš najvišji Kralj, naš božji vladar Jezus Kristus, od katerega je vse, kar imamo: vsi časni darovi, vsa milost nebeška, vsa lepa svoboda božjih otrok. Kako bi nam od tolažbe ne kipela duša, kako bi od sreče ne trepetalo naše srce, da ga smemo moliti, da ga moremo častiti in poveličevati tako od blizu, da moremo in smemo čisto pred njegovim obličjem — kakor angeli v nebesih — prepevati: Tantum ergo sacramentum veneremur cernui . . . V zakramentu vse svetosti

počastimo Jezusa! . . . To pa še tembolj, ker vemo, da je ta božji Kralj med nami iz same čiste ljubezni do nas, zato da bi v tem zakramentu noč in dan poslušal tudi naše prošnje in jih usliševal, zato da bi nam delil odtod najvišje mere svojih zakladov, svojih nebeških dobrot. Ker je vzljubil svoje, ki so bili na svetu, je svojim izkazal ljubezen do konca (Jan 13, 1—2); zato je hotel do konca sveta ostati na zemlji — ne samo s svojo močjo, ne samo s svojo milostjo, marveč tudi s svojo resnično osebno pričujočnostjo kot Bog in človek. O sladka zavest, o najvišja tolažba, prikazati se predenj, moliti ga, izkazovati mu dolžno božjo čast! —

*

Predragi v Gospodu! Poživimo svoja srca za češčenje sv. Rešnjega Telesa! Ne bodimo vnémarni, mlačni, mrzli! Radi slušajmo Cerkev ob vseh prilikah, kadar nas kliče k češčenju najsvetejšega Zakramenta! Ne hodimo v same posvetne misli zatopljeni mimo naših božjih hramov, ko nas že njihovi zvoniki — kakor velikanske monštrance — vabijo v svetišča, kjer živi v posvečenih monštrancah za nas naš Gospod Jezus Kristus! Hodimo pred tabernakelj molit, častit, hvalit svojega Boga! Hodimo ga zahvaljevat za nepopisni čudež njegove vsemogočnosti in ljubezni, za njegovo najsvetejšo navzočnost med nami! Hodimo mu zadostovat za brezbrižnost in nehvaležnost toliko duš, ki ga v tem zakramentu

ne iščejo, ki ga prezirajo, morda smrtno sovražijo! Hodimo mu zatrjevat svojo vdano zvestobo v ponižni zavesti popolne odvisnosti od njega! Hodimo ga prosit njegove nebeške pomoči za vse težave in bridkosti življenja! Ah, poživimo svojo vero, da prebiva tukaj veliki Čudodelnik iz Galileje, Samarije in Judeje, kateremu je klical njegov ljubeči apostol: Gospod, h komu pojdemo? Besede večnega življenja imaš! (Jan. 6, 68.) Prinašajmo predenj vsa svoja dušna in telesna bremena, vse vzdihe in joke svojih src, vse pekoče solze svojih oči!... O, kako drugače bi bilo na svetu, če bi se svet prerodil v češčenju evharističnega Jezusa! Kako bi bežali z zemlje vsi krivi in grešni maliki, če bi mi prav spoznali in molili svojega evharističnega Boga! Kako bi se dvigale iz minljivosti v večnost oči vseh, ki bi jih verno vpirali v tabernakelj! Kako bi bile varne duše v vseh viharjih sveta, če bi se plaho zatekale pod peruti najsvetejšega Zakramenta! Veselo bi sijalo po zemlji solnce nadnaravnega, božjega življenja in v človeških otrocih bi kraljevala mir in sreča, ki presegata vsako misel. Amen.

III.

V hiši nekega prvaka med farizeji, kamor je bil povabljen na obed, je povedal Jezus to-le priliko: Neki človek je napravljal veliko večerjo in jih je mnogo povabil. Ob času večerje je poslal svojega služabnika povabljenim povedat, da naj pridejo, ker je že vse pripravljeno. In začeli so se vsi hkrati izgovarjati. Prvi je rekel: Njivo sem kupil in jo moram iti pogledat; prosim te, imej me za opravičenega! Drugi je rekel: Pet jarmov volov sem kupil in jih pojdem preizkusit; prosim te, imej me za opravičenega! In spet drugi je rekel: Oženil sem se in zato ne morem priti. Služabnik se je vrnil in je to sporočil svojemu gospodu. Tedaj se je hišni gospodar razsrdil in je rekel svojemu služabniku: Pojdi brž na ceste in ulice po mestu in pripelji semkaj uboge in pohabljene in slepe in kruljeve! Služabnik je rekel: Gospod, zgodilo se je, kar si naročil, pa je še prostor. In gospod je rekel služabniku: Pojdi na pota in k ograjam in primoraj jih vstopiti, da se moja hiša napolni... (Lk 14, 16—23.) — To priliko obrača sv. Cerkev na zakrament sv. Rešnjega Telesa, ki ga je Bog-

človek in Gospodar naš Jezus Kristus postavil v svoji hiši, t. j. v svoji Cerkvi, ne samo zato, da med nami prebiva do konca sveta, marveč tudi zato, da se nam v sv. obhajilu uživati daje. O resnično velika, čudežna in neprecenljiva večerja! Velika po številu povabljenih: povabljeni smo vsi kristjani; čudežna po moči in ljubezni, ki se v nji razodeva: samo božja moč in ljubezen zmore tako večerjo; neprecenljiva po milostih, ki so jih deležni njeni gostje... O tem zadnjem, o milostih, ki nam jih deli zakrament sv. Rešnjega Telesa vselej, kadar ga vredno prejmemo, bom danes govoril. Sledil bom pa besedam sv. cerkvenega zbora Tridentinskega, ki pravi, da prejemajmo ta zakrament po volji Kristusovi kot duhovno jed, s katero si krepimo in ohranjujemo nadnaravno življenje naših duš, kot močno sredstvo, s katerim se očiščujemo vsakdanjih, malih grehov in varujemo velikih, smrtnih — ter kot poroštvo naše prihodnje slave in večne blaženosti.[41] V imenu evharističnega Jezusa! —

*

Predragi v Gospodu! Začetek in konec vsega mojega govorjenja je ta, da v zakramentu sv. Rešnjega Telesa prejmemo Kristusa samega, da se v sv. obhajilu Kristus sam najtesneje združi z nami. Združi se z nami telesno, ko ga v sv. hostiji zaužijemo; združen ostane z nami duhovno, ko premine podoba kruha. — Kdor jé moje meso in pije mojo

kri, ostane v meni in jaz v njem. (Jan 6, 57.) Nemogoče je razumeti to čudežno ujedinjenje, ki je kakor ujedinjenje telesne hrane s človeškim organizmom. Nemogoče pa ni vsaj slutiti, kako neizrečeno mora biti po tej združitvi predvsem dvignjeno in okrepljeno nadnaravno življenje naših duš. To nadnaravno življenje je — kakor veste — posvečujoča milost in obenem ž njo združena ljubezen božja. Kdo dopovej, kako zelo pomnožuje ta zakrament v nas milost božjo in ljubezen! Če jo dele in pomnožujejo vsi drugi zakramenti, ki so kakor izvirki iz Srca Kristusovega, kako šele ta zakrament, ki je Kristus sam! Kakor je veličastno solnce s svojim morjem ognja in luči neskončno močneje in učinkovitejе nego posamezni žarki, ki izhajajo iz njega, tako presega sv. obhajilo po svoji moči in učinkovitosti vse druge zakramente. Mens impletur gratia, poje Cerkev o tej sv. večerji —: duša se napolni z milostjo. Ta polnost posvečujoče milosti dá duši neizrečeno lepoto. Ta kri, pravi sv. Janez Krizostom — namreč telo in kri Kristusova, zaužita v sv. obhajilu — olepša dušo, jo razplameni in naredi bolj blestečo nego zlato in ogenj...; kri Kristusova dá duši plemstvo in veličast. — Kaj čuda, če duša, tako okrepljena, tako razžarjena v nadnaravnem življenju, Boga neizmerno vzljubi, k njemu z vso silo zahrepeni, samo njemu dopasti hoče, samo zanj živeti in umreti želi!... In zares! Odkod so dobivali apostoli in prvi kristjani in goreči kristjani

vseh časov ono požrtvovalno ljubezen do Kristusa, da so zaničevali vse zemeljsko, imeli vse za blato, samo da so Kristusa pridobili (Fil 3, 8) —; ono ljubezen, v kateri je sv. Pavel navdušen vzklikal: Meni je življenje Kristus in smrt dobiček (Fil. 1, 20)! Nebeška hrana sv. obhajila je njihovo življenje milosti tako krepila, njihove duše tako razvnemala, da so mogli govoriti: Ne živimo več mi, marveč Kristus živi v nas. (Gal. 2, 20.) Kdor pije iz keliha, ki ga ponuja Cerkev, govori sv. Janez Krizostom — in isto velja kajpada o njem, ki uživa sv. obhajilo pod podobo kruha —, ta je takorekoč opojen od ljubezni božje, tako da so sv. mučenci po tem zauživanju pozabili na vse, kar jim je bilo drago na zemlji... To, predragi, je najvišji sad zakramenta sv. Rešnjega Telesa v nas: čisto posebno pomnoženje nadnaravnega življenja — posvečujoče milosti in ljubezni božje. — Pa ne samo, da nam sv. obhajilo v prav posebni meri nadnaravno življenje krepi, tudi ohranja nam ga na prav poseben način. To je kruh, ki prihaja iz nebes, govori Kristus, da kdor od njega jé, ne umrje (Jan. 6, 50) — namreč, ne umrje dušne smrti. Kako bi bilo drugače mogoče! Če se Kristus sam združi z dušo in jo napolni s posvečujočo milostjo in ljubeznijo svojo, ali ji ne bo dal tudi dejanskih milosti zadosti, da duša svoj veliki zaklad ohrani?

Verujemo, kaj pravim: verujemo! — saj kar čutimo, izkušamo, da nas sv. obhajilo varuje padcev v smrtni greh, ki uniči nadnaravno življenje

duše. Vsak naj sam pove, ali ga je mikal smrtni greh tedaj, ko je bil pri sv. obhajilu? Ali bi ga sploh mogel storiti, če pristopa pogostokrat k božji mizi? O ne, za vse na svetu ne! Kjer je Kristus, tam ne sme biti greha! Še malega greha ne bodi v srcu, v katerem prebiva živi Kristus! Zato nam sv. obhajilo odpušča male grehe. Kakor z zemeljsko hrano okrepljeno naravno, telesno življenje izpahuje iz telesa bolezenske snovi in kali, tako z nebeško jedjo okrepčano nadnaravno dušno življenje izločuje iz duše vsakdanje pogreške in slabosti. Nadčutni kruh, pravi sv. Cipri-jan, koristi življenju in zdravju celega človeka in je sredstvo za lečenje slabosti in odpuščanje (malih) grehov. Zato je dejal o sebi sv. Ambrož: Vsak dan moram prejeti kri Gospodovo, zato da vsak dan dobim odpuščanje grehov; ker vsak dan grešim, potrebujem vsak dan zdravila zoper greh. — Če pa nas sv. obhajilo očiščuje malih grehov, kako bi nas tembolj ne varovalo smrtnih? O da! Kristus sam odganja v sv. obhajilu vse mike v smrtni greh: našo lastno čutnost, zapeljevanje sveta in izkušnjave hudobnega duha. Kateri trpe stisko od svojega mesa — poslušajte zopet svetega Janeza Krizostoma! —, kateri trpe stisko od svojega mesa, prihajajo k mizi Močnega, in stiska se jim izpremeni v tolažbo. Zakaj, kar je mesenega, se jim odjemlje, in kar je duhovnega, se razliva vanje, in tako postajajo pri tej, zanje pripravljeni mizi, zmagovavci nad tem, kar jih za-

tira... Pa tudi nasproti svetu — ali se ne bo vojskoval nasproti svetu in njegovemu poželenju z nami On, ki je v našem srcu in je premagal svet? Najbolj pa beži pred Jezusom v sv. obhajilu satan, hudobni duh. Saj se že pred Imenom Jezusovim trese pekel — kako se ne bo bal izkušati nas, ko je Jezus v sv. obhajilu postal gospodar našega telesa in naše duše ter naš mili gost in zaveznik? Kakor levi, ogenj bljuvajoči, pravi sv. Janez Krizostom, tako prihajamo od božje mize — satanu strah in trepet. Kri Kristusova prežene satana, da beži, kakor hitro jo v nas zagleda.[42] Tako nam nobena izkušnjava v greh nič ne more, ko je Gospod Jezus Kristus v sv. obhajilu z nami. Zato lepo opominja sv. Ciril Aleksandrijski: Če te napihuje prevzetnost, prejemaj ta zakrament, in ponižni kruh te bo storil ponižnega... Če veje okrog tebe strupena sapa zavisti, jej angelski kruh, in kruh ljubezni te bo napolnil z ljubeznijo. Če si vdan nezmernosti, uživaj meso in kri Kristusovo, in to meso, ki je preneslo toliko zatajevanja, te bo obvarovalo zmernega... Če te napada lenoba v službi božji, krepčaj se s telesom Kristusovim, in boš navdan s pobožnostjo. In če te nečistost vabi, prejemaj sveti Zakrament, in najčistejše meso Jezusa Kristusa te bo storilo deviškega in čistega.[43] O neizmernih sadov in milosti sv. obhajila!

Toda slednjič ne smemo prezreti še ene milosti: v sv. obhajilu imamo poroštvo častitega vstajenja in večnega življenja. Kdor jé moje meso in

pije mojo kri, ima večno življenje, in jaz ga bom obudil poslednji dan. (Jan. 6, 54.) Vse ljudi bo sicer Kristus obudil poslednji dan, tudi tiste, ki se ne udeležujejo njegove božje večerje; toda obudil ne bo vseh enako. Vsi bomo od smrti vstali, zatrjuje apostol, toda vsi ne bomo poveličani. (1 Kor. 15, 51.) Tiste, ki vredno uživajo nebeški kruh, bo Kristus na sodni dan obudil častitljive in veličastne, postavil jih bo na svojo desnico in jim govoril: Pridite, blagoslovljeni mojega Očeta, prejmite kraljestvo, ki vam je pripravljeno od začetka sveta... In pojdejo pravični v večno življenje — (Mt. 25, 34, 46), gledat in uživat od obličja do obličja njega, ki so se združevali na zemlji ž njim, skritim pod podobo kruha. Lepo govori o tem sv. Ciril Aleksandrijski: Čeprav deva smrt, ki je z grehom nad nas prišla, človekovo telo pod postavo trohnobe, bomo vendar enkrat častito vstali, ker je v nas Kristus s svojim mesom. Zakaj nemogoče je, da bi On, ki je življenje sámo, ne obudil k večnemu življenju teh, v katerih prebiva. Kristus Gospod je s svojim mesom, ki nam ga je uživati dal, položil v nas seme neumrjočnosti, pred katerim beži sleherna trohnoba.[44] —

*

Glejte, moji častiti poslušavci, neprecenljivih milosti sv. obhajila! Katero verno srce ne bo koprnelo po mizi božji, po božji gostiji sv. Rešnjega Telesa? Kdo kristjanov se bo izgovarjal kakor oni

povabljeni v priliki: Njivo sem kupil — pet jarmov volov sem kupil — oženil sem se... Kdo se bo izgovarjal s kakršnokoli posvetno rečjo, češ: ne morem priti? Nič na svetu naj nas ne zadržuje od sv. obhajila! Če bi bilo treba iti skozi ogenj, bi šla k sv. obhajilu, je dejala sv. Jedert. In ne da prihajamo samo enkrat na leto, kakor je stroga zapoved Cerkve, samo o velikonočnem času —. Večkrat, večkrat pristopajmo! Ali nas ne priganja k temu že ljubezen do tega zakramenta ljubezni? Pa tudi veliki sadovi sv. obhajila bodo zavarovani, utrjeni v nas le po večkratnem sv. obhajilu. Zakaj sploh, kliče sv. Janez Krizostom svojim vernikom, zakaj sploh hočemo samo ob gotovih časih pristopati k mizi Gospodovi? Naš čas za sv. obhajilo bodi naša čista vest. O Veliki noči ta skrivnost ni večja nego danes... Celo leto je Velika noč![45]

Če mislimo, da nismo vredni — saj resnično nismo! — glejmo, da bomo nevredni zmerom manj! Če mislimo, da nam branijo posebna slaba nagnjenja, ah, prav zato prejemajmo sv. Rešnje Telo večkrat, da jih premagujemo! In slednjič: Ali naj nam preobilna časna opravila zaustavljajo korak k božji mizi? Tisti, pravi sv. Frančišek Saleški, ki so zapleteni v obilne časne posle, naj gredo večkrat k mizi Gospodovi, ker milosti in moči tega zakramenta zelo potrebujejo — kakor morajo oni, ki imajo veliko telesnega dela, svoje telesne moči pogosto obnavljati s krepko hrano.[46] Amen.

IV.

Naš Gospod Jezus Kristus je postavil sveto Rešnje Telo pod dvema podobama — kruha in vina. To pa ne zavoljo zakramenta, marveč zavoljo daritve. Sv. Rešnje Telo namreč ni samo najsvetejši Zakrament, marveč je tudi najsvetejša daritev Novega Zakona. O tej daritvi — sv. maši — vam bom, če Bog da, kdaj pozneje posebej govoril. Tukaj naj omenim samo toliko, da sta za daritev pač potrebni obe podobi zato, da gledamo po zunanje v ločenih podobah kruha in vina Kristusovo kri takorekoč ločeno od telesa, v čemer je Kristusova skrivnostna smrt na oltarju — kakor je bila resnična smrt Kristusa na križu v resničnem prelitju njegove krvi.[47] Za osebno bivanje Jezusovo v Zakramentu med nami pa je zadosti ena sama podoba kruha. In tako prejemamo tudi sv. obhajilo v zahodni Cerkvi vsi razen mašnika, ki daruje najsvetejšo daritev, samo pod to podobo. Ali je bila v krščanstvu zmerom taka navada? in zakaj nam sv. Cerkev dandanes ukazuje prejemati zakrament sv. Rešnjega Telesa le pod podobo kruha? Sve-

tega zanimanja vredni vprašanji; prav bo, če ob kratkem nanji odgovorimo. —

*

Prvi kristjani, moji častiti poslušavci, so prejemali sv. obhajilo redno samo v zvezi s službo božjo, hočem reči, samo pri najsvetejši daritvi sv. maše. Zunaj sv. maše — kakor dandanašnji — se je sv. obhajilo delilo le izjemoma, v izvanrednih slučajih, kadar to pri sv. maši ni bilo mogoče. Med sv. mašo pa so navadno pristopali k božji mizi vsi navzoči verniki, razen teh, ki so delali javno pokoro. Tako nam to izpričujejo sv. očetje in cerkveni pisatelji prvih stoletij. — Odtod je bil tudi način prejemanja sv. obhajila drugačen kakor dandanes. Kristjani prve Cerkve, ki so se udeleževali službe božje, so po vrsti prihajali k oltarju, da so z mašnikom, t. j. s škofom, ki je navadno sam opravljal najsvetejšo daritev, zauživali sveto obhajilo. Najprej so pristopali duhovniki in drugi služabniki oltarja, sploh kleriki po redu svojega posvečenja; za kleriki pa laiki, in sicer najprvo možje, za njimi žene, in za odraslimi otroci. Vsi so prejemali sv. Rešnje Telo pod obema podobama. Mašnik, oziroma škof, je vsakemu najprej podal posvečeni kruh. Možje so ga sprejemali v desno roko, križema podprto od levice. Zato ste slišali v enem zadnjih govorov opominjati sv. Janeza Krizostoma, naj verniki ne pristopajo k sv. obhajilu z iztegnjenimi rokami, marveč naj bo levica

kakor za prestol pod desnico, ki bo sprejela Kralja. Žene so imele roke prekrite z belim prtičem in so nanj sprejemale božji kruh, ki tedaj še ni imel podobe naših hostij, marveč je bil bolj sličen navadnemu kruhu. Oboji, možje in žene, so nosili telo Kristusovo sami v usta. Vendar je bila ponekod tudi navada, da jim ga je polagal na jezik mašnik ali škof. Pri otrocih se je to pač vedno godilo. Obenem je diakon podajal vernikom kelih s presveto rešnjo krvjo, bodisi da jim ga je sam nastavljal na usta, ali da jim je dajal piti iz njega po srebni cevki. To zadnje je bilo običajno zlasti v premožnejših cerkvenih občinah in ob nekaterih praznikih. — Včasih pa so obhajali pod obema podobama tako, da so dajali vernikom zauživati posvečeni kruh namočen v posvečenem kelihu. — Pri obhajilu s podobo kruha je dejal mašnik ali škof: Telo Gospodovo! — pri obhajilu s podobo vina pa diakon: Kri Gospodova! Obakrat je obhajenec odgovoril: Amen! t. j. res je tako. Med obhajanjem so peli psalme in svete pesmi, dokler ni bila končana vsa slavnost. —

Tako so prejemali kristjani sv. obhajilo v mnogih cerkvenih občinah tja do 11. in 12. stoletja. Polagoma pa se je v teku časa glede obeh podob začela uveljavljati izprememba, in od 13. stoletja naprej srečujemo čimdalje bolj pogostoma sv. obhajilo pod samo podobo kruha. Uvajale so je posamezne škofije na svojo roko, brez kake odredbe Cerkve. In sicer se je navada svetih

obhajil pod samo podobo kruha širila tembolj, čimbolj se je sv. obhajilo delilo tudi izven svete maše. Nazadnje je postala že kar splošna; v prvih stoletjih srednjega veka so že redkokje obhajali tudi iz keliha; pozneje pa sploh ne več. —

Vprašal bi morda kdo: Kaj pa, ali v prvih krščanskih stoletjih niso nikoli delili sv. Rešnjega Telesa pod eno sámo, marveč zmerom le pod obema podoboma? Delili so je — zagotovo vemo — tudi že v najprvih stoletjih tupatam pod eno samo podobo. Sv. Ciprijan pripoveduje, da so je dajali pod samo podobo vina majhnim otrokom, ki še niso mogli zauživati podobe kruha. Pod samo podobo kruha pa so sv. Rešnje Telo redno nosili jetnikom v ječe in bolnikom na njihove domove. Pa tudi puščavniki in drugi, ki so sv. Rešnje Telo za več dni s seboj jemali, da so se zlasti ob času preganjanja vsak dan ž njim krepčali, so je uživali samo pod podobo kruha. V tem oziru so močno dokazilne besede Tertulijanove do neke krščanske vdove, ki je bila vdrugič poročena s poganskim možem: Tvoj mož naj ne ve, pravi tej ženi Tertulijan, kaj ti uživaš pred vsako drugo jedjo! In če kaj izve o tem kruhu, naj ne izve, kako ga imenujemo,[48] namreč, naj ne izve, kaj pravzaprav je ta kruh, kaj kristjani o njem verujemo. Znano je, da so prvi kristjani poganom ta zakrament prikrivali iz strahu pred onečaščenjem. Zato so se tudi sami med seboj večkrat sporazumevali o njem z znamenjem ribe. Riba se namreč pravi po grško

ἰχθύς, in črke besede *ἰχθύς* se lahko postavijo za začetnice teh-le besed: *Ἰησοῦς Χριστὸς Θεοῦ Υἱὸς Σωτήρ*, to je po naše: Jezus Kristus, božji Sin, Odrešenik. Prav tako so se obhajali s samo podobo kruha v postnem času tiste dni, ko niso imeli sv. maše, kakor je to še zdaj v grški Cerkvi navada. Vsekako se je torej delilo sv. obhajilo tudi že v prvih stoletjih mestoma pod eno samo podobo.

Toda zdaj poslušajte dalje! Ob času, ko je bilo sv. obhajilo pod samo podobo kruha že splošno v navadi, so vstali krivoverni Husitje in so, zlasti nekateri, ki jih je vodil Jakop ali Jakopelij Miški, zahtevali sv. obhajilo pod obema podobama. Trdili so, da pod eno samo podobo zakrament ni popoln. Ta trditev je bila verska zmota. Zato Cerkev ne le da ni ugodila zahtevi Kalikstincev — kakor so se imenovali, ker so hoteli imeti sv. obhajilo tudi iz keliha (calix) —, marveč je splošno navado sv. obhajila pod samo podobo kruha na vesoljnem zboru Konstanškem utrdila celo z izrečno postavo. Čeprav so ta zakrament verniki v prvi Cerkvi prejemali pod obema podobama, je le-tu dejala Cerkev, ta cerkveni zbor izreka, določuje in slovesno razglaša, da je bila vendarle pametno uvedena navada, da ga prejemajo tisti, ki ga pripravljajo (namreč mašniki pri sv. maši), pod obema podobama, laiki pa samo pod podobo kruha... Zato je zmotno govoriti, da bi bilo ravnanje po tej navadi ali postavi bogokletno ali nedopustno,

in tiste, ki bi trdovratno nasprotno zatrjevali, je treba kot krivoverce odkloniti in jih strogo kaznovati.[49] — In ko se je stoletje pozneje, ob času reformacije, še enkrat razvnel vihar zaradi svetega obhajila tudi pod podobo vina, in so celo knezi in cesar sam prosili papeža, naj dovoli kelih tudi laikom, je Cerkev na vesoljnem zboru Tridentinskem še enkrat obravnala to vprašanje in odločila, da ni sv. obhajilo pod obema podobama ne po božji postavi, ne samo po sebi za zveličanje potrebno; zato naj ga laiki in tudi duhovniki, če ne mašujejo, uživajo samo pod podobo kruha. Svojemu odloku je Cerkev še dostavila, da ima ona pač oblast, pri podeljevanju sv. zakramentov času in razmeram primerno odrejati to, kar spada samo pod zunanji red ali disciplino.[50] —

A vprašate me že: Kateri vzroki pa so bili posebno merodajni za to, da se je v zahodni Cerkvi čimdalje bolj ukoreninila navada sv. obhajila pod samo podobo kruha in je ta navada postala nazadnje zapoved? Kratko povem: Bili so oziri na najsvetejši Zakrament in oziri na vernike. Najsvetejši Zakrament je treba skrbno čuvati pred vsakim onečaščenjem. Kako velika nevarnost za onečaščenje pa se pokaže pri podobi vina, zlasti kadar bi bilo treba s kelihom obhajati cele ljudske množice, na majhnem prostoru, v stiski in gneči! Ali se ne bi lahko nešteto krat razlila presv. kri? — Razentega bi skoro ne bilo mogoče dostojno shranjevati večje množine presv. krvi za številna sveta

obhajila —, pa tudi manjša količina, ki bi od svetega obhajila preostala, ali bi jo sploh za bolnike morali imeti zmerom spravljeno, bi se hitro pokvarila. In kako težavno bi bilo, nositi brez nevarnosti oskrumbe podobo vina n. pr. k bolniškim posteljam! Zato smo slišali, da so tudi prav v prvih časih, ko so sv. obhajilo prejemali sicer splošno pod obema podobama, bolnike obhajali le pod podobo kruha. Torej v prvi vrsti oziri na presv. Zakrament sam —. A kdo ne bo razumel takoj tudi ozirov na vernike? Mnogi bi se branili piti kri Gospodovo iz keliha ali sploh iz posode, iz katere je že pilo toliko in toliko drugih ljudi, vsakovrstnih, morda tudi bolnih, okuženih... In če bi bilo to tudi kako drugače uravnano — kaj pa tisti, ki se jim vino sploh upira tako, da ga ne morejo zaužiti? Ali ne bi zato izostajali od sv. obhajila? ...

Seveda ti razlogi, dasi zelo važni, niso povsem nujni, saj deli vkljub vsemu vzhodna Cerkev sv. obhajilo še vedno pod obema podobama. Zato bomo pa rekli, da je Cerkev izdala končno zapoved za krščanski Zahod še iz enega, prav posebnega vzroka: zaradi krive vere, namreč, ki se je bila — kakor smo čuli — pojavila na Zahodu. Kriva vera je hotela, da zakrament sv. Rešnjega Telesa pod eno samo podobo ni popoln, marveč okrnjen. Cerkev je to krivo vero zavrnila najodločneje prav s tem, da je eno samo podobo zapovedala. Tako je iznova glasno poudarila pravo

vero: da je tudi pod eno samo podobo pričujoč cel Jezus Kristus z dušo in telesom, s krvjo in z mesom, kakor Bog in človek, in da torej isto prejme ta, ki prejme sv. obhajilo pod samo podobo kruha, kakor tisti, ki ga prejme pod obema podobama. —

*

Predragi v Gospodu! Razložil sem vam tudi te stvari zato, ker so vašega znanja vredne. O, kdo se ne bi hotel z veseljem poučiti o vsem, kar vemo o tem zakramentu povedati! Saj najsvetejši Zakrament vsi nad vse ljubimo. Hvaležni smo sv. Cerkvi, ki je v vseh časih ta naš največji zaklad skrbno varovala slehernega onečaščenja; hvaležni smo ji, ker je zmerom vse tako uravnavala, da so vsi njeni verniki ta zakrament lahko in radi prejemali; prav posebno pa smo ji hvaležni, ker je vsakčas s paznim očesom čula, da ni nobena krivoverska zmota zatemnila naše prave vere v to presveto skrivnost. Amen.

V.

Najsvetejše, kar je imelo izraelsko ljudstvo, je bila skrinja zaveze. V nekem boju so jo uropali Filistejci. Filistejci so se vojskovali — pripoveduje I. knjiga Kraljev —, in Izrael je bil tepen... In skrinja božja je bila ujeta. (I Kralj. 4, 10—12.) Odnesli so jo v Azot in postavili v Dagonovem templju poleg malika Dagona. To je bilo veliko onečaščenje skrinje zaveze. Zato je pa tudi Bog poslal težke kazni nad mesto Azot in vso okolico, in Filistejci so hiteli, da spravijo skrinjo zaveze zopet nazaj k Izraelcem. Najsvetejše, ki je bilo bogaboječim Izraelcem v varstvo, srečo in blagoslov, je postalo brezbožnim Filistejcem v nesrečo in pogubo. — Nekaj podobnega je z našim Najsvetejšim, z zakramentom sv. Rešnjega Telesa. Govoril sem vam predzadnjič o neizmernih dobrotah in milostih, ki jih deli ta zakrament vsem, kateri ga vredno prejemajo. Da, toda samo tistim, ki ga prejemajo vredno, je življenje in blagoslov. Prekletstvo in smrt pa je vsakomur, kdor ga prejme nevredno. Kdo prejme zakrament sv. Rešnjega Telesa nevredno? Tisti, ki pristopi k božji mizi v

zavesti, da ima na duši smrtni greh, bodisi da ga je pri spovedi zamolčal ali pa, da je spoved opravil brez slehernega kesanja in pravega sklepa za poboljšanje... Dasi nekako nerad, moram vendarle enkrat govoriti tudi o nevrednem sv. obhajilu. Zakaj če bi si bil vendarle kdo izmed vas — česar ne mislim — nakopal kdaj v preteklosti toliko nesrečo in bi te nesreče še ne bil popravil, ga moram nujno prositi, naj to takoj stori. Za vso prihodnost pa moram sebi in vam vsem zaklicati: Bog ne daj, da bi kdaj prejeli sv. obhajilo po nevrednem! Velik greh je to sam na sebi in strašan v svojih posledicah. —

*

Predragi v Gospodu! Da ne bom nič pretiraval, naj povem, da so na svetu pač še večji grehi, nego je nevredno sv. obhajilo. Greh je namreč splošno tem večji, čim važnejši čednosti nasprotuje. Med čednostmi pa so najvažnejše božje čednosti vere, upanja in ljubezni. Zato so največji grehi tisti, ki nasprotujejo tem čednostim, namreč, na prvem mestu sovraštvo do Boga, potem nevera, odpad od vere in obup. Tudi bogokletstvo prištevajo semkaj. — Potem pa slede dejanske ali nravne čednosti, in sicer najprej štiri poglavitne, med katerimi je pravičnost na prvem mestu. Važen del pravičnosti, po kateri smo pripravljeni vsakomur dati, kar smo mu dolžni, pa je zlasti čednost bogoslužnosti, s katero smo pripravljeni dati Bogu

čast, ki mu gre. Tej bogoslužnosti je med drugimi grehi najbolj nasprotno nevredno sv. obhajilo. Dasi torej ne največji, je vendar nevredno sv. obhajilo zelo zelo velik smrtni greh.[51] Božji rop je, in sicer najhujši božji rop. Veste, kaj je božji rop. Je onečaščenje Bogu posvečenih oseb, krajev ali reči. Hudobna roka napade, težko rani duhovnika, škofa — glej, poleg greha zoper peto božjo zapoved tudi božji rop na Bogu posvečeni osebi. Brezverna in slepa strast prelije kri v hiši božji, v cerkvi — glej, božji rop na Bogu posvečenem kraju. Kaldejski kralj Baltazar ukaže prinesti k pijani gostiji svete posode, ugrabljene v jeruzalemskem svetišču, in pije iz njih v razbrzdani družbi — glej, božji rop na Bogu posvečenih rečeh Toda vse večji od teh in podobnih je božji rop nevrednega sv. obhajila. Kolikor svetejše je namreč to, nad čemer se pregrešimo, toliko večji je božjeropni greh. Vsak sveti zakrament, ki ga je Kristus postavil v naše posvečenje, pa prekaša po svetosti vse druge Bogu posvečene reči, kraje in osebe. Zato je že onečaščenje, nevredni prejem v s a k e g a sv. zakramenta večji nego vsi drugi božji ropi. Kaj pa šele onečaščenje, nevredni prejem sv. Rešnjega Telesa, ki je med vsemi zakramenti najsvetejši Zakrament, dà, ki je naš Bog in Gospod sam, resnično njegovo najsvetejše telo in kri pod podobama kruha in vina? O kolika pregreha! Sv. očetje jo primerjajo s pregreho, ki se je ž njo okrivičil Juda, ko je izdal Kristusa, in

celo s pregreho Judov, ki so Kristusa umorili. Res je, da ta primera povečuje. Zakaj Juda in morivci Kristusovi so se bili lotili božjega Zveličarja, kakršen je še v trpljenja zmožnem telesu hodil po zemlji, in so ga tirali v nečloveške muke in smrt. Gotovo je torej, da so strašneje grešili nego ta, ki ga, trpljenju ne več dostopnega, nevredno prejme pod zakramentalno podobo. Vendar pa — ali ni zares neka podobnost med božjim ropom onim in tem? Enkrat je že greh nad istim Kristusom tu in tam. In potlej pa — poglejmo Juda! Izdal je Jezusa njegovim sovražnikom. Nevredni obhajanec pa ga sprejme v svoje srce, ki je po smrtnem grehu trdnjava hudobnega duha, največjega sovražnika božjega. In ali ni bila tista strašna Judova hinavščina, v kateri je prodal Gospoda z znamenjem ljubezni in prijateljstva, s poljubom — Pozdravljen, Učenik! je dejal in ga poljubil (Mt. 26, 49) —, ali ni bila ta hinavščina žalostna predpodoba hinavščine njega, ki Jezusa nevredno zaužije v sv. obhajilu? Resnično, tudi le-ta hlini nazunaj prijateljstvo in ljubezen in licemersko pozdravlja svojega Boga, ko sklepa roke, ko sklanja pred Zakramentom glavo, upogiblje kolena... Oj hudobija! oj nepopisni zločin! — In Judom, morivcem Gospodovim — ali ni res podoben božjeropnik pri sv. obhajilu tudi njim? Apostol Pavel sam, se zdi, da to trdi, ko pravi, da je ta, ki gre nevredno k sv. obhajilu, kriv telesa in krvi Gospodove, t. j. smrti njegove! Tudi po nauku sv. Ciprijana, svetega Ambroža in drugih očetov stori božjeropnik pri sv. obhajilu taisto, kakor če bi Odrešeniku prebodel roke in noge, kakor če bi prelil njegovo kri, kakor če bi ga s trnjem kronal in tiral v smrt. Da, v gotovem oziru ravna on, ki pri polni zavesti smrtnega greha pristopi k božji mizi, takorekoč še sramotneje, nego so ravnali Judje. Le-ti v svoji zaslepljenosti niso spoznali, da je Jezus Sin božji; nevredno obhajani kristjan pa ve, da sprejme v svoje oskrunjeno srce vsesvetega Boga. Ah, in nad pregreho Judov je zatemnelo solnce, se je tresla zemlja, so skale pokale... Kako da se nad vsakim nevrednim sv. obhajilom ne zgrozi cela od Boga ustvarjena narava![52]

Čez mero velik greh — Ali je čudno, da so strašne njegove posledice, da ga Bog kaznuje z velikimi kaznimi? Treba je pogledati, kako je Bog že v Starem Zakonu kaznoval skrunivce svetih reči. Duhovnik Oza se nespoštljivo dotakne skrinje Gospodove — in se zgrudi mrtev na tla. (2 Kralj, 6, 7.) Kralj Baltazar onečasti svete posode — in še tisto noč izgubi krono in življenje. (Dan, 5.) Heliodor, zakladničar kralja Selevka, hoče uropati templjev zaklad — in dve nebeški prikazni se takoj maščujeta nad njim. (2 Mak, 3.) Kako ne bi tedaj Bog v Novem Zakonu kaznoval teh, ki oskrunijo sámo njegovo najsvetejše telo in kri? Ne bom govoril o telesnih kaznih, kakor so: časne nezgode, bolezen, smrt — čeprav pravi apostol Korinčanom, ki so bili zabredli v gotove zlorabe pri sv. večerji:

Zato so mnogi med vami bolni in slabi in umirajo mnogi. (1 Kor. 11, 30.) Ne, ne bom govoril o te vrste kaznih, čeprav sv. očetje — gotovo zanesljive priče — poročajo o njih iz svojih časov, in čeprav je zgodovinsko znana n. pr. ta-le dogodba: Lotar II., kralj Lotarinški, je bil zavrgel svojo zakonsko ženo in živel z drugo. Papež Hadrijan II. je bogopozabnega kralja pozval v Rim na odgovor. Od nezgod ponižan je le-ta končno šel in zaprosil odveze od cerkvenega izobčenja, ki ga je bila zadelo. Obljubil je, da bo pretrgal grešne zveze z nepravo ženo. V potrdilo, da misli odkritosrčno, je prejel iz papeževih rok sv. obhajilo in se zaroti1, naj ga Bog kaznuje, če njegov sklep ni resničen. Toda gorje! Kralj ni bil spokorjen zares, marveč je imel poboljšanje samo na jeziku. In zgodilo se je, da so bili on in njegovi spremljevavci, ki so ga podpirali v njegovem brezbožnem življenju, zadeti od smrti, ne da bi zopet videli svojo domovino.[53] Strašno! — Toda pustim — kakor rečeno — telesne kazni, ki sam Bog ve, koliko jih je že udarilo na človeštvo zaradi božjeropnih sv. obhajil. Veliko večje in strašnejše kazni za nevredno sv. obhajilo so kazni na duši. Kakšno razdejanje naredi v duši ta božji rop! So to učinki prav nasprotni onim, ki jih ima pobožno, vredno sv. obhajilo. Namesto tesnejšega združenja s Kristusom — še večja ločitev od njega. Namesto pomnoženja posvečujoče milosti — pomnoženje nemilosti in jeze božje. Namesto zdravila zoper greh

— še večje zastrupljenje z grehom; zakaj neglede na to, da se pridruži vsem prejšnjim grehom še strašni božji rop, se tudi slaba nagnjenja po nevrednem sv. obhajilu ne zmanjšajo, marveč le povečajo in okrepe. Nič miru, nič sladke tolažbe ni v duši po nevrednem sv. obhajilu — le pomnožen nemir in grozna, pekoča vest... A da bi ta pekoča vest božjeropnika že vselej zbudila, ga napolnila s spoznanjem njegove velike pregrehe, ga obrnila spet na pravo pot kesanja in pokore! Toda kolikokrat privede — zlasti take, ki prejmejo po nevrednem eno sv. obhajilo za drugim —, kolikokrat privede ta huda vest nesrečnika v popolno dušno slepoto in otrpnjenje srca! Zakrknejo se v svojem grehu, v svojih grehih; nič več ne vidijo in tudi videti nočejo strahote žaljenja božjega; vero vržejo od sebe in upanje — in žalosten je njihov konec, če jih še o pravem času ne zagrabi posebna milost božja, da jih ustavi pred večnim brezdnom, kamor hite... Kaj bi navajal zgledov! Zadosti je, če samo spomnim Juda, nesrečnega apostola, ki je nevredno zaužil Gospoda pri zadnji večerji in je šel satan vanj — pravi Sv. Pismo —, ki ga je tudi pognal v obup, tako da bi bolje bilo, da ne bi bil rojen tisti človek. (Mt. 26, 24.)[54]...

*

Predragi! Kako prav ima apostol, ko govori: Kdor nevredno je in pije (namreč telo in kri Gospodovo) si sodbo je in pije! (1 Kor. 11, 29.) Dà,

sodbo in prekletstvo božje že za ta svet in strašno sodbo in pogubo — če se ne spokori — za oni svet. Zato pa naj — zopet po besedah apostolovih — človek sam sebe presodi in tako naj jé od tega kruha in pije od keliha. (Tam. 28.) Presoja samega sebe je v tem, da se pred sv. obhajilom resnobno vprašamo, če ni v naši duši smrtnega greha. Ako bi nam vest očitala, da smo pri spovedi kak velik greh iz površnosti ali napačne sramežljivosti zamolčali, ali da pri spovedi nismo imeli nikakršnega kesanja ne sklepa, da se bomo v prihodnje varovali vsaj smrtnega greha in priložnosti vanj, da bomo krivico ali škodo, če smo jo naredili, popravili, se s svojim sovražnikom sprijaznili in podobno — potem nikar k božji mizi! Najprej spravimo z d o b r o spovedjo svojo notranjost v red, potem šele pristopimo! Ta samopresoja bodi skrbna, temeljita, vendar pa ne — tesnosrčna. So gotove boječe duše, ki se iz neutemeljenega strahu, da bodo storile božji rop, odtujujejo sv. obhajilu, ali če sv. obhajilo prejmejo, zmerom plašno dvomijo, če ga niso prejele po nevrednem. Predragi! Iz tega, če pri sv. obhajilu ni v srcu zmerom tiste toplote in pobožnosti, ki bi jo pričakovali, če smo nasprotno večkrat mrzli in kakor neobčutljivi pri mizi božji, morda celo od hudih izkušnjav nadlegovani — ali če smo po spovedi kaj malega pregrešili, če sploh težko občutimo nad seboj svoje vsakdanje slabosti in napake, svojo mlačnost v službi božji — iz vsega

tega še nikar ne sklepajmo, da je bilo ali da bo naše sv. obhajilo božjeropno. Lahko bo manj milosti polno, lahko morda celo brez sadu — toda nevredno ne bo. Ne! nevredno ne prejme svetega obhajila nihče, kdor se tega boji, kdor je pripravljen vse storiti, da sv. obhajilo vredno prejme. Ne! nevredno ne prejme sv. obhajila nihče, razen njega, ki ve: Glej, nečisti greh je še na moji duši, tatvina, goljufija, krivica je še na moji duši, sovraštvo je še na moji duši — to vé, in vendar k mizi božji pristopi. Te nesreče nas obvaruj Bog! A če bi bil kdo omadeževan od tako težke pregrehe, naj nikar ne odlaša: Hitro k izpovednici! V odkritosrčni in skesani obtožbi bo dobil odpuščanje in mir. Bog je velik — zlasti v svojem usmiljenju. Samo odlašati ne! odlašati ne! — da božjega usmiljenja ne prehiti jeza božja. Amen.

Sveta pokora.

I.

Neizrekljiv dar božje ljubezni je Jezus v svetem Rešnjem Telesu, posebej še v sv. obhajilu. In vendar — kaj bi koristil našim dušam ta presveti Zakrament, če bi ga ne mogli prejeti, če bi s smrtnim grehom izgubili krstno milost in bi za svoj greh nikjer ne našli odpuščanja. Oj nesreče! Tudi vsi drugi zakramenti živih bi nam tedaj nič ne koristili. In sam sv. krst! Kaj bi nam pomagalo krščenim biti, prejeti nadnaravno življenje milosti, prijateljstvo in sinovstvo božje, pravico do nebes — kaj bi nam vse pomagalo, če bi pa po krstu z grehom vse to zapravili in nikoli več nazaj dobiti ne mogli? Toda glej! Bog, ki je bogat usmiljenja, pravi sv. cerkveni zbor Tridentinski, Bog, ki je poznal našo slabost in vedel, da se bomo po sv. krstu resnično podali v službo greha in pod oblast hudobnega duha, nas ni hotel pustiti brez pripomočka, da po krstu izgubljeno nadnaravno življenje duše zopet pridobimo. Postavil je zakrament sv. pokore, zato da se tistim, ki po krstu padejo, zopet lahko nakloni moč smrti Kristusove.[55] — Dà, zakrament sv. pokore —. To je tisti

neskončne tolažbe polni zakrament, v katerem v to pooblaščen mašnik namesto Boga odpusti grešniku po sv. krstu storjene grehe, če se jih resnično kesa in odkritosrčno spove ter ima resno voljo, poboljšati se in zadostovati zanje.[66] — O tem zakramentu sem vam svojčas že govoril karmoč natančno in izčrpno.* Vendar ga zato v vrsti teh govorov ne mislim docela izpustiti. Bodisi tudi, da bom nekatere stvari z drugimi besedami ponavljal, bom govoril zdaj o zakramentu sv. pokore trikrat, in sicer: prvič o dveh velikih resnicah, ki jih moramo v tem zakramentu verovati; drugič o dveh velikih lastnostih, ki jih mora zakramentalna spoved ali obtožba imeti; in slednjič o spovedi malih grehov. — Dve veliki resnici, ki jih moramo o zakramentu sv. pokore verovati sta: Zakrament sv. pokore tak, kakršen je, je od Kristusa — in: Zakrament sv. pokore, je vsem, ki so po sv. krstu grešili, za zveličanje neobhodno potreben. O tem dvojem danes.

*

Predragi! Ko pravim: Zakrament sv. pokore tak, kakršen je, je od Kristusa, hočem reči to-le: Kristus je resnično zapustil na zemlji oblast, odpuščati grešnikom po sv. krstu storjene grehe in je odpuščanje navezal na zakramentalno spoved ali obtožbo od strani grešnikov. Po svojem vsta-

* Glej: Vstajenje duše. 25 govorov za prerod. V Ljubljani 1924. II. del: Nazaj k Očetu.

jenju se je namreč prikazal Jezus svojim apostolom — kakor pripoveduje sv. Janez v 20. poglavju — ter jim je rekel: Mir vam bodi! Kakor je Oče mene poslal, tudi jaz vas pošljem. In po teh besedah je vanje dihnil in jim rekel: Prejmite Sv. Duha; katerim grehe odpustite, so jim odpuščeni, katerim jih zadržite, so jim zadržani. (Jan 20, 21—23.) Kdo bo dejal, da ni Kristus le-tu izročil apostolom oblasti, odpuščati grehe? Prejasne so besede same, in potek dogodka to izpričuje. Že slovesni uvod Jezusovega govora kaže na neko posebno, nadnaravno pooblaščenje in poslanstvo apostolov z ozirom na grešni svet. — Mir vam bodi! govori Kristus. Kakor je Oče mene poslal, tudi jaz vas pošljem. Čemu je nebeški Oče poslal na svet svojega edinorojenega Sina, Kristusa, Gospoda našega? Ali ne zato, da bi Jagnje božje odvzelo grehe sveta? Da, zato je prišel Kristus, da je grešno človeštvo spravil z Bogom in grešnikom vsem spet dal pravico, da postanejo otroci božji. (Jan 1, 12.) Odpuščanje grehov — to je bil glavni namen odrešilnega dela Kristusovega na zemlji; po odpuščanju grehov naj bi prišel v človeška srca tisti mir, ki je bil oznanjen koj ob rojstvu Odrešenikovem vsem, ki so dobre volje. Tako je bil poslan Kristus od Očeta —, in če pravi, da prav tako pošlje on svoje apostole, ali ne pravi že s tem, da jih pošlje nadaljevat delo sprave z Bogom, delo odveze od greha — in delit tisti mir, ki človeštvo hrepeni po njem, a mu ga greh

ne more dati? Mir vam bodi! Kakor je Oče mene poslal, tudi jaz vas pošljem. — In po teh besedah je vanje dihnil in jim rekel: Prejmite Svetega Duha. Ali ne spominja ta dih Kristusa v apostole ustvarjenja prvega človeka? Kakor je Bog takrat vdihnil mrtvemu stvoru iz ila naravno življenje, tako je Kristus le-tu dihnil v svoje apostole in jim je dal Svetega Duha, zato da bo On po apostolih in da bodo apostoli po Sv. Duhu obujali na duši mrtvo, grešno človeštvo k nadnaravnemu življenju milosti. — Nobene sledi dvoma pa ne zapuščajo zadnje besede: Katerim grehe odpustite, so jim odpuščeni, katerim jih zadržite, so jim zadržani. Teh besed ni mogoče nikakor drugače razumeti nego tako, kakor se glase. Zato so po vsem tem apostoli resnično prejeli od Kristusa polno moč, neomejeno oblast, ljudem odpuščati grehe. Pa ne samo apostoli, marveč tudi vsi njihovi nasledniki v službi, vsi, ki jih bodo apostoli poslali tako, kakor je Kristus poslal nje, vsi škofje in mašniki do konca sveta. Kaj — ali ni bil Kristus poslan od Očeta za vse ljudi? Torej je tudi on apostole poslal za vse ljudi, z drugo besedo: poveril je svoje poslanstvo za odpuščanje grehov njim in vsem njihovim naslednikom do konca sveta. Tako je jasno, da je Kristus resnično zapustil na zemlji oblast, odpuščati vsem grešnikom do konca sveta vse po sv. krstu storjene grehe.[57] — Toda pazite! Odpuščati ali pa — zadrževati. Katerim grehe odpustite, so jim odpuščeni, katerim jih zadržite,

so jim zadržani. S temi besedami je Kristus obenem za vse čase navezal odpuščanje grehov na spoved ali obtožbo grešnikovo. Jasno je namreč, da apostoli in njihovi nasledniki oblasti, ki jim jo je dal Kristus, odpuščati grehe ali jih zadrževati, jasno je, da te oblasti ne smejo rabiti tako, da bi odpuščali ali zadrževali grehe tjavendan, brez razsodka, po sami svoji mili ali nemili volji. Ne! marveč odpuščajo naj tem in te grehe, ki so odpuščanja vredni; zadržujejo naj takim in take grehe, ki odpuščanja niso vredni. Toda odkod pa naj apostoli in njihovi nasledniki, vsi škofje in mašniki, od apostolov poslani, odkod naj vedo, kateri grehi in grešniki so odpuščanja vredni in kateri ne? Ali so mar vsevedni kakor Kristus? O ne! Kdo pa naj jih pouči o dušnem stanju posameznih grešnikov? Nihče drugi jih ne more — ker nihče v duše ne gleda — razen grešnikov samih. Grešniki sami morajo torej apostolom in škofom in mašnikom razodeti svoje duše, grešniki sami se morajo pred njimi svojih grehov obtožiti, spovedati. Glejte, tako je Kristus sam hotel in odredil, da se za odpuščanje grehov grešnik približa pooblaščenemu mašniku in mu v skesanem priznanju razkrije svoje srce. Ne samo oblast, odpuščati grehe, marveč tudi način, po katerem naj se ta oblast izvršuje, z drugo besedo: zakrament sv. pokore tak, kakršen je v katoliški Cerkvi, je od Kristusa. In to je ena velika resnica, ki jo moramo o zakramentu sv. pokore verovati. —

Druga pa je ta, da je zakrament sv. pokore s svojo obtožbo — ali recimo kar, kakor navadno govorimo —, da je sv. spoved vsem, ki so po sv. krstu smrtno grešili, neobhodno k zveličanju potrebna. Kdo ne vidi, da je ta resnica z ono prvo kar najtesneje zvezana? Zakaj če je Kristus dal apostolom in njihovim naslednikom do konca sveta, dokler bo kaj grešnikov, oblast, odpuščati grehe, je gotovo, da je tudi hotel, da ljudje pri le-teh odpuščanja iščejo. In če je Kristus hotel, da apostoli in njihovi nasledniki odpuščajo grehe tako, da se jim grešniki svojih grehov obtožujejo, je zopet gotovo, da moramo grešniki to storiti. In ker ni postavil Kristus nobenega drugega načina, po katerem bi ljudje zadobivali odpuščanje grehov, brez odpuščanja grehov pa ni zveličanja, sledi trdno, da je ta način, ki ga je Kristus hotel, da je torej zakrament sv. pokore, da je sv. spoved za zveličanje vsem, ki so po sv. krstu smrtno grešili, neobhodno potrebna. — Zato so že apostoli zahtevali — kakor pripoveduje Sv. Pismo — od spokornikov skesano obtožbo grehov. Tako poroča knjiga Apostolskih del, da je prišlo k Pavlu mnogo vernih Efežanov, da so se spovedovali in odkrivali svoja dejanja. (Ap. d. 19, 18.) In sv. Janez zagotavlja: Če priznamo svoje grehe, je Bog zvest in pravičen, da nam naše grehe odpusti in nas očisti vsake krivice. (Jan 1, 9.) In tako so tudi nasledniki apostolov, škofje in mašniki, ob vseh časih krščanstva terjali od vernikov spoved v odpuščanje grehov. Temu dajejo pričevanje najstarejši cerkveni pisatelji in očetje. Tertulijan piše v 2. stoletju: Če svoje grehe pripoznaš, ti bo Bog prizanesel. Mnogi pa se obtožbe boje in jo odlagajo z enega dne na drugega. Več jim je sramota nego zveličanje. Podobni so tistim, ki zdravniku tajno bolezen prikrivajo in po svoji sramežljivosti poginjajo... Ali prikrijemo tudi Bogu to, kar prikrijemo ljudem? Ali je bolje molčati in se pogubiti, nego obtožiti se in se rešiti?... Prav tako določno govori v 3. stoletju Origen: Po krstu je še eno odpuščanje grehov, če se namreč grešnik ne boji, priznati svoje grehe mašniku Gospodovemu. Če grešnik svoj dolg skriva, ga njegova notranjost mori in muči. Če pa postane sam svoj tožnik, vrže z obtožbo svoj greh iz sebe. — In podobno drugi pisatelji in očetje, in cela zgodovina Cerkve priča, da je imelo vsa stoletja vse krščanstvo zakrament sv. pokore, zakramentalno spoved, za edino sredstvo v odpuščanje grehov.[58] — Da, edino in zato neobhodno potrebno sredstvo. Zakaj čeprav je resnično, da se grehi odpuščajo tudi s popolno ljubeznijo do Boga in popolnim kesanjem, je pa zopet resnično, da popolne ljubezni in popolnega kesanja nihče obuditi ne more, kdor zameta zakrament sv. pokore. V popolni ljubezni do Boga in popolnem kesanju mora biti namreč vključena tudi volja ali pripravljenost, vse storiti, kar Bog za zveličanje zahteva, torej tudi spovedati se svojih grehov, kadar je to mogoče in veže zapoved,

n. pr. vsaj enkrat na leto — tako da bi se bridko varal, kdor bi mislil: Obudim popolno ljubezen, popolno kesanje — in mi ni treba duhovnika za spoved...

*

Predragi! Kako važni sta ti dve resnici zlasti današnji čas, ko se toliko zlogolkih glasov dviga zoper sv. spoved! — Spoved je človeška iznajdba! slišimo govoriti. Cerkev si jo je izmislila, da bi zasužnjila duše ljudi! — Kako brezvestno, kako zmotno, kako krivoversko je tako govorjenje! Če kdo taji, da je zakramentalna spoved po božji naredbi postavljena, pravi sv. cerkveni zbor Tridentinski, ali trdi, da način, spovedati se mašniku samemu, ki se ga je katoliška Cerkev od začetka zmerom držala in se ga še drži, ne temelji na ustanovitvi in ukazu Kristusovem, marveč je človeška iznajdba — bodi izobčen![59] — Pa vendar: Čemu bi hodil k spovedi! Kaj so duhovniku mar moji grehi! pravi ta, pravi oni. Čemu bi hodil?... Zato, da se ti grehi odpuste. Druge poti odpuščanja ni. Res, da duhovniku niso nič mar tvoji grehi. Toda tebi so mar. Ti si tisti, ki je odpuščanja, odveze potreben — in pri duhovniku je odpuščanje in odveza. Tako je to uravnal Kristus, tvoj Bog razžaljeni. — Toda ti praviš, da boš že opravil s svojim Bogom sam... Ne boš, ne moreš! Bog hoče, da opraviš ž njim po mašniku, njegovem namestniku, po mašniku, posredniku med Bogom

in teboj. — A jaz sile ne trpim! Cerkev me k spovedi sili! kličeš. Ne, prijatelj! Cerkev te ne sili, nihče te ne sili. Lahko greš k spovedi, ali ne greš; prost si. Če imaš v srcu rajši pekel greha nego mir vesti, če ti ni nič do sprave z Bogom in do prijateljstva božjega na zemlji, če svojo dušo rajši za večno pogubiš, nego da bi jo zveličal za večno — potem le zavrzi sv. spoved za zmerom! Če pa hočeš drugače, bolj prav zase — potem veruj Cerkvi, ki uči tako in drugače učiti ne more: da brez zakramenta sv. pokore, brez sv. spovedi, ni ne odpuščanja ne sprave z Bogom, ne prijateljstva božjega na zemlji ne zveličanja v večnosti. Amen.

II.

Predragi v Gospodu! Velike milosti, ki jih deli zakrament sv. pokore, so vam znane. Odpuščanje grehov, odpuščanje večnih in tudi vsaj nekaterih časnih kazni, posvečujoča milost, povrnitev zaslug za nebesa, katerih nas je oropal smrtni greh in katere zopet ožive, posebne milosti za bogoljubno življenje, mir vesti — vse to so dragoceni sadovi zakramenta sv. pokore. Seveda moramo, da smo jih deležni, prejeti ta zakrament vredno. Da ga prejmemo vredno, za to je potrebnih — kakor vemo — pet reči: izpraševanje vesti, kes ali obžalovanje, trdni sklep, spoved in zadoščevanje. Najvažnejši od teh peterih reči sta kes in spoved, in če ljudje prejemajo zakrament sv. pokore nevredno, ga največkrat prejemajo nevredno zato, ker ni v redu njihov kes ali pa njihova spoved. Pri kesanju, ki ga mora grešnik imeti nad storjenimi grehi, je treba gledati, da ni kesanje samo na jeziku, ampak tudi v srcu. Prav tako ne sme biti kesanje samo naravno, t. j. grešnik se ne sme kesati greha samo iz naravnih nagibov, ker je n. pr. po grehu zašel v časno nesrečo, sramoto

ali škodo. S takim kesanjem zakrament sv. pokore ni veljaven. Kesanje mora biti nadnaravno, potekati mora iz nagibov, ki jih uči sv. vera, kakor so n. pr. ti-le: da je Bog neskončna popolnost in ljubeznivost, ki jo grešnik zaničuje; da je moral Jezus Kristus zaradi greha bridko trpeti in umreti; da smo z grehom izgubili nebesa in zaslužili pekel in druge kazni. Seveda mora kesanje tudi obsegati vse smrtne grehe brez razlike in biti mora nad vse veliko; bolj se mora grešniku studiti greh kot vsako drugo zlo.[60] — Kar pa tiče zakramentalno spoved ali obtožbo, pa mora imeti, da je zakrament sv. pokore veljaven, zlasti dve veliki lastnosti: biti mora natančna ali popolna in odkritosrčna. Naj vam v tem govoru ti dve lastnosti, kakor treba, razložim!

*

Začnem z drugo lastnostjo, z odkritosrčnostjo. Kdaj je naša spoved odkritosrčna? Takrat, če se obtožimo ravno tako, kakor se spoznamo krive pred Bogom, ne da bi kaj zamolčali ali olepšali.[61] Namreč: ne da bi n a l a š č, v e d o m a kaj zamolčali ali olepšali. Lahko se pripeti, da pri spovedi, tudi če smo zanjo dobro pripravljeni in imamo najboljšo voljo, razodeti spovedniku brez pridržka, jasno in nedvoumno vso svojo dušo, lahko, pravim, se pri vsem tem pripeti, da kak velik greh povedati pozabimo ali kako stvar nehote povemo drugače, nego je v resnici. To ni nič

hudega. Za to naša spoved ni neodkritosrčna in neveljavna. Veljavna je in z vsem, česar smo se spovedali in prav spovedali, se nam odpusti tudi tisto, kar smo pozabili ali nehote nâpak navedli. Ostane le dolžnost, da — če se pozneje svoje pozabe ali zmote domislimo — v prihodnji spovedi to popravimo. Toda smrtni greh vedeti, pa ga zamolčati, važnih okolnosti greha se spominjati, pa jih utajiti; velike grehe in velike okoliščine grehov vedoma olepšavati — to je tisto! To je neodkritosrčnost, ki je že sam Bog ve koliko spovedi naredila nevrednih. — Navadno je vzrok takemu zamolčevanju in olepševanju napačna sramežljivost. Saj vam je znana ona sloveča legenda: Svet škof je sedel v spovednici svoje katedralke; dolge vrste spokornikov so bile obstopile spovednico. In svetnik je videl — svetniške oči pač že tu na zemlji marsikaj vidijo, kar je navadnim človeškim očem prikrito —, svetnik je torej videl v vrstah satana, kako je kakor kača švigal med spovedenci in jim nekaj pošepetaval na ušesa. — Kaj delaš, satan? je v duhu zaklical škof. In satan, drugim ljudem neviden, je drugim ljudem neslišno odgovoril: Ljudem dajem nazaj to, kar sem jim vzel. — Kaj je tisto? je vprašal škof. — Sramežljivost! je zaklical hudobec. Le-to sem jim vzel, ko so grešili; zdaj, ko gredo k spovedi, bi jim jo rad vrnil.[62] — Predragi! Koliko človeških src je že doživelo resnico, ki se skriva v tej legendi! Ali je niso doživela že naša lastna srca? Ko vabi greh

— ali se ne zdi, da ni na njem nič sramotnega, nič grdega, nič nečastnega? Nečisti greh, nezvestoba zakonska, prešuštvo — ali je to v današnji človeški družbi kaka sramota? Tatvina, goljufija — ali ni le pripravna samopomoč? Opravljanje, obrekovanje bližnjega — ali ni dovoljena družabna kritika? O, le kje je kaj, česar bi se morali sramovati, kadar greh vabi, kadar strast kliče? ... Toda kadar se je treba spovedati, obtožiti greha, takrat leže na dušo težko in trdo. Takrat nas zruši k tlom, kar se je zdelo ob uri izkušnjave tako lahko, tako pravično. Takrat vstane v duši čuvstvo sramote in požene kri v obraz. In oglasi se izkušnjava huda, silna: Ne! tega in tega ne boš, ne moreš povedati spovedniku ... O, daj Bog, da se ji nismo nikoli vdali, da se ji ne bomo nikoli vdali taki grozni izkušnjavi! Neodkritosrčna spoved z zamolčanjem tega, kar težko obremenjuje našo vest — kaj je taka spoved? Nov velik greh je k vsem drugim grehom; božji rop je na svetem zakramentu. In za njim pride najstrašnejši božji rop nevrednega sv. obhajila. Ah! in za eno tako spovedjo se bodo vrstile najbrže druge, prav take; in za enim božjeropnim sv. obhajilom druga, prav tako božjeropna ... In v duši bo zmerom hujše glodal črv in zmerom strašnejše gorel pekel — doklej? Morda celo življenje tja do smrtne postelje ... In če nismo celo svoje življenje premagali napačne sramežljivosti — ali jo bomo premagali ob smrtni uri?

Veliko vprašanje je! Ali ni že ta in oni, ki je ozdravel od težke bolezni, v kateri je bil previden za smrt, ali ni že ta in oni pozneje priznal, da je to, kar je zamolčaval v življenju, zamolčal tudi v očigled smrti? . . . O Bog! Torej celo takrat je mogoče! Ali ni to strašno? Ali ni strašno, nesti svoje zamolčane grehe, svoje božje rope, s seboj v grob in pred sodni stol božji in enkrat — poslednji dan — pred vse ljudi, pred cel svet, pred vse angele in svetnike božje — in trpeti, goreti zanje vso večnost! Ne, predragi! odkritosrčna, nad vse odkritosrčna mora biti vsaka naša sv. spoved! —

Potem pa drugič: natančna, karmoč popolna. Kdaj je naša spoved natančna, popolna? Takrat, kadar se spovemo vseh smrtnih grehov, kolikor jih spoznamo in nam jih še ni bilo naravnost odpuščenih pri sv. spovedi, tudi njih vrste in števila in tistih okolnosti, ki vrsto greha preminjajo.[63]

Pomnite, da govorim samo o velikih, smrtnih grehih. Malih grehov se nismo dolžni spovedati, čeprav je dobro in koristno, spovedovati se tudi teh, kakor bom prihodnjič pokazal.

Zakrament sv. pokore, moji č. poslušavci, je neke vrste sodba. Seveda daleko drugačna, nego se vrši pri naših svetnih sodiščih. Tukaj je grešnik sam svoj tožnik in obenem edina priča. In sodnik, mašnik, zaslišuje grešnika, ne zato, da bi ga kaznoval, čeprav je njegova hudobija ugotovljena, marveč zato, da bi ga oprostil, pomilostil. To je božja sodba usmiljenja. A kot sodba ima z vsemi

drugimi sodbami to skupno, da mora v nji sodnik, mašnik, zadolženje grešnikovo natančno poznati. Za to je pa treba natančne, popolne obtožbe grešnikove, kadarkoli je le-ta mogoča. Kadarkoli je mogoča, pravim. Zakaj, so slučaji — in to povem zato, da ne slikam sv. spovedi težje, nego je v resnici —, so slučaji, v katerih je spovedna natančnost in popolnost nemogoča, tudi če grešnik svoje grehe spozna. Tako n. pr. pri umirajočih. Če za smrt bolnemu človeku med spovedjo slabo prihaja, ali če se je bati, da bo padel v nezavest, se obtoži nakratko, kolikor se pač more. Če ne more več govoriti, zadoščuje spoved izražena s katerimkoli znamenjem. Tako tudi pri mutcih. Mutci, ki znajo pisati, se sicer lahko spovedujejo pismeno, vendar niso tega dolžni. Če si torej nočejo pomagati s pisanjem, ali če pisati ne znajo, se spovedujejo z znamenji, kolikor se morejo; vsaj toliko morajo z znamenji pokazati, da so grešili. Tudi spovednik govori ž njimi z znamenji: sklepa roki, kaže na križ, proti nebesom, se trka na prsi, itd. Še drugi podobni slučaji so. Tisti, ki ne znajo spovednikovega jezika, če ne morejo iti k drugemu spovedniku, ki razume njih jezik, naj se spovedo z besedami ali znamenji, kolikor je to mogoče. Po tolmaču je sicer spoved dovoljena, ni pa ukazana. Zato se tolmača posluževati niso dolžni. V sili, ko želi velika množica ljudi odveze, pa ni časa jih spovedati, n. pr. vojake pred bitko ali potnike na ladji, ki se potaplja, naj vsakdo kakor-

koli skesano prizna svojo grešnost, bodisi da se udari na prsi ali sklene roke kakor k molitvi in podobno. — In še druge izredne prilike opravičujejo nepopolno spoved, in bo spovednik vsakokrat nanje opozoril.[64] —

Toda v rednem, navadnem življenju terja sodba sv. pokore natančno, popolno obtožbo. Grešnik se mora spovedati vseh smrtnih grehov, ki se jih zaveda, in ki mu še niso bili odpuščeni v vredni sv. spovedi. To pa najprej ne samo na splošno, marveč mora označiti vrsto posameznih grehov. Ni zadosti reči: Hudo sem grešil proti pravičnosti, proti čistosti, ampak reči mora spovedenec n. pr.: Ukradel sem toliko in toliko, radovoljno sem imel nečiste misli, prelomil sem zakonsko zvestobo. — Pa ne dovolj! Spovedati se mora grešnik svojih grehov po njih številu, ker ni vseeno, ali je storil greh enkrat ali desetkrat. Kdor se zagotovo ne spominja, kolikokrat je natančno grešil, naj pove, da je grešil blizu ali okoli toliko in tolikokrat. Če ima grešnik že dalje časa navado kak smrtni greh delati, tako da že tudi približnega števila posameznih grešnih dejanj ne more več navesti, naj se spove, od kdaj ima to navado in kolikokrat je eno k drugemu grešil na mesec, na teden ali na dan. In ko bi tudi tega ne mogel povedati, pa naj razkrije sploh svoje življenje, svoje prilike za greh. Reče naj n. pr.: Živim že tri leta v divjem zakonu; ali: Ob vsaki nevolji sem preklinjal Boga, Mater božjo, svetnike; in podobno.

Iz tega more spovednik spoznati stan grešnikove duše in vsaj oddaleč presoditi število grehov. — Prav tako, kakor grehe, mora spokornik označiti okolnosti, ki preminjajo vrsto greha. Kdor ne bi povedal okolnosti, ki preminjajo vrsto greha, se ne bi spovedal vseh smrtnih grehov. Okolnosti namreč dodajajo večkrat grešnemu dejanju nov velik greh, kakor n. pr. če je kdo umoril človeka v cerkvi, doda okolnost cerkve umoru še drug velik greh oskrumbe Bogu posvečenega kraja; ali če je grešil zoper čistost tak, ki ima obljubo čistosti, doda ta okolnost nečistemu še nov greh prelomljenja Bogu storjene obljube; itd. Včasih pa okolnosti vrsto greha tako izpremene, da narede iz malega velik greh, kakor n. pr. če bi se kdo kaj malega zlagal nalašč zato, ker Bog laž prepoveduje; ali če bi na sebi mal greh bil vendar v veliko pohujšanje. Vseh takih okolnosti se je treba spovedati prav kakor smrtnih grehov.[65] Tako bo spoved natančna in popolna. —

*

Predragi v Gospodu! To je nauk, potreben nauk o dveh velikih lastnostih, ki jih mora imeti zakramentalna spoved. Ali se ne bomo zvesto ravnali po njem, da bodo naše spovedi dobre, vredne? O, le kaj bi nas moglo odvračati od največje odkritosrčnosti in natančnosti v zakramentu sv. pokore? Ali trud, ki je potreben, da v izpra-

ševanju vesti dovolj spoznamo svoj dušni stan? Pa saj se vendar trudimo zase, za svojo dušo, za svojo večnost. — Ali pa nas bo plašila misel, češ: Kaj bo rekel duhovnik? Predragi! Kar bo duhovnik rekel, bo rekel samo nam pri spovedi, in vse njegove besede nam bodo samo v blagoslov. Drugemu ne bo nikoli na vekomaj nič tega rekel, kar je slišal v spovedi od nas. O vsem je najstrožje dolžan molčati in tudi molči. O, duhovnik, spovednik, čuva svojo spovedno skrivnost, in Bog sam — lahko rečemo — mu jo pomaga čuvati. Zgodovina pozna duhovnike, ki so zašli, ki so padli, globoko padli, od vere odpadli — toda duhovnikov, ki bi trosili v svet in razglašali, kar so v spovedi čuli, zgodovina ne pozna. Vemo za mučenike spovedne molčečnosti, za izdajavca njenih tajen ne vemo nobenega. — Zatorej le ne bati se, kaj bo duhovnik rekel! Še tega ne, kaj bo pri sebi mislil! Kaj bo mislil! Pa bodi, da je število tvojih grehov veliko, zelo veliko in da so težki kakor svinec in črni kot noč; bodi, da poklekneš pred spovednika resnično kakor drugi izgubljeni sin, ki se vrača iz daljne dežele, vse odtujene Bogu, iz dežele samega blata in zavrženosti — in ti se spoveš skesano, odkritosrčno, natančno: ali veš, kaj bo mislil mašnik Gospodov? Ah, ti sveta milost božja! bo mislil, kako si velika in močna in dobrotljiva! Kdo nego ti si storila, da je človek, ki je bil izgubljen, zopet najden! Zahvaljen Bog! In k meni nevrednemu si poslal tega grešnika, Jezus

usmiljeni, da mu jaz v tvojem imenu odvzamem vso težko butaro in mu govorim sladko besedo: Tvoji grehi so ti odpuščeni; pojdi v miru! Kolika milost tudi zame! Amen.

III.

Hvala Bogu, da smo se v sv. velikonočni spovedi zopet očistili svojih grehov! Bela nedelja je in naše duše so zopet bele, umite v krvi velikonočnega Jagnjeta. Nedoumljivi so tisti kristjani, ki s smrtnim grehom na duši ne hitijo željno k zakramentu sv. pokore. Kako se zgrinjajo ljudje, bolni na telesu, v svetovna zdravilišča in kopališča! Ne težave dolgih poti jih ne plašijo, ne trošenje denarja in premoženja. Ob upanju, da dobe nazaj izgubljeno dobrino zdravja, pozabijo vse žrtve. In na duši bolni, grešniki, naj bi ne hrepeneli po zdravilnem vrelcu sv. pokore? Oj slepota! Če bi bil kje na svetu vladar, ki bi dal svojim podložnikom razglasiti, da bo pomiloščen vsak hudodelec, ki bo pri njem pomiloščenja zaprosil — ali bo kdo, ki bo ljudomilost vladarjevo zametal? Kristus je tak vladar, ki deluje med nami po svojih mašnikih. Treba je samo skesano pokleknili predenj v zakramentu sv. pokore — in popolno pomiloščenje nam je zagotovljeno. Ali ne bomo tega vsekdar storili, kadar smo v smrtnem grehu? Ali bomo rajši tvegali nevarnost večne pogube? Ali bomo mi, ki

smo v telesnih in časnih rečeh pametni, v dušnih in večnih nespametni? Da, zelo nespametni bi bili in tudi neusmiljeni sami s seboj, če ne bi v zakramentu sv. pokore iskali odpuščanja smrtnih grehov. — Kaj pa, če nas ne tarejo smrtni grehi, marveč smo samo z malimi grehi razžalili Boga? Ali nam je tedaj sv. spoved še nujno potrebna? In če ni nujno potrebna, ali je potem nepotrebna, brez koristi, brez pomena? In če ne, kako se spovedujemo, kadar se spovedujemo samo malih grehov? — Prepričan sem, da boste tudi odgovore na ta vprašanja vsi karmoč pazljivo poslušali.[86] —

*

Predragi! Človeku-kristjanu, ki je brez smrtnega greha, zakrament sv. pokore ni nujno potreben, in kdor bi po sv. krstu celo življenje nikoli smrtno ne grešil, bi celo življenje nikoli ne bil pod grehom dolžan iti k sv. spovedi. Ne božja ne cerkvena zapoved bi ga v to ne vezala. Ne božja zapoved; zakaj Kristus je dal apostolom in njihovim naslednikom oblast, grehe odpuščati, z ozirom na naše zveličanje. Zato naj nam odpuščajo grehe, da nam z grehi zaprta nebesa odpirajo. Torej smo se mi po volji Kristusovi strogo dolžni obtoževati samo tistih grehov, ki nas izključujejo od zveličanja v nebesih. To so pa samo smrtni grehi, ki odjemljejo duši nadnaravno življenje milosti in trgajo vse nadnaravne vezi z

Bogom. Pa tudi četrta cerkvena zapoved: Spovej se svojih grehov postavljenemu spovedniku vsaj enkrat v letu! — ima v mislih le grešnike s smrtnimi grehi. To je razvidno iz ravnanja Cerkve v prvih stoletjih, ko je bila splošna navada deliti zakrament sv. pokore samo za velike grehe. — Zakaj mali ali odpustljivi grehi, ki, čeprav so tudi razžaljenja božja in kot taka neizmerno velika zla, pa vendar ne raztrgajo vezi z Bogom in ne izključujejo od zveličanja, mali grehi torej se nam — to je Cerkev zmerom verovala — odpuščajo tudi brez zakramenta sv. pokore, če ni v duši obenem smrtnega greha. Pomnite, kar pravim: Če ni v duši obenem smrtnega greha. Če je namreč v duši z malimi grehi tudi smrtni greh, se nam mali grehi na noben način ne odpuste prej, dokler ni s spovedjo izbrisan smrtni greh — ker Bog ne more nobenega dolga izbrisati temu, kdor je po smrtnem razžaljenju njegov sovražnik. Takega človeka Bog sploh ne pozna.[67] Če pa so v duši samo mali grehi, brez smrtnega, se lahko odpuščajo tudi brez spovedi. S čim se nam odpuščajo? Mnogo sredstev je. Najuspešneje je obujanje popolne ljubezni do Boga in popolnega kesanja. Da, res, bo dejal kdo, saj se nam s tem odpuščajo tudi smrtni grehi. Toda pazite! Pri smrtnih grehih — to sem vam razložil — moramo pri popolni ljubezni in popolnem kesanju imeti obenem voljo in pripravljenost, da se jih bomo ob svojem času tudi spovedali. Pri malih grehih pa te volje ni potreba.

— Dalje se nam odpuščajo mali grehi brez zakramenta sv. pokore tudi, če se jih le nepopolno skesamo. Pregrešim se z navadno lažjo, z radovoljno raztresenostjo pri molitvi, z neubogljivostjo. Obrnem se k Bogu, obžalujem, ker me Bog lahko za to kaznuje, ker bom trpel v vicah. Bogoznanci uče, da zadostuje tudi tako kesanje za odpuščanje. — Važno sredstvo za odpuščanje malih grehov je skesana molitev za odpuščanje grehov. O tem lepo govori sv. Ciprijan, ko razlaga Očenaš, kjer molimo: Odpusti nam naše dolge! Apostol Janez, pravi sv. učenik, je v svojem pismu povedal dve resnici: da moramo odpuščanja grehov prositi, in da odpuščanje grehov tudi dosežemo, če ga prosimo. Zato imenuje Gospoda zvestega; zakaj tisti, ki nam je ukazal za odpuščanje grehov moliti, bo odpuščanje tudi podelil.[68] Mali grehi se nam takisto odpuščajo z vsemi spokornimi deli, ki jih opravimo z namenom, da bi se nam grehi odpustili. Taka spokorna dela so: post, potrpežljivo prenašanje nadlog, ki jih Bog pošilja, zatajevanje svojih počutkov, itd. — Razna druga dobra dela, ki sicer nimajo spokornega značaja, pa jih v spokornem duhu Bogu darujemo, izbrisujejo male grehe. Tako dela duhovnega ali telesnega usmiljenja, zlasti miloščina. — In kaj naj rečem o sv. obhajilu in daritvi sv. maše? Kakor naravna hrana obnavlja zmanjšano telesno gorkoto, tako sv. obhajilo obnavlja dušno toploto, t. j. ljubezen, in s tem uničuje male grehe. Pri sv. maši pa kri

božjega Sina, ki v tej daritvi prosi božjega usmiljenja, gane Boga, da podeli pri sv. maši navzočnim spokornega duha, in ta spokornost očiščuje malih grehov. — In še druga sredstva so, do katerih je Cerkev zmerom navajala vernike, da zadobivajo ž njimi odpuščanje malih grehov tudi izven zakramenta sv. pokore. —

Motil pa bi se, moji častiti poslušavci, kdor bi iz tega, kar sem pravkar povedal, sklepal, da je za kristjana, ki nima smrtnih, marveč samo male grehe, spoved sploh brez koristi in brez pomena. Ne tako, predragi! Čeprav nismo strogo dolžni, spovedovati se malih grehov, je pa vendar dobro in koristno, obtoževati se jih. Zakrament sv. pokore, ki je božje zdravilo za smrtne grehe, prekaša tudi pri malih grehih vsa druga sredstva odpuščanja. Samo nekaj stvari naj omenim! Velika reč je že to, da se po nobenem drugem sredstvu — ne po dejanju popolne ljubezni in popolnega kesanja, ne po molitvi in drugih dobrih delih, ne po sv. obhajilu in daritvi sv. maše — ne čutimo tako zagotovljene, da so nam mali grehi odpuščeni, kakor če v zakramentu sv. pokore dvigne mašnik roko in govori: Jaz te odvežem tvojih grehov. Duša, razdvojena in vznemirjena tudi vsled krivde manjših razžaljenj božjih, postane lahka, mirna, vesela, polna zaupanja in novega poguma. Kdo ni tega izkušal že nešteiokrat sam na sebi? — Potem je gotovo, da pri enakem kesanju odpusti zakrament sv. pokore z grehi vred več časnih

kazni nego druga sredstva. — Dalje je velike važnosti beseda spovednikova, ki uči, svari, spodbuja, vodi in vpliva tako na čim lepši dušni razvoj in napredek spovedencev. — Nad vse dragoceno pa je nadnaravno bogastvo milosti, ki ga deli zakrament sv. pokore tudi tedaj, če se spovedujemo samo malih grehov. Tu je predvsem posvečujoča milost, ki jo zakrament sv. pokore v tem slučaju pomnožuje. Ž njo se pomnožuje ljubezen, ki navdušuje dušo za delo in trpljenje za Boga in nebesa, jo dviga, ji vliva vedno večji stud do vsakega greha in jo priganja k dobremu. Potem so pa še posebne milosti tega zakramenta, dejanske milosti za bogoljubno življenje, ki voljo v boju zoper slaba nagnjenja podpirajo, njeno izrabljeno moč obnavljajo in tako pomagajo kristjanu, da v dobrem napreduje in vztraja. — Torej nikakor ne nepotrebna, marveč nad vse koristna je sv. spoved, tudi če se imamo obtožiti samo malih grehov, in zelo nehvaležni bi bili Bogu za ta zakrament, če se ga ne bi radi in pogostokrat posluževali tudi s samimi malimi grehi na duši. Če prebiramo življenje svetnikov, vidimo, da je bila pogostna spoved prava srčna potreba vseh gorečih duš, duhovnikov, redovnikov in vernikov. Sv. Filip Neri in sv. Terezija sta jo z velikim uspehom gojila pri sebi in drugih. Papež Pij V. se je spovedoval vsak dan. Sv. Frančišek Saleški in sv. Vincenc Pavelski sta vernike, tudi pravične, neprestano spodbujala k pogostni sv. spovedi. —

Toda odgovorimo zdaj še na tretje, zelo praktično vprašanje: Kako pa se spovedujemo, kadar se spovedujemo samo malih grehov? Pred vsem vam je iz povedanega jasno, da ni potreba, da bi bila naša spoved karmoč natančna in popolna, kakor ste to slišali o smrtnih grehih. Nismo dolžni spovedati se vseh malih grehov, ki smo jih po zadnji spovedi storili; tudi ne vseh, ki se jih pri izpraševanju vesti spomnimo; in tudi ne vseh, ki se jih med spovedjo zavedamo. Prosto nam je, da se obtožimo malih grehov toliko, kolikor hočemo, in tistih, katerih hočemo. Tako izrečno uči sv. cerkveni zbor Tridentinski, ki pravi: Odpustljivi grehi se morejo pri spovedi brez krivde zamolčati.[69] Da moremo zadobiti veljavno odvezo, zadostuje, da se obtožimo le tega ali onega malega greha. Pomnite: greha! Ni namreč zadosti spovedati se samo kake nepopolnosti, kakor so n. pr. neprostovoljna slaba nagnjenja ali pa opustitve dobrih del, ki niso ukazana. Zato piše sv. Frančišek Saleški pobožni duši: Opuščaj one nepotrebne obtožbe, katerih so se mnogi privadili: Nisem Boga ljubila, kakor bi ga morala; nisem bližnjega ljubila, kakor bi ga morala; nisem sv. zakramentov prejemala s tako pobožnostjo, kakor sem bila dolžna! To pa zato, ker s tako obtožbo ne poveš nič določnega, iz česar bi spovednik mogel spoznati stan tvoje vesti; saj bi vsi svetniki v nebesih in vsi ljudje na zemlji mogli isto reči.[70] — Torej g r e h o v se je treba spovedati; lahko treh, štirih, lahko dveh, lahko

tudi samo enega, da, tudi samo enega. S tem pa seveda ni rečeno, da bi se ne smeli obtožiti vseh malih grehov, kolikor se jih zavemo. Nasprotno: Kdor hrepeni po dovršeni čistosti in lepoti svoje duše, bo izkušal tudi malih grehov spovedati se kolikor mogoče natančno in popolno. Kdor pa je zadovoljen z manjšo popolnostjo, se bo spovedoval le tega ali onega greha, da bo vsaj v tej ali oni reči izboljšal svoje dušno stanje. — V vsakem slučaju pa — in to moramo vedeti — je potreba, da je tudi spoved malih grehov skesana obtožba. To se pravi: grehe, ki se jih obtožimo, moramo tudi obžalovati s trdnim sklepom poboljšanja. Če bi se kdo samo obtožil malih grehov, pa bi se nobenega ne kesal, bi bila spoved neveljavna, in če bi to storil vedoma ali iz velike nemarnosti, bi bila celo božjeropna. Pa tudi to bi bilo zoper spoštovanje do sv. zakramenta, če bi nekatere obtožene grehe obžalovali, drugih pa ne. Ako se spoveš, uči zopet sv. Frančišek Saleški pobožno dušo, da si se zlagala, ne da bi s tem komu škodovala, da si rekla nedostojno besedo ali da si preveč igrala, obžaluj in skleni, da se poboljšaš; zakaj to se pravi spoved zlorabljati, ako se kdo spoveduje kakršnihkoli grehov, pa nima volje, da bi se očistil; saj samo zato je spoved postavljena.[71] Brez kesanja namreč ni odpuščanja, ni očiščenja od nobenega, tudi ne malega greha.

•

Predragi! Ponovim v treh stavkih jedro današnjega govora. Nismo strogo dolžni, spovedovati se malih grehov, ker mali grehi ne zapirajo vrat v zveličanje in ker se odpuščajo z mnogimi drugimi sredstvi tudi izven zakramenta sv. pokore. Ena resnica —. Druga: Vendar pa je dobro, koristno, zveličavno, da se obtožujemo tudi malih grehov v sv. spovedi: bolje nego z vsemi drugimi pripomočki se jih bomo ž njo očiščevali in v dobrem napredovali. In tretja: Kadar imamo na vesti samo male grehe, obtožba ni treba, da bi bila karmoč popolna; biti pa mora vselej skesana in kesanje s trdnim sklepom poboljšanja naj obsega vse male grehe, katerih se spovemo. — Dobro pomnimo zlasti zadnji dve resnici, da se bomo tudi za male grehe radi in prav zatekali k zakramentu sv. pokore. Zakrament sv. pokore je slejkoprej neizrekljiva dobrota božja za nas. Bodi na vekomaj hvaljen in zahvaljen zanjo naš Odrešenik! Amen.

Sveto poslednje olje.

I.

Star je pregovor, da se pravi prijatelj najbolje spozna v težki uri, ob hudem času. Kdaj pa je za človeka težja ura, hujši čas nego takrat, ko je blizu njegovo slovo od te zemlje, ko, od smrtonosne bolezni strt, pričakuje svoje preselitve v hišo večnosti? In glej! Kako zelo se nam je pokazal Kristus Odrešenik zvestega prijatelja, ko je zapustil v svoji Cerkvi poseben zakrament, ki naj nam bo v tolažbo v tisti najgrenkejši in najodločilnejši uri, ki naj nam pomaga srečno vojskovati smrtni boj, premagati smrtno slabost in smrtni strah ter blaženo dokončati trudni tek zemeljskega življenja. To je zakrament sv. poslednjega olja, ali, po cerkvenem jeziku, svetega poslednjega maziljenja — večerni blagoslov Odrešenikov ob enajsti uri, kakor je sv. krst njegov jutranji blagoslov ob prvih urah življenja.[72] S tem zakramentom je Kristus svojim, ki jih je bil vzljubil na svetu, izkazal ljubezen do konca. Ne čudimo se tej ljubezni. Saj je hotel najusmiljenejši naš Odrešenik z milostmi svojih zakramentov poskrbeti za nas ob vseh življenskih dobah in proti vsakršnim

napadom sovražnikov; kako bi nas torej mogel pustiti brez posebnega varstva ob tistem koncu življenja, ki pravi o njem sv. cerkveni zbor Tridentinski: Čeprav naš sovražnik (namreč hudobni duh) celo življenje išče in preži na priložnost, da bi mogel kako pogoltniti našo dušo, vendar ob nobenem času tako silno ne zastavlja vseh svojih pretkanih moči, da bi nas popolnoma upropastil in, če mogoče, tudi od zaupanja na božje usmiljenje odvrnil, ob nobenem času tako, kakor ko vidi, da se nam bliža konec življenja.[73] Resnično, pomanjkljiva bi se skoro zdela božja ustanova sv. zakramentov, če ne bi bil Kristus sv. krstu, sv. birmi, sv. Rešnjemu Telesu in sv. pokori, ki nas posvečujejo in nam celijo rane v življenju, dodal še zakramenta umirajočih, da nam pomaga prestopiti prag večnosti. Toda — ali pa je Kristus gotovo res tak zakrament postavil? Kriva vera taji. Pokažimo torej najprej, da je sv. poslednje olje, ki ga katoliška Cerkev deli svojim odraslim, za smrt obolelim otrokom, res od Kristusa postavljen zakrament, in zavrnimo nekatere ugovore proti tej resnici! —[74]

*

Predragi! Da je sv. poslednje olje zares od Jezusa Kristusa postavljen zakrament, naznanjajo predvsem svetopisemske besede sv. apostola Jakopa: Je kdo bolan med vami, naj pošlje po cerkvene mašnike in naj molijo nad njim in naj ga

mazilijo z oljem v imenu Gospodovem; in verna molitev bo otela bolnika, in Gospod mu bo polajšal; in ako je v grehih, mu bodo odpuščeni. (Jak. 5, 14—15.) Tu govori apostol o zunanjem, čutnem obredu ali znamenju, o maziljenju z oljem in molitvi nad bolnikom, t. j. o pokladanju rok na bolnika, zakaj pokladanje rok ni nič drugega kakor molitev nad človekom, pravi sv. Avguštin. To zunanje znamenje pa po besedi apostolovi deli milost: bolnika otimlje, gotovo predvsem na duši — torej mu deli notranjo nadnaravno pomoč —, potem pa tudi na telesu, kjer mu Gospod polajšuje bolečine; in če je bolnik v grehih, se mu odpuste. Torej zunanje znamenje, ki deli milost. Kako pa jo deli, če ne tako, ker je postavljeno od Kristusa? Zato tudi pravi apostol izrečno, naj duhovni molijo nad bolnikom in naj ga mazilijo v imenu Gospodovem, t. j. ker je Kristus tako ukazal, ker je Kristus za bolnika tak zunanji obred milosti postavil. Imamo potemtakem vse, česar je potreba za pravi zakrament: vidni obred ali znamenje, božjo milost in postavitev od Jezusa Kristusa. Tako so nam besede sv. Jakopa trdno zagotovilo, da je sv. poslednje olje, ki ga katoliška Cerkev deli bolnikom, resničen, od Kristusa postavljen zakrament, kakor to uči sv. cerkveni zbor Tridentinski, rekoč: Če kdo pravi, da poslednje olje ni pravi in resnični zakrament, od Kristusa, Gospoda našega, postavljen in od sv. apostola Jakopa razglašen — bodi izobčen! —

Več jasnih besed, razen teh sv. apostola Jakopa, v Sv. Pismu o sv. poslednjem olju ni. Toda nič zato. Ko bi tudi teh besed v Sv. Pismu ne bilo, ali bi ne bilo zadosti, če je le katoliška Cerkev ta zakrament od nekdaj imela? Saj cerkveno izročilo ni manj vredno nego Sv. Pismo. Imela pa je od nekdaj Cerkev sv. poslednje olje in ga je svojim vernikom kot pravi zakrament Kristusov nemoteno, brez prigovora delila tja do časov Luthrove reformacije. Šele reformatorji 16. stoletja so začeli tudi sv. poslednje olje proglašati za poznejšo človeško iznajdbo Cerkve. Toda povedo naj vsi, ki ga še zdaj za tako iznajdbo imajo, povedo naj nam, kdaj ga je Cerkev iznašla! Naj navedejo leto ali vsaj točno stoletje, kdaj se je prvič pojavila taka novotarija v katoličanstvu! Zastonj — tega ne morejo! Kvečjemu trdijo nedoločno, da se je to zgodilo v temnem srednjem veku. Oj ti ubogi temni srednji vek! Kaj vse je že moral prevzeti nase! Toda ne, predragi! Sv. poslednje olje je kot pravi, resnični zakrament Cerkev že davno prej delila, in ne samo katoličani, marveč tudi razkolni Grki in vse vzhodne ločine, ki so se bile že v prvih stoletjih od rimske Cerkve odtrgale, ga spoštujejo kot dragoceno, od Kristusa ustanovljeno sredstvo milosti. Nobena njih ni brez sv. poslednjega olja. Sicer kažejo obredne knjige Armencev, Nestorijancev, Koptov razlike v obredih pri podeljevanju tega zakramenta, a zakrament sam pripoznavajo vse. To pa je že dokaz, da je ta zakrament od nekdaj bil v katoliški Cerkvi — od katere so ga vse ločene cerkve prevzele — in da ga ni katoliška Cerkev šele v temnem srednjem veku iznašla. —

Imamo pa še druge, izrečne priče za to, da se je zakrament sv. poslednjega olja delil v katoliški Cerkvi že v prvih stoletjih. Res je sicer, da se takrat ni delil tako pogosto kakor dandanes. To pa nas ne sme motiti. Razmere onih časov so bile drugačne. Treba je pomisliti, da so mnogi, ki so se dali v veri poučiti, prejeli šele na smrtni postelji sv. krst — in zato zakramenta sv. poslednjega olja niso prejeli. Mnogo kristjanov je bilo mučenih — ti sv. poslednjega olja sploh niso mogli prejeti. Slednjič so odnekdaj smatrali ta zakrament za dopolnilo sv. pokore in so ga delili v prvih stoletjih le bolj tistim, katerim so delili tudi sveto pokoro, t. j. kristjanom z velikimi, smrtnimi grehi. — A kdor bi trdil, da sv. poslednjega olja prva Cerkev ni poznala, ta naj posluša o njem neizpodbitna pričevanja! Že sv. Irenej v 2. stoletju poroča o njem. Pripoveduje namreč, kako so Gnostiki in nekateri drugi krivoverci posnemali zakramente sv. Cerkve in med drugim umirajoče med zarotovanji z oljem in vodo mazilili, da bi jih obvarovali pred nevidnimi sovražniki, s čimer so očividno potvarjali cerkveni zakrament sv. poslednjega maziljenja. Prav tako spominja sv. olja Origen v 3. stoletju. Govori o obtožbi grehov pred duhovnikom in dostavlja: Pri tem se izpolnjuje tudi to,

kar pravi apostol Jakop: Je kdo bolan med vami, itd. Sv. Janez Krizostom omenja sv. poslednje olje v svoji knjigi O duhovništvu poleg krsta in zakramenta sv. pokore, ko pravi: Ne samo da nas mašniki prerajajo (namreč v sv. krstu in sv. pokori), marveč imajo tudi še potem oblast, odpuščati grehe, kajti pisano je: Je kdo bolan med vami, naj pošlje po cerkvene mašnike, da molijo nad njim in ga mazilijo z oljem v imenu Gospodovem. Najvažnejše pa je pričevanje papeža Inocencija I. na početku 5. stoletja, ko piše v odgovorih na nekatera vprašanja škofa Decencija Evgubinskega tudi o sv. poslednjem olju, in sicer ne kakor o kaki neznani ali novi stvari, marveč kakor o splošno znanem zakramentu, ki naj se spokornikom redno ne podeljuje prej, preden niso dobili odveze grehov. To, kar je pisano v pismu sv. Jakopa — pravi —: Je kdo bolan med vami, naj pokliče cerkvene mašnike... itd. — to velja in se brez dvoma razume o bolnih vernikih, ki se smejo maziliti s posvečenim sv. oljem...[75]

Kriva vera, ki je hotela utajiti ta sv. zakrament, je dejala najprej, da je pismo sv. Jakopa, v katerem je o njem govor, nepristno, podvrženo. Toda s tem ugovorom je morala kmalu utihniti, ker je morala priznati, da nepristnosti tega dela Sv. Pismu nikakor dokazati ne more. Kakor vse druge knjige Novega Zakona je namreč tudi pismo sv. Jakopa od nekdaj v Cerkvi veljalo za popolnoma pristno, nepodtaknjeno in nepokvarjeno. — Nato so začeli

krivoverci besede apostolove: Je kdo bolan med vami... razlagati po svoje. Nekateri so dejali, da je treba pod maziljenjem s sv. oljem in verno molitvijo razumeti evangeljsko besedo, s katero naj mašniki bolnike v duhovnem pomenu mazilijo, t. j. krepčajo in tolažijo. Drugi pa so šli celo tako daleč, da so rekli: apostol je mislil pod maziljenjem z oljem nekakšno domače zdravilno sredstvo, ki naj se med molitvijo nad bolnikom uporablja, da bo ozdravel. — Toda kdo ne vidi, da so take razlage za lase privlečene? Kako bomo pod maziljenjem z oljem in verno molitvijo razumeli evangeljsko besedo, ko apostol nikjer evangeljske besede ne spomni? Na kakšen način smo opravičeni jasne besede apostolove samovoljno pretvarjati, ko ni nobenega vzroka, da bi njegov govor drugače tolmačili nego v naravnem pomenu?... In kako celo naj bo to, kar apostol priporoča, navadno domače zdravilo za bolnika? Ali je apostolskega pisma vredno, da bi se bavilo s takimi stvarmi? Ali je za zdravljenje z domačim zdravilom potreba klicati cerkvene mašnike? Ali bo navadno domače zdravilo bolniku, če je v grehih, grehe odpustilo, kakor to pravi apostol? Ne, predragi! To so abotne stvari. Vsi vidite, kakšnih bilk se oprijemljejo tisti, ki se v svoji zaslepljenosti ne morejo okleniti trdne resnice. —

*

Predragi v Gospodu! Tako sem vam pokazal in dokazal, da je sv. poslednje olje resničen, od Kristusa postavljen zakrament. Čeprav vi vsi to verujete, sem se vendar pomudil pri tem vprašanju; enkrat zato, da malo natančneje obravnam ta zakrament, o katerem slišite tako redkokdaj govoriti; drugič pa tudi zato, da utrdim vašo vero v resničnost tega zakramenta. Saj je dandanes tako lahko, da — kakor o drugih verskih resnicah — tudi o tej čujete ali berete krive, zmotne reči. Prihodnjič bom govoril o milostih sv. poslednjega olja. Videli boste, kako je naš Bog v svoji ljubezni lepo poskrbel za našo smrtno uro. O, vedel je On, kako je ta ura bridka, saj je okusil sam njeno gorjupo bolečino. Ko je na Oljski gori v vrtu getzemanskem krvavi pot potil, tedaj je bila že legla nanj vsa teža smrtne strahote: Smrtne bolečine so me obdale . . ., smrtne zadrge so me prehitele. (Ps. 17, 5—6.) Zato nekateri pobožno mislijo, da je Kristus prav tedaj, ko je na Oljski gori gledal svoji smrti neposredno v obraz, posvetil vse oljke in njihov sad, da bi bil nam v pomoč ob naši smrtni uri: tako, kakor pravi sv. Avguštin, da je stoječ v Jordanu, pri svojem krstu, posvetil vse vode za naš krst.[76] O dobri naš Odrešenik! Dodeli nam — prisrčno te prosimo —, da bomo nekoč vredno prejeli tvoj sveti zakrament poslednjega olja in se, ž njim močno pokrepčani, srečno ločili s sveta. Amen.

II.

Zakrament sv. poslednjega olja more — kakor je znano — prejeti vsak krščeni človek, ki je mogel kdaj grešiti in je sedaj zavoljo bolezni v smrtni nevarnosti. Otrokom, ki še niso pri razumu, in od rojstva blaznim, ki se niso nikoli zavedli, se ta zakrament ne deli. Prav tako ne tistim, ki so sicer odrasli in pri pameti, pa niso bolni, čeprav so v smrtni nevarnosti, kakor n. pr. vojaki, ki gredo v boj, ali na smrt obsojeni. Sv. apostol Jakop namreč izrečno pravi: Je kdo bolan med vami, naj pošlje po cerkvene mašnike, itd. Pač pa se k nevarnim boleznim prišteva starost; zato se sv. olje daje tudi starčkom, ki počasi pešajo, čeprav nimajo nobene druge bolezni. — Bolnik mora imeti namen ali voljo, da hoče prejeti sv. poslednje olje. Ta namen pa je podan že s tem, če je bolnik v življenju želel krščansko umreti. Zato se sv. poslednje olje deli umirajočim tudi v nezavesti vselej, kadar ni izpričano gotovo, da je kdo hotel umreti v trdovratni nespokornosti. — Podeliti pa se sme ta zakrament v isti bolezni in isti smrtni nevarnosti samo enkrat. Če bolnik ozdravi in zopet smrtno-

nevarno oboli, se sv. poslednje olje m o r a ponoviti; če pa v isti bolezni po zboljšanju nastopi vnovič smrtna nevarnost, se s m e ponoviti. — Da bolnik prejme sv. poslednje olje vredno in s pridom, mora biti v stanu posvečujoče milosti. Bolnik, ki je v smrtnem grehu, se mora torej najprej greha spovedati in kesanje obuditi, če in kolikor to more. Sv. poslednje olje je pač zakrament živih. Kako in v katerem slučaju postane takorekoč zakrament mrtvih, da odpusti tudi smrtne grehe, bomo slišali.[77] — Prečudna stvar je, da se mnogi kristjani tega zakramenta bojijo. Plaši jih ime: poslednje olje, češ, ko prejmejo ta zakrament, potem je gotovo vsega konec. Toda ime hoče povedati le, da je to sv. olje ali sv. maziljenje izmed vseh maziljenj, ki jih Cerkev deli, navadno poslednje. Cerkev namreč mazili človeka tudi pri sv. krstu, pri sv. birmi, pri sv. mašniškem posvečevanju. Čemu se torej strašiti imena? Sv. poslednje olje smrti ne pospeši. A bodisi da podelitvi sv. poslednjega olja navadno res kmalu sledi smrt, zato v bolnikovem srcu nikakor ne bo strahu pred tem zakramentom, pač pa živo hrepenenje po njem, če namreč ve, kako velike so njegove milosti. Poglejmo, kakšne milosti deli sv. poslednje olje![78]

*

Predragi! Trije sovražniki nas bodo obdali na smrtni postelji in bodo ogrožali naše zveličanje: smrtna bolezen s svojim trpljenjem, vest s svojimi

očitki in hudobni duh s svojimi izkušnjavami. Najprej bolezen, ki jo bo poslala smrt kot svojo predhodnico. O, kako bomo strti od nje na telesu, kako potrti na duši! Naše telo bo razdejano od slabosti, od vročice, od smrtnega znoja. Bolečine v prsih, bolečine v glavi, bolečine v vseh udih. Popolna onemoglost v celem organizmu. Ne privzdigniti se ne bomo mogli sami na svojem ležišču, ne premakniti. Solze, vzdihi, ječanje — to bo vsa naša moč. V duhu pa bomo gledali pred seboj smrt, čisto pred seboj, čisto blizu. O strašna smrt! Če je bridek že daljni spomin nate, kako je bridka še-le tvoja bližina! Trpko je morje na svoji površini, toda veliko trpkejše je na svojem dnu. Taka je smrt: grenka je že, če jo okušamo v mislih oddaleč, površno, a kaj še grenkejša je na dnu, namreč ko nam je tako blizu, da se že potapljamo vanjo. O, kako nam bo torej na smrtni postelji, ko bomo vsi prevzeti od telesne bolečine in od bližine smrti! Ali bomo mogli tedaj še kaj dobrega storiti? Ali bomo premogli še kaj kot kristjani, ko že ne bomo premogli nič kot ljudje? Moliti, pobožne misli misliti, bogoljubne želje obujati, svete besede izgovarjati — ali nam bo mogoče? Ali bo sploh mogoče smrtno trpljenje potrpežljivo prenašati? Mogoče, moji častiti poslušavci, če nam bo prihitel na pomoč zakrament sv. poslednjega olja. Ta zakrament z božjo močjo, ki je v njem, lajša bolezenske bolečine, slajša grenkobo smrti. V znamenje te njegove milosti je

Gospod izbral za njegovo tvarino olje, ki ima to lastnost, da krepi onemogle ude ter odjemlje ali vsaj hladi telesno bolečino. Cerkev, ki na Veliki četrtek sv. bolniško olje posvečuje, izrečno prosi Boga, da naj bi bilo v zakramentu sv. maziljenja zdravilo za vse bolezni in vse slabosti. Ta molitev Cerkve je včasih uslišana popolnoma. Čeprav sv. poslednje olje ni postavljeno pred vsem v telesni, marveč v dušni blagor, vendar pripomore včasih bolniku tudi do popolnega telesnega ozdravljenja. Včasih, pravim: kadar namreč Bog, ki v sv. zakramentu deluje, vidi, da je tako dobro za bolnikovo dušo. Vsekdar pa daje moči, da bolni človek svoje dušno in telesno trpljenje lažje in vdaneje prenaša. Tako uči sv. vera. — Kako nespametni so torej tisti, ki s tem zakramentom odlašajo, kar najdlje morejo, ki se branijo prejeti sv. poslednje olje. Česa se branijo? Branijo se nadnaravnega pripomočka za svoje zopetno ozdravljenje; branijo se polajšave, hladila v svojem smrtnem trpljenju. Pa niso samo bolniki pogostokrat tako neusmiljeni do samih sebe, marveč še večkrat so tako kruti do bolnikov njihovi domači, starši, otroci, prijatelji, znanci... Česa manjka? Vere manjka med kristjani, vere in krščanskega poučenja o nadnaravnih, o božjih rečeh! —

Toda pomoč k ozdravljenju telesa ali vsaj pomoč za lažje prenašanje telesnih bolečin in smrtne bojazni — to je najmanjša milost sv. poslednjega olja, kakor je na smrtni postelji bolezen

še najmanjše zlo. Večje hudo je vest s svojimi očitanji. O, to je silen sovražnik! Kako stiska bolnega siromaka, kako ga obtožuje, kako trpinči! Mislite si trgovca, ki mu je po dolgem dolgem trudu, po tisoč in tisoč skrbeh morje razbilo ladjo in požrlo vse premoženje — mislite si moža, kako stoji na morski obali, nem in zamišljen, in nekdo pride in ga popraša: Kje je zdaj vsa tvoja sreča? ... Ah, kakšna obupna bridkost mu bo zalila dušo! Toda prav tako vprašuje vest umirajočega, od vseh in od vsega zapuščenega človeka: Kje je zdaj vsa tvoja sreča? Kaj imaš zdaj od svojega življenja ti, ki si hodil po svetu tako poln vsakršnega napuha? ti, ki si se tako gnal za bogastvom in blagom? ki si tako stregel vsemu poželenju svojega telesa? Kaj ti je zdaj ostalo od vsega? Koliko bi dal, da se še enkrat povrne tvoje življenje, da bi ga preživel bolj plodno, bolj za nebesa? Koliko bi dal, da si ga podaljšaš vsaj za nekaj let, da si kupiš vsaj še nekaj dobrih del? ... O, kako težko bodo padala ta vprašanja na človeka! Kaj naj odgovori siromak? Nič! — Nič! Zakaj takrat gleda oko drugače, nego je gledalo v življenju. Sv. Duh imenuje dan smrti — dan spoznanja. Življenje je čas nevednosti. Kaj vemo v življenju, kaj je greh, kaj pravica božja, kaj nevarnost, pogubiti dušo? V življenju je tema. Toda ob uri smrti, ob siju mrtvaške sveče — takrat se razjasni. Razjasni se tudi tistemu, ki se je zdelo, da ne bo nikoli jasno videl... O, sleherno srce

spravi takrat vest v trepetanje. Vojska grehov celega življenja stopi pred oči... Ali so odpuščeni, ali niso? Ali so bile dobre spovedi, kar sem jih opravil, ali ne? Moje obtožbe, moje kesanje, moji sklepi — kakšni so bili?... Ah!... In Sodnik je tu, da bo sodil... Kakšna stiska, kakšen strah, kakšna dušna bolečina!... O, zahvaljen naš Gospod Jezus Kristus, da si nam dal zakrament sv. poslednjega olja! Včasih so mislili, da olje, v morje zlito, pomiri vihar. Čeprav nemara na tem ni nič resnice — resnica pa je, da posvečeno olje v zakramentu sv. poslednjega maziljenja utolaži vihar v duši, razburkani od očitajoče vesti. Zakaj ves vihar, vzbujen od očitajoče vesti, je vihar zavoljo greha. Zakrament sv. poslednjega olja pa ima čudovito moč zoper greh. Na tri načine, pravi sv. Tomaž Akvinski, razdira sv. poslednje olje v duši greh. Najprej izbrisuje madeže grehov same. Zakrament sv. poslednjega olja vlije v dušo posvečujočo milost, ki je smrt greha. Ta posvečujoča milost redno že najde v duši sebi enako, ker je, kakor smo čuli, ta zakrament zakrament živih —; in tako se milost v duši pomnoži, ž njo pa tudi ljubezen božja, in ta očisti dušo vseh malih grehov, ki so še v nji in ki jih bolnik četudi le na splošno obžaluje ali jih je kdaj prej obžaloval. Če pa izvenredno posvečujoča milost sv. poslednjega olja najde v duši še smrtni greh, izbriše tudi tega, kadar se ga bolnik ne more spovedati, pa ga, četudi samo z nepopolnim kesanjem, obžaluje ali ga je

kdaj prej obžaloval. Celo tedaj, če ga šele bo obžaloval, ko se bo n. pr. iz smrtne nezavesti za hip prebudil, celo tedaj bo podeljeni zakrament, kakor hitro bo pristopilo kesanje, razvil svojo moč tudi v odpuščanje smrtnega greha.[79] Tako zbrisuje sv. poslednje olje greh sam. — Potem pa izbrisuje ta zakrament obenem z grehom tudi kazni za greh, deloma ali popolnoma, če ga prejme bolnik s popolno vdanostjo v voljo božjo. — In ne dovolj! Še na tretji način razdira sv. poslednje olje v duši greh: tako, da jo očiščuje tudi ostankov že odpuščenih grehov, n. pr. nagnjenja v greh, slabosti volje itd. in s tem kakor s korenino poruje iz duše strupeno zel. — Tako je ta zakrament bolniku v največjo tolažbo, tako pomirja vihar, razvnet v duši od hude vesti.

Ostane še tretji sovražnik ob smrtni uri — hudobni duh. Hudobni duh ob vsakem času zalezuje naše duše, da bi jih pogubil. Zato opominja sv. Peter: Bodite trezni in čujte, ker hudič, vaš zopernik, hodi kakor rjoveč lev okoli in išče, koga bi požrl. (1 Pet 5, 8.) Vendar ob nobenem času satan ne zastavi tako zelo vseh svojih moči — smo slišali zadnjič govoriti sv. cerkveni zbor Tridentinski —, da bi nas upropastil, da bi nas, če mogoče, tudi od zaupanja v usmiljenje božje odvrnil — ob nobenem času tako, nego ko vidi, da se nam bliža konec življenja. Hudič je k vam doli šel, pravi Skrivno razodetje, in ima veliko jezo, ker ve, da ima malo časa. (Skr. raz. 12, 12.) Da,

le še malo časa —. In v tem malem času velja dušo pridobiti zase ali jo izgubiti na vekomaj — človeško dušo, na katero ima satan tako grozen srd, ker je podoba tistega Boga, ki ga duh teme nad vse sovraži. Vojaki, ki imajo samo en dan dovoljenje pleniti premagano mesto — s kakšno besnostjo se lotijo svojega posla! Saj česar ne ugrabijo ta dan, ne bodo ugrabili nikoli. Ubogo mesto! — Mislite si, moji častiti poslušavci, če tudi hudobni duh v tem zadnjem, kratkem času pred smrtjo ne navali na dušo človekovo z vso svojo silo! Ah, s kakšnimi izkušnjavami jo še mami! Ah, kakšne podobe in prizore greha ji stavi še zadnjič zapeljivo pred oči! Ah, kako jo trapi z obupnimi mislimi: da je izgubljena; da ji Bog ni odpustil; da ji ne more odpustiti; da je bila vsa njena pokora ničeva, njene spovedi in obhajila nevredna; da se je zmerom spet povračala v greh, in zdaj — da je prepozno. prepozno... Uboga duša! uboga duša! Kje je pomoč, kje je varstvo zate pred strašnim, najhujšim sovražnikom tvojega zveličanja ob smrtni uri? Pri Gospodu je pomoč, pri njegovem sv. zakramentu poslednjega olja. Ta zakrament podeli bolniku posebnih milosti zoper poslednje zalezovanje satanovo; lajša in krepi dušo — pravi sv. cerkveni zbor Tridentinski —, tako da vzbuja v bolniku veliko zaupanje na božje usmiljenje, da se lažje ustavlja izkušnjavam satanovim, kači, ki zalezuje njegovo peto...[80]

*

Predragi! Ali se ni res izkazal Kristus našega zvestega prijatelja, ko je za naš hudi čas, za našo smrtno uro zapustil v svoji Cerkvi zakrament tolikih milosti? Kakor nam je dal v sv. krstu potrebnih moči, da smo mogli življenje krščansko začeti, tako nam daje v sv. poslednjem olju milosti, da ga moremo krščansko dokončati. O, zahvaljujmo Kristusa neprestano za njegovo božjo dobroto! In prosimo ga zopet in zopet, da bi — ko se naša leta tako hitro izmikajo — ob uri, ki bo kmalu tu, ne ostali brez tolažbe sv. poslednjega olja. Kako lepo bomo umirali, če bomo, spravljeni z Bogom v sv. pokori in previdenі s popotnico sv. Rešnjega Telesa Kristusovega, tudi še s tem zakramentom — kakor dete v materino naročje — položeni v roke usmiljenja božjega. Mirni in s polnim zaupanjem bomo prijeli potem v uvele roke majhen križ — sveti križ — in bomo vprli vanj svoje gasneče oči. O Pomočnik v nadlogah! o vsemogočni Pomočnik v zadnji, smrtni stiski! Jezus Križani, vate verujem, vate upam, tebe ljubim nad vse. Izpelji dušo, s tvojo krvjo odrešeno in s tvojimi milostmi posvečeno, izpelji jo iz ječe tega sveta v večno svobodo otrok božjih!... Tesno, prav tesno bomo držali v rokah križ in ga poljubljali in šepetali do zadnjega diha — kakor On, ki je za nas umrl na križu —: Oče! v tvoje roke izročim svojo dušo! Amen.

III.

Delivec sv. poslednjega olja je mašnik, in sicer redni delivec župnik tistega kraja, kjer bolnik biva. V sili sme vsak mašnik dati bolniku sv. poslednje olje. Če ni sile, pa ga sme tuj mašnik podeliti le z župnikovim ali škofovim dovoljenjem. — Pri Grkih je navada, da deli sv. poslednje olje več mašnikov obenem: sedem ali vsaj trije. Tudi v rimski Cerkvi je bila svojčas ta navada — ne zaradi maziljenja, ki ga en sam mašnik prav tako veljavno izvrši kakor njih več, pač pa zaradi molitve nad bolnikom; vemo namreč, da je skupna molitev večih boljša, učinkovitejša. Odpravila pa je zahodna Cerkev podeljevanje sv. poslednjega olja po več duhovnikih ob času veri sovražnih Valdovcev, ki so očitali katoliški Cerkvi, da ima sv. poslednje olje samo za bogatine, češ, ker je klicati k bolniku več duhovnov združeno z velikimi stroški. Sicer pa je v rimski Cerkvi tudi že v prejšnjih stoletjih večkrat delil ta zakrament en sam mašnik.[81] — Prelep je sv. obred pri podeljevanju poslednjega maziljenja. Ta obred vam bom v današnjem govoru takoj natančneje opisal. Samo to

naj še povem prej, kaj je treba v izbi, kjer leži bolnik, za sv. poslednje olje pripraviti. Pripravi naj se miza, s čistim prtom pogrnjena. Na mizo naj se postavi sv. razpelo in temu na vsaki strani prižgana sveča. Na levo stran mize naj se dene posoda z blagoslovljeno vodo in kropilček, če je pri hiši, sicer pa kaka zelena vejica, s katero mašnik bolnika in izbo kropi; na desno stran mize pa na krožniku nekaj kosmičev bombaža ali prediva, s katerimi se bolniku maziljena mesta izbrisujejo, — nekoliko soli na kruhu, kozarec vode in prtiček, s čimer si mašnik po maziljenju prste izmije in obriše. Pred mizo se postavi nizka klopica ali stoliček, kamor mašnik poklekuje. Sol, kruh, voda in kosmiči bombaža ali prediva se po uporabi vržejo v ogenj in sežgo.[82] Tako. — Zdaj poglejmo ganljivi sveti obred sam![83] —

*

V sobo, kjer leži bolnik, stopi mašnik in reče: Mir bodi tej hiši! Strežnik odgovori: In vsem, ki v njej prebivajo. Resnično, česa je zlasti bolniku bolj potreba nego miru, tistega, ki je dejal o njem Kristus svojim učencem: Mir vam zapustim, svoj mir vam dam; ne kakor daje svet, ga vam jaz dam. (Jan. 14, 27.) Z mirom božjim v srcu se bo človek v težki, smrtni bolezni vsega in popolnoma vdal v božjo najsvetejšo voljo: Oče, ne moja, ampak tvoja volja se zgôdi! (Luk. 22, 42.) — Potem da mašnik bolniku poljubiti sv. razpelo in

pokropi z blagoslovljeno vodo bolnika, izbo in navzoče v znamenju križa, govoreč: Pokropi me, o Gospod, z izopom in bom očiščen; operi me in bolj bom bel kot sneg! — nakar moli prvo vrstico 50. psalma: Usmili se me, Gospod! ki jo sklene s hvalnico: Čast bodi Očetu in Sinu in Sv. Duhu. Kako pomenljivo je, da bolnik najprej poljubi križ, in ga mašnik v znamenju križu pokropi! V križu je vse upanje naše: Pozdravljen, križ! poje Cerkev, ti edino upanje! Pred znamenjem sv. križa beži tisti, ki bi nas rad pogubil — satan. V križu je izvor vsega usmiljenja, ki ga smemo od Boga pričakovati in ki s hrepenečo dušo vpije po njem psalmist: Usmili se me, Gospod, po svojem velikem usmiljenju! — Kropljenje bolnika pomeni dušno čistost, zadobljeno pri sv. krstu. Ah, kako žalostno je bila izgubljena ta čistost na poti življenja! Izgubljena in zapravljena je bila z grehom več nego enkrat, potem ko je bila v sv. pokori — zopet nazaj pridobljena... O greh! o nesrečni greh! Če nemara tudi to uro še obtežuje dušo smrtni greh, je potreba predvsem sv. spovedi. Zato pričujoči zapuste bolniško sobo, da se bolnik spove, ako že ni bil poprej spovedan. — Po spovedi moli mašnik najprej tri molitve za telesno in dušno zdravje vseh hišnih prebivavcev. Nato prosi posebej bolniku usmiljenja s psalmom: Iz globočine — in s posebnimi, prelepimi, v ta namen določenimi litanijami. Kako pretresljivo zveni ob postelji umirajočega človeka psalm: Iz globočine! Iz

globočine vpijem k tebi, o Gospod! Gospod, usliši moj glas! Naj poslušajo tvoja ušesa glas moje prošnje. Gospod, ako boš na pregrehe gledal, kdo bo obstal, o Gospod? Toda pri tebi je sprava..., moja duša v Gospoda upa. Od jutranje straže do noči naj Izrael v Gospoda upa; zakaj pri Gospodu je usmiljenje in pri njem je obilno odrešenje. (Ps. 129.) Pa tudi litanije so vse ganljive. V družbi svetnikov, ki jih na pomoč kliče in med katere vpleta tudi župnijskega in bolnikovega patrona, mašnik Gospoda prosi, da je bolniku milostljiv; da ga reši njegovih grehov, njegovih bolečin, izkušnjav hudičevih, večne smrti; da ga hudih misli obvaruje; da mu čas za pokoro pusti; da mu v pričujoči nevarnosti pomaga; da ga v večno veselje pripelje... — Po psalmu in litanijah se moli očitna spoved in splošna odveza. Potem pristopi mašnik k bolniku, naredi čezenj križ, iztegne in mu položi desno roko na glavo v znamenje varstva božjega ter moli nad njim tole kratko, prelepo molitev: V imenu Očeta in Sina in Sv. Duha naj ugasne v tebi vsa moč hudobnega duha po pokladanju mojih rok in po priprošnji vseh svetih angelov, nadangelov, očakov, prerokov, apostolov, mučencev, spoznavavcev, devic in sploh vseh svetnikov. Amen. — Zdaj sledi bistveno zunanje dejanje. Medtem ko pričujoči verniki za bolnika naglas molijo, mašnik desni palec v sveto olje pomaka ter ž njim v podobi križa mazili bolniku oči, ušesi, nosnici, ustni, roki, nogi in pri

vsakem maziljenju prosi: Po tem svetem maziljenju in po svojem premilem usmiljenju naj ti odpusti Gospod, kar si grešil z gledanjem, poslušanjem, duhanjem, govorjenjem, tipanjem, s hojo. Amen. Maziljena mesta sproti z bombažem izbrisuje. Mazilijo se telesni počutki, ker so prav počutki krivi večine naših grehov. Obenem se tako tudi celo telo posveti in pripravi, da bo nekoč, po vstajenju, vredno z dušo vred uživati večno poveličanje. Maziljenje se izvrši zopet v podobi križa zato, ker vse milosti izhajajo od presvete smrti Kristusove na križu. Roke se navadnim vernikom mazilijo odznotraj, na dlaneh, škofom in mašnikom pa odzunaj, iz spoštovanja, ker so bile odznotraj že maziljene pri sv. mašniškem posvečevanju. — Po končanem maziljenju zakliče duhovnik: Kyrie eleison! Christe eleison! Kyrie eleison! Gospod, usmili se nas! Kristus, usmili se nas! Gospod, usmili se nas! in odmoli očenaš, kateremu doda naslednje prošnje: Otmi svojega služabnika, ki v te zaupa, moj Bog! Pošlji mu, Gospod, pomoč iz svetišča in varuj ga s Siona! Bodi mu, Gospod, močen stolp pred sovražnikom! Nič naj ne opravi sovražnik pri njem in sin krivice naj se ne loti mu škodovati! — Nato slede tri molitve, v katerih mašnik prosi, da bi Bog po tem maziljenju, kakor je po svojem apostolu Jakopu obljubil, dodelil bolniku ne le dušne moči in tolažbe, ampak tudi — če je tako njegova volja — telesnega ozdravljenja. In že prime mašnik v roke sv. razpelo, ki

je ima nalašč za bolnike, in ž njim šestkrat naredi nad bolnikom znamenje sv. križa, govoreč ta-le prelepi blagoslov: Naš Gospod Jezus Kristus naj bo pri tebi, da te varuje; naj bo pred teboj, da te vodi; naj bo za teboj, da te hrabri; naj bo nad teboj, da te od vseh strani čuva in blagoslavlja. Sveti Duh naj pride nad te in naj nad teboj ostane. Zgôdi se — amen! Gospod naj ti bo milostljiv zavoljo vseh tvojih pregreh. Zgôdi se — amen! In naj ozdravi vse tvoje bolečine. Zgôdi se — amen! In naj reši tvoje življenje pogube. Zgôdi se — amen! In naj stori v vsem dobrem tvoje hrepenenje On, ki sam živi in kraljuje v Trojici en Bog na vekov veke. Zgôdi se— amen! Mir s teboj! — O, kako je bolnik z vsem tem sv. obredom neizrečeno lepo priporočen in izročen božji neskončni dobroti in usmiljenosti! Tako ga zdaj lahko zapusti mašnik v miru in tolažbi božji. Še mu položi desno roko na glavo in še enkrat poprosi za njegovo zdravje, dušno in telesno: Ozdravi naj te Bog Oče, ki te je ustvaril v mesu! Ozdravi naj te Sin, ki je trpel zate na križu! Ozdravi naj te Sv. Duh, ki ti je bil vlit pri sv. krstu! Sveta in vse hvale vredna Trojica, en Bog, naj pomnoži v tebi vso milost za zdravje duše in telesa in naj te reši vsega hudega in vedno v dobrem ohrani! Amen. — Kakor ob začetku, dá mašnik na koncu bolniku poljubiti sv. razpelo s prisrčnim opominom, naj zaupa v milega svojega Zveličarja in se popolnoma vda v njegovo sveto voljo. —

Tako se deli sv. poslednje olje vselej, kadar je cerkveni mašnik poklican za časa in se ni bati, da bi bolnik zdajzdaj izdihnil. V sili pa, ko se zdi, da bo bolnik duhovniku v rokah umrl, se ves ostali sv. obred opusti, in mašnik mazili umirajočega na enem samem čutilu, ali na prsih, ali še bolje, na čelu, in izgovori to-le splošno slovilo: Po tem svetem maziljenju in po svojem premilem usmiljenju naj ti odpusti Gospod, karkoli si grešil. Amen. Če potem smrtna nevarnost mine, se mazilijo posamezna čutila vsako posebe. —

*

Predragi v Gospodu! Dal Bog, da mi ne bi prejeli nekoč sv. poslednjega olja v skrajni sili, že nezavedni, skoraj mrtvi, marveč o pravem času, še pri polni zavesti, da bomo s pobožnim srcem spremljali ves sveti obred in svojo molitev združili z molitvijo mašnikovo! Kako si bomo zaslužili to milost? Jaz upam, da tako, če pri zdravem življenju zakrament sv. poslednjega olja večkrat prejmemo na duhovni način. Mislimo si torej večkrat — zlasti kadar nas ponoči beži spanec —, mislimo si, da ležimo na smrtni postelji. V naših mislih naj stopi v sobo duhovnik. Pozdravimo ga v duhu kakor božjega poslanca, ki prinaša mir in tolažbo. Potem si mislimo, da nam začne duhovnik deliti sv. zakrament. S sv. oljem mazili naše oči — si mislimo in prosimo Boga odpuščanje vseh grehov,

storjenih z očmi. Ali je malo teh grehov? Zdravniki poznajo ne vem koliko bolezni na očeh. Toda veliko več je bolezni, ki prihajajo v dušo po očeh. O, prosimo zanje odpuščanja! ... Potem si mislimo, kako mazili duhovnik naša ušesa: Po tem svetem maziljenju in svojem premilem usmiljenju naj ti odpusti Gospod, kar si grešil s poslušanjem! O Bog, kaj smo vse grešili s poslušanjem! Kako smo odpirali svoja ušesa praznemu, posvetnemu, opravljivemu, obrekljivemu, nečistemu govorjenju, kako pa jih zapirali besedi božji, opominom spovednikovim in drugim dobrim naukom! O Bog! obžalujemo, obžalujemo ... Mašnik, si mislimo, nadaljuje z maziljenjem nosnic. O Gospod, če smo v življenju razširjali ostudni duh greha, daj, da vsaj v smrtni uri zadehtimo k tebi v vonjavi pravičnosti po kesanju in ljubezni do tebe! ... Zdaj mazili mašnik naša usta — si prav živo mislimo dalje. Koliko greha je bilo z ustmi, koliko greha! Nezmernost v jedi in pijači in grehi jezika: kletev, laž, obrekovanje, nesramni pogovori ... Gospod, usmili se nas! Gospod, usmili se nas! ... Roke in noge mazili mašnik, si mislimo. Ah, roke, ki so se tako nerade sklepale in dvigale k molitvi; roke, ki so se tako skopo odpirale siromakom; krivične roke, nečiste roke, krvave roke ... In noge, ki so tako nerade hodile k službi božji, ki so tako redko poklekovale pred svojim Bogom, pa tako pogosto zahajale na krive poti in padale na kolena pred maliki tega sveta ... O Bog, prisrčno prosimo,

usliši molitev svojega mašnika: Po tem svetem maziljenju in svojem premilem usmiljenju, nam odpusti, kar smo grešili s svojimi rokami, nogami! ...

Tako, predragi! prejemajmo večkrat v duhu zakrament sv. poslednjega olja.[84] Tako si bomo pri Bogu izprosili milost, da ga bomo na smrtni postelji prejeli zelo lepo, zelo vredno in bomo po njem dosegli polnost božjega usmiljenja in nebeško slavo, kar nam Bog vsem dodeli. Amen.

Sveto mašniško posvečevanje.

I.

Besede življenja, ki jih je na zemlji govoril Kristus, niso smele zamreti v vetrovih palestinskih; presveta rešnja kri Gospodova se ni smela posušiti brez sledu na golgotskem pečevju, tudi druge dežele do kraja sveta, tudi poznejši rodovi do konca časov morajo hoditi v luči evangelija in piti iz studencev odrešenja. Zato je Kristus v svoji Cerkvi postavil duhovništvo — sveto službo, po kateri naj se njegov nauk in njegova daritev in vsa sredstva njegove milosti prenašajo iz veka v vek, od rodu do rodu, do konca dni.[85] Za prve duhovnike je posvetil svoje apostole: njim je dal pri zadnji večerji oblast, obnavljati nekrvavo daritev njegovega telesa in krvi; njim po vstajenju nebeško moč, odpuščati grehe; nje je poslal učit vse narode in jih s krstom sprejemat v njegovo Cerkev. Toda apostoli niso večni, in ko je naraščala Cerkev, niso zmogli svoje službe povsod sami. Zato so po Kristusovem naročilu že apostoli postavljali druge duhovnike, sebi pomočnike in naslednike. In ti zopet druge, in drugi zopet tako, noter do današnjega dne. Postavljali pa so se

duhovniki v katoliški Cerkvi prav od apostolskih časov s posebnim zakramentom, ki mu v našem jeziku pravimo zakrament sv. mašniškega posvečevanja. Saj poročajo Dela apostolov in listi svetega Pavla, da so apostoli svojim odbranim naslednikom s polaganjem rok podeljevali posebno milost. Torej so delili pravi zakrament, ki ga je mogel postaviti samo Jezus Kristus. Sv. Duh je velel, beremo v Apostolskih delih: Odločite mi Barnaba in Savla za delo, za katero sem ju poklical. Tedaj so se postili in molili, položili nanje roke ter ju odpustili. (Ap. d., 13, 2—3.) Duhovna in škofa Timoteja pa opominja apostol Pavel: Nikar v nemar ne puščaj milosti, ki je v tebi, ki ti je bila dana po prorokbi s pokladanjem rok duhovništva. (1 Tim. 4, 14.) Tako Sv. Pismo. Pa tudi celo ustno izročilo sv. Cerkve pozna poseben zakrament sv. mašniškega posvečevanja, v katerem prejmejo posvečenci duhovsko oblast in milost, da morejo prav opravljati sveto službo.[86] Je pa ta zakrament poseben v tem, da ga prejme izvoljeni kristjan stopnjema. — Stopenj ali — po latinskem izrazu — redov je v mašniškem posvečevanju sedem. O teh stopnjah, in še prej o sprejemu v duhovski stan, moram v vaše poučenje predvsem izpregovoriti.[87] —

*

Predragi! Mladeniča, ki na božji klic želi postati duhovnik, in je po svoji vzgoji in naobrazbi

usposobljen, da nastopi to pot, sprejmejo najprej med klerike. K l e r i k je od grškega κλῆρος, kar pomeni delež. Klerik je namreč človek, ki si je izbral Boga za svoj delež. Mladeniča torej sprejmejo med klerike, z drugo besedo, v duhovski stan. To se zgodi s podelitvijo tonzure. Tonzura je obred, v katerem škof duhovskemu kandidatu odstriže nekaj las na čelu, zadaj nad tilnikom, ob straneh pri ušesih in na temenu. Pomen je ta, da se mladi človek odpove svetu in njegovi ničemurnosti, ker si izvoli Boga za svoj delež, kakor to škof in ž njim kandidat med striženjem las glasno zagotavljata, govoreč: Gospod, del mojega deleža in moje kupe, ti si, ki mi boš dal nazaj mojo dediščino. (Ps. 15, 5.) Pri tonzuri obleče škof kandidatu tudi superpelicej ali roket, t. j. prikrajšano mašno srajčico. Tonzura še ni red ali stopnja mašniškega posvečevanja in ne da nobene oblasti. Naredi samo iz laika klerika in mu s tem podeli posebne pravice duhovskega stanu. Kot dolžnost pa mu naloži nositi duhovniško obleko in tonzuro, t. j. majhno, okroglo plešo na temenu glave, ki naj bo kleriku opomin, da se je odrekel svetu, pa tudi spomin na trnjevo krono Kristusovo ter na prihodnjo krono nebeške slave, ki mu jo bo prihranil pravični Sodnik, če bo — v božji delež poklican — iskal na zemlji le Boga in njegove časti. —

Po tem sprejemu v duhovski stan pridejo na vrsto štirje nižji redovi ali štiri nižje stopnje mašniškega posvečevanja. Njihova imena so: ostiariat

ali red vratarstva, lektorat ali red bravstva, eksorcistat ali red zarotovavstva ter akolitat ali red strežništva. Klerik jih prejme po vrsti z gotovimi časovnimi presledki. Ti štirje redovi podeljujejo oblast do nižjih opravil pri službi božji po običaju prve Cerkve. Cerkev je namreč v prvih časih tudi za manjše službe v svetišču posebne služabnike posvečevala. In tako so imeli posvečeni ostiariji ali vratarji, zlasti ob času preganjanj, nalogo, klicati vernike skrivaj k službi božji ter jim naznanjati kraj in uro svetega opravila. Prav tako so morali stati ob vhodih ali vratih svetih krajev, kamor so se kristjani zbirali, in paziti, da se v sveto skupščino k službi božji niso vrivali neverniki ali izobčenci. Skrbeti so morali tudi za red med božjo službo in za snago svetih krajev in posod. — Lektorji ali bravci so v starih časih brali vernikom škofove ukaze in Sv. Pismo, razen evangelija. Tudi so poučevali katehumene. — Eksorcisti ali zarotovavci so opravljali cerkvene zarotovavne molitve nad obsedenci in pri sv. krstu nad krščevanci. — Akoliti ali strežniki slednjič so bili prvotno škofovi spremljevavci. Kot zaupne može so jih pošiljali škofje v važnih zadevah do drugih škofov in mašnikov. Pri službi božji so imeli skrbeti za svečavo in kadilo ter pripravljati vodo in vino za sv. daritev. — Tak pomen so imeli ti redovi v prvi Cerkvi. — Dandanes prepušča sv. Cerkev službe štirih nižjih redov izvečine svetnim ljudem, cerkvenikom in dečkom strežnikom. Vendar tudi svoje

mašnike posvečuje še vedno najprej s temi redovi. Svoj pomen imajo pač tudi še sedaj. Mašnika naj nižji redovi opominjajo, da je kot ostiarij dolžan gledati na točnost v božji službi in na snago v cerkvi; kot lektor naj počasi in razločno bere ljudstvu liste in evangelije; kot eksorcist naj dostojno deli sveta blažila in blagoslovila; kot akolit pa naj vestno oskrbuje večno luč pred Najsvetejšim. —

Štirim nižjim redovom slede v mašniškem posvečevanju trije višji: subdiakonat ali podstrežništvo, diakonat ali služništvo in prezbiterat ali mašništvo. Subdiakonat ali podslužništvo je red, v katerem se s posvečevanjem dodeli oblast, svete posode k oltarju nositi, jih čistiti, list pri sv. maši slovesno brati, pri darovanju vodo v kelih vlivati in diakonu pri sv. maši streči. S subdiakonatom se posvečenec zaveže, da bo ostal v duhovskem stanu vse svoje žive dni ter prevzame za vedno dvojno, zelo resnobno dolžnost, namreč: živeti v samski čistosti ter moliti brevir, t. j. posebne cerkvene dnevne molitve. Neoskrunjeno devištvo ali celibat je za te, ki služijo oltarju, zelo stara dolžnost. V prvih časih so sicer jemali v duhovski stan tudi oženjene, kadar ni bilo zadosti neoženjenih. Ko pa je bilo dovolj takih, ki so radevolje obljubili vedno devištvo, je postala prvotna navada neoženjenosti v katoliški Cerkvi latinskega obreda kmalu stroga zapoved. Ta cerkvena zapoved se opira na nauk Kristusov, da je deviški stan popol-

nejši od zakonskega. Spodobi se namreč, da je duhovnik, ki opravlja najsvetejšo daritev, ki nosi vsak dan Boga v svojih rokah in v svojem srcu, spodobi se, da je v svojem življenju pred Bogom popolnejši od drugih ljudi. Razen tega je duhovnik bolj nego drugi ljudje dolžan z nerazdeljenim srcem vsega se žrtvovati svojemu poklicu in vernemu ljudstvu, kar pa v zakonskem stanu ni tako lahko mogoče. Da pa v tej zadevi vsak samega sebe lahko resno presodi, se subdiakonat po cerkveni postavi ne sme nikomur podeliti pred dopolnjenim 21. letom. — Na subdiakonat se podeli diakonat, predzadnja stopnja pred mašništvom. Diakonat je red, v katerem posvečenec prejme oblast, škofu ali mašniku pri sv. maši streči, evangelij peti ter s posebnim privoljenjem slovesno krščevati in sv. obhajilo vernikom deliti. Diakoni se štejejo že k cerkveni hierarhiji, t. j. k tistim, ki upravljajo sv. Cerkev. Apostoli, ki so po volji Kristusovi postavili prve diakone, so jim predvsem izročili skrb za uboge. To službo so diakoni tudi pozneje vedno imeli, zato pa so bili obenem upravitelji cerkvenega imetja. Oznanjevali so pa tudi božjo besedo — mislite na sv. Štefana, kako je Judom pridigal! — poučevali so katehumene in krščevali. Pri sv. maši so sprejemali darove od vernikov in jih odbirali za sv. daritev. — Sedmi red mašniškega posvečevanja je prezbiterat ali mašništvo. Ta je vseh drugih krona. V prezbiteratu ali mašništvu se posvečencu podeli oblast, kruh

in vino izpreminjati v telo in kri Kristusovo in grehe odpuščati ali zadrževati. To je najvišja oblast na zemlji in ž njo je dosežena polnost katoliškega duhovništva. Glede na to oblast škofje niso večji od navadnih duhovnikov, čeprav sicer episkopat ali škofovsko posvečevanje mašniški red še razširi in dovrši, tako da dobi v njem posvečenec nadaljnjo oblast, deliti zakrament sv. mašništva in sv. birme ter posvečevati in blagoslavljati zlasti vse one stvari, ki se rabijo v bogočastju. —

*

Po teh stopnjah, moji častiti poslušavci, se gre v milost in dostojanstvo katoliškega duhovništva. Lepo je to uravnano, da človek iz sveta ne stopi takorekoč z enim samim korakom v svetišče, marveč polagoma. Polagoma — zato, da zadostno premisli, ali ga zares kliče Bog ali ne. Zakaj nihče — ki se Boga boji — si ne vzame časti, razen kateri je poklican od Boga, kakor Aron (Hebr. 5, 4), pravi apostol. Polagoma je treba dospeti do svete gore Gospodove, kjer je potlej treba stati na svetem mestu celo življenje, polagoma zato, da se izvoljenec božji čimbolje pripravi za sveto službo. Zakaj preveč je v tej službi vzvišenega, nebeškega, božjega, da bi se ji kdo približal lahkomiselno. Preveč je v mašništvu vzvišenega, nebeškega, božjega. —. Da. In po tem vzvišenem, nebeškem, božjem so koprneli v vseh časih krščanski očetje, krščanske matere, ki so nosili v svojih

srcih tajno željo, da bi jim Bog dal sinov duhovnikov. To vzvišeno, nebeško, božje — o čemer bomo še premišljevali — jih je vodilo, da so svojim sinovom vse od zgodnje mladosti vcepljali veselje do duhovskega stanu, da so jih kar najskrbneje vzgajali v pobožnosti; le-to jih je navduševalo in krepilo, da so z veseljem prinašali največje žrtve za otroke, ki so se napotili proti svetišču, zlasti pa, da so molili, molili, neutrudno molili za to, da bi njihovi izvoljenci s čistimi rokami in čistim srcem bivali pred Gospodom vse življenske dni. To so bili očetje, matere preteklih časov. Ali je dandanes še kaj takih očetov, mater? Še so, toda so mnogo redkejši. Zakaj naš čas, ves potopljen v materijo, ne ceni več tega, kar je v sv. mašniškem zakramentu vzvišenega, nebeškega, božjega. Odtod je tudi duhovskih poklicev čimdalje manj. Toda čim bolj se bodo duhovski poklici redčili, tem bolj bo nauk Kristusov onemeval po zemlji, v tem manjših izlivih bodo tekli v človeštvo studenci milosti. A kaj bo svet brez nauka Kristusovega? kaj bo svet brez milosti? Zato molimo k Bogu, da bi nam pošiljal zmerom zadosti mašnikov, srednjikov med nebom in zemljo. V svojo molitev vklepajmo zlasti važno prošnjo, da bi Bog obujal zopet zmerom več očetov in mater, ki bi hrepeneli po tem, da bi si njihovi sinovi izbirali Boga za svoj delež: Gospod, del mojega deleža in moje kupe, ti si, ki mi boš dal nazaj mojo dediščino. Amen.

II.

Vse stopnje ali redove sv. mašniškega posvečevanja deli škof z daljšimi, zelo lepimi obredi, potem ko so izvoljenci za sv. mašništvo nanje dobro pripravljeni, in je zadoščeno vsemu, kar sv. Cerkev za prejem posameznih redov zahteva. Ne bilo bi brez duhovne koristi za vas, če bi vam razložil po vrsti vse svete obrede pri nižjih in višjih redovih. Toda predolgotrajno bi to bilo! Zato bom opustil druge, predočil pa vam bom najvažnejši in najbolj vzvišeni obred zadnje stopnje, to je obred, s katerim — kakor navadno pravimo — škof posveti nove mašnike. Ta obred gledate leto za letom v naši stolnici, večinoma na sv. Petra in Pavla dan. Kako lepo bo, če boste njega posamezna dejanja tudi prav razumeli![88]

*

Predragi! V diakone napravljeni stopijo prihodnji mašniki pred oltar. Škof, ki je bil, prišedši v cerkev, začel maševati, prekine blizu pred evangelijem sv. mašo in sprejme diakone, sedeč na preprostem tronu na vrhu stopnic pred oltarjem.

Višji duhovnik — eden teh, ki škofu strežejo — jih pokliče vse po imenu. Vsak posameznik se oglasi: Tukaj sem. Nato vsi pokleknejo okrog oltarja. — Tedaj izpregovori višji duhovnik s slovesnim glasom škofu: Prečastiti oče! Sv. mati katoliška Cerkev hoče, da te navzoče diakone posvetite za mašniško službo. Škof vpraša višjega duhovnika: Ali veš, da so vredni? Ta odgovori: Kolikor more človeška slabost vedeti, vem in pričam, da so vredni. Škof pravi: Hvala Bogu! — in koj nato našteje v daljšem nagovoru dolžnosti, ki jim posvečevanci v sv. mašništvu gredo naproti. Težke in velike dolžnosti, toda kaj! saj je velika tudi milost, ki jo bodo prejeli. Da Bog posvečevancem te milosti po priprošnji svetnikov v kar najobilnejši meri podeli, se vrže škof na kolena, posvečevanci pa na obraz, in molijo se litanije vseh svetnikov. Zelo ganljiv prizor je to, ki doseže svoj višek, ko škof proti koncu litanij vstane, se do posvečevancev, ležečih na tleh, obrne in z mitro na glavi ter pastirsko palico v levici naredi z desnico čeznje en, dva in tri križe, zadnjim prošnjam v litanijah te-le dostavljajoč: Da te izvoljence blagosloviš —; da te izvoljence blagosloviš in posvetiš —; da te izvoljence blagosloviš, posvetiš in za mašnike narediš — prosimo te, usliši nas! — Po litanijah pokleknejo posvečevanci posamezno pred škofa, in škof položi molčé vsakemu posebej obe roki na glavo. Toisto store po vrsti vsi navzoči mašniki, nato pa škof in vsi mašniki nad posvečevanci desno roko iztegnjeno drže, in škof moli: Molimo, preljubi bratje, k Bogu, vsemogočnemu Očetu, da na te svoje služabnike, ki jih je za duhovsko službo izvolil, obilnost nebeških darov izlije, da bodo službo, ki jo po njegovi milosti prevzamejo, z njegovo pomočjo izpolnjevali. Po Kristusu, Gospodu našem. — Usliši nas, prosimo, Gospod, naš Bog, in izlij na te svoje služabnike posvečenje Sv. Duha in moč mašniške milosti; spremljaj z vednim bogastvom svojega usmiljenja te, ki jih mi pred tvojim dobrotnim obličjem tebi darujemo in posvečujemo. Po Gospodu našem Jezusu Kristusu, tvojem Sinu, ki s teboj živi in kraljuje v edinosti taistega Sv. Duha Bog na vekov veke. — To prvo pokladanje škofovih rok z molitvijo je najvažnejše dejanje svetega obreda. Ž njim so izvoljenci božji že posvečeni v mašnike. Saj tako so posvečevali mašnike apostoli: roke so nanje pokladali in molili so nad njimi. V naslednjih ceremonijah se le še bolj izrečno podeljuje pooblaščenje za posamezna mašniška opravila. — Posvečenci vnovič drug za drugim pred škofa pokleknejo in škof jim nadene štolo čez obe rami ter jo na prsih prekriža. Štola čez obe rami pomeni breme mašniške službe, ki ga pa mašniška milost pomaga zvesto nositi. Zato pravi škof vsakemu posvečencu posebej: Prejmi jarem Gospodov; saj njegov jarem je sladak in njegovo breme lahko. Na štolo jih obleče vse v mašne plašče, ki so pa na hrbtu še podviti. Mašni plašč, kot najvrhnejo

oblačilo, pomeni ljubezen, ki je vrhovna vseh čednosti. Zato škof pri oblačenju plašča govori posvečencem drugemu za drugim: Prejmi mašniško oblačilo, ki pomeni ljubezen. Močan je Bog, da bo v tebi ljubezen pomnožil in delo dopolnil. — Nato se po daljši molitvi novim mašnikom mazilijo roke. Škof začne moliti himno: Pridi, Sv. Duh! — in v tem ko navzoči slavospev k Sv. Duhu dalje molijo, mazili škof novoposvečencem palce, kazalce in dlani s svetim oljem. Mašnikove roke namreč vernikom v sv. zakramentih milost božjo dele, jih blagoslavljajo in posvečujejo ter se s palcema in kazalcema dotikajo presvetega telesa Gospodovega; zato je treba, da so s sv. oljem maziljene in posvečene. — Potem škof vsakemu posvečencu posebej poda kelih z vinom in pateno z neposvečeno hostijo. Vsak posvečenec se obojega z desno roko dotakne, škof pa mu pri tem pravi: Prejmi oblast, Bogu daritev sv. maše opravljati za žive in mrtve. Amen. — Zdaj si škof in posvečenci umijejo in očistijo roke, in sv. maša se nadaljuje. Od darovanja naprej mašujejo vsi novoposvečenci skupaj s škofom. To je njihova prva sv. maša. Tako skupno maševanje je bilo v najstarejših časih po škofijskih cerkvah in zlasti tudi v Rimu samem pri slovesnih škofovskih mašah zelo pogostno. Tudi v 8. in 9. stoletju so še v Rimu kardinali večkrat skupaj maševali s papežem. Prelepo znamenje duhovniške edinosti! Od srednjega veka dalje je ostalo táko maševanje v

zahodni, latinski Cerkvi le še pri mašniškem in škofovskem posvečevanju v navadi. V vzhodnih liturgijah pa je pri škofovskih mašah še dandanes precej splošno. — Ganljivo je, kako pri sv. mašniškem posvečevanju novi mašniki s škofom naglas izrekajo molitev za molitvijo in s svetimi besedami tudi prvikrat kruh in vino v telo in kri Kristusovo izpremene. Oče in sinovi poveličujejo skupaj z najvišjo daritvijo Očeta, ki je v nebesih. Pri sv. obhajilu škof najprej obhaja sebe, potem pa novomašnike, da tako zopet oče in sinovi uživajo nebeško jed od skupne mize. — Po sv. obhajilu izpregovori škof novomašnikom te-le prekrasne besede, podobno, kakor jih je Jezus nekoč govoril svojim apostolom: Nič več vas ne bom imenoval služabnike, marveč prijatelje svoje, ker ste vse spoznali, kar sem storil v sredi med vami, aleluja. Prejmite vase Sv. Duha, Tolažnika; ta je, ki vam ga bo Oče poslal, aleluja. Vi ste prijatelji moji, če storite, karkoli sem vam zapovedal. Prejmite vase Sv. Duha. Čast bodi Očetu in Sinu in Svetemu Duhu. Ta je, ki vam ga bo Oče poslal, aleluja. — Koj nato molijo novi mašniki pred škofom apostolsko vero. S tem pred celo Cerkvijo obljubijo, da bodo sami zvesto in močno vztrajali v veri apostolov in da bodo to vero zvesto in vztrajno tudi drugim oznanjali in jo pred sovražniki branili. Potem zopet posamič pokleknejo pred škofa, in škof položi vdrugič vsakemu posebej obe roki na glavo in pravi: Prejmi Sv. Duha; katerim

boš grehe odpustil, so jim odpuščeni, in katerim jih boš zadržal, so jim zadržani. Pri tem razvije na hrbtu podviti mašni plašč, rekoč: Z obleko nedolžnosti te obleci Gospod!... Ah, kaj je bolj potrebno, nego da je nedolžen ta, ki bo drugim odvzemal njihove grešne dolge! — Tako stoji zdaj sleherni posvečenec pred škofom cel duhovnik, cel mašnik božji. Vso oblast ima, vse pravice svetega mašništva. Zdaj ni treba več drugega, nego da pokoren gre, kamor ga bo poslal njegov škof, in v sveti pokorščini združen s svojim škofom dela v vinogradu Gospodovem za zveličanje duš. To sveto pokorščino, brez katere ni sadov duhovniškemu delu, mora škofu še slovesno obljubiti. Zato sleherni novoposvečenec še zadnjič poklekne pred škofa, in škof vzame njegove roke med svoje — znamenje popolne edinosti — in vpraša, oče sina —: Ali obljubiš meni in mojim naslednikom spoštovanje in pokorščino? Posvečenec odgovori: Obljubim — nakar ga škof poljubi na lice, rekoč: Mir Gospodov bodi vedno s teboj! —

S pastirsko palico v roki izpregovori škof še zadnje opomine novomašnikom, potem pa dokonča sv. mašo in podeli novoposvečencem ta-le blagoslov: Blagoslov Boga vsemogočnega, Očeta in Sina in Sv. Duha, pridi nad vas, da boste blagoslovljeni v mašniškem stanu in boste za grehe in pregrehe ljudstva darovali spravne daritve Očetu vsemogočnemu, kateremu je slava in čast vse veke vekov. Amen.

*

Predragi! Neizrečeno vesel in sreče poln je za novega mašnika dan njegovega mašniškega posvečevanja, ko je z neizbrisnim zakramentalnim znamenjem — kakor s pečatom Najvišjega — zaznamovan in v Zveličarjevo častno legijo prišteť: Ti si duhovnik vekomaj po redu Melhizedekovem. (Ps. 109, 2.) Dosežen je najvišji cilj na zemlji. Ah, kaj je višjega? Naj nam verjame svet duhovnikom, da dneva svojega mašniškega posvečevanja ne bi prodali — če bi mogoče bilo — za vse, kar bi nam mogel zanj ponuditi svet! Vem, kaj govorim, in kaj je bliže — ko me posluša tudi 11 mladih mož, ki jim zlata zarja tega dne že vstaja na obzorju, 11 diakonov, ki bodo skoro mašniki Gospodovi —, kaj je bliže, nego da se obrnem do njih in jim zakličem: Gaudete! iterum dico: gaudete! Veselite se! in še vam pravim: veselite se in pripravite srca svoja! Gospod že govori vsakateremu izmed vas: Sponsabo te mihi in sempiternum — zaročil se bom s teboj na vekomaj; et sponsabo te mihi in misericordia et miserationibus — in zaročil se bom s teboj v milosti in usmiljenju; et sponsabo te mihi in fide — in zaročil se bom s teboj v zvestobi, in spoznal boš, da sem jaz Gospod. (Oz. 2, 19—20.) Ah, iz srca vam čestitam, dragi mladi bratje moji, k tej zaroki, ki je že tako blizu, k tej poroki z Bogom, katerega ste si izbrali za svoj delež. Vi ste si izbrali njega — toda ne! vseboj je on izbral vas. Non vos me elegistis, sed ego elegi vos — Niste vi mene izvolili, ampak

jaz sem izvolil vas, da pojdete in obrodite sad in vaš sad ostane. (Jan. 15, 16.) O, veselite se in — pripravite srca svoja! —

Pa tudi za verno ljudstvo je dan posvečevanja novih mašnikov dan veselja. Saj je vsak mašnik, duhovnik, iz ljudstva vzet in postavljen za ljudstvo (Hebr. 5, 1), da je srednik med Bogom in ljudmi. Vso oblast, ki jo prejme po polaganju škofovih rok, oblast darovati in odpuščati in blagoslavljati — vso prejme vernemu ljudstvu v blagor. Maziljen je in poslan, da podira in zida — podira greh, zida v dušah krepost —, da oznanja ubogim evangelij zveličanja in grešnim dan sprave, da podpira slabe in dviga padle, da izprevaja ljubezen Srca Kristusovega do vseh ljudi. Zato se vsi veselimo bližnjega dne posvečevanja naših novomašnikov. Pa ne samo: veselimo se! Molimo tudi, molimo za te, ki stoje na pragu v svetišče božje, da bi jih milost Gospodova tako napolnila, tako vse življenje vodila, da bi — mašniki po Srcu božjem — vsak dan svojega življenja prepevali zahvalno pesem za dan svojega posvečevanja; da bi njihova prva ljubezen nikoli ne umrla; da bi njihova novomašniška sreča cvetela na vekomaj. Blagor jim, ki prebivajo v tvoji hiši, o Gospod; hvalili te bodo vekomaj in vekomaj. (Ps. 83, 5.) Amen.

III.

Predragi v Gospodu! O zakramentu sv. mašniškega posvečevanja ne morem nehati govoriti, da ne bi poudaril visoke časti in dostojanstva katoliškega mašništva. Svetniki govore o njem čudovite besede. Mašništvo, pravi sv. Janez Krizostom, se sicer upravlja na zemlji, po svoji stopnji pa spada med nebeška dostojanstva. Z ničemer se ne more primerjati častitljivost in vzvišenost mašnikova, govori sv. Ambrož. Če jo primerjaš z bleskom kraljev in kronami knezov, je, kakor bi primerjal s svincem sijaj zlata. Podobno se izraža sv. Klemen Rimski: Kakor je duša mnogo odličnejša od telesa, tako je mašništvo mnogo slavnejše nego kraljevska moč. Da, mučenec sv. Ignacij imenuje mašništvo višek in vrhunec vseh časti in blagrov, ki jih more imeti človek. In pobožni Tomaž Kempčan, čigar knjižico Hoja za Kristusom vsi poznate, kliče: O velika skrivnost! o vzvišena čast mašnikov, ki jim je dano, kar ni dano angelom![89] — Vemo, kaj je tisto, kar je dano mašnikom in ni dano angelom. To je vzvišena, nebeška, božja oblast, ki jo ima

katoliški mašnik. Premislimo to oblast malo globlje, ne zato, da poveličujemo ljudi, marveč zato, da hvalimo troedinega Boga, ki je dal tako oblast ljudem! —

*

Predragi! Vsak katoliški mašnik ima zlasti dvojno vzvišeno, zares nebeško, zares božjo oblast: oblast nad mističnim ali skrivnostnim — in oblast nad pravim telesom Kristusovim. Mistično ali skrivnostno telo Kristusovo je njegova Cerkev, so vsi pravoverni kristjani. Tem ima mašnik oblast odpuščati grehe. Prejmi Sv. Duha; katerim boš grehe odpustil, so jim odpuščeni; katerim jih boš zadržal, so jim zadržani! Tako govori v imenu Kristusovem škof vsakemu mašniku na dan njegovega posvečevanja. O silna oblast! Nekega dne, ko je Jezus pred farizeji in učeniki postave učil, so prinesli možje mrtvoudnega človeka in so ga, ker zaradi množice niso mogli drugače priti v hišo, spustili skozi streho pred Jezusa. Jezus je videl njihovo vero, in je rekel bolniku: Človek, odpuščeni so ti tvoji grehi! In veste, kaj so pri teh besedah začeli misliti farizeji in pismouki? Dejali so sami pri sebi: Kdo je ta, ki govori bogokletno? Kdo more grehe odpuščati kakor edini Bog? (Prim. Lk, 5, 17 nsl.) Resnično, predragi! Tudi vi bi nemara, ko slišite, da ima katoliški mašnik oblast grehe odpuščati, klicali: Kdo more grehe odpuščati kakor edini Bog! Da, in tembolj bi tako klicali, če bi mogli z očmi svojega duha videti,

kaj se zgodi v duši grešnikovi, kadar se mu odpuste grehi. Mislite si človeka v ječi, v težko železje vkovanega in od dolgega zapora vsega izhiranega in bolnega, od nesnage v ječi vsega blatnega in gnusnega. Pa naj bi stopil pred tega jetnika kdo in mu izpregovoril: Jaz te oprostim železnih spon — in okove bi na besedo odstopile od njegovih rok in nog in bi padle na tla; in naj bi izpregovoril tisti kdo jetniku: Jaz te ozdravim — in jetnik bi poskočil na noge zdrav in svež, poln življenja in moči; in še naj bi mu izpregovoril: Jaz te očistim tvoje nesnage — in jetnik bi stal pred njim umit in čist: ali ne bi dejali vi, da je ta čudodelec, ki bi tako storil, več nego človek, njegova moč več nego človeška moč? ... A glejte! vse silnejše čudeže dela mašnik Gospodov z oblastjo, s katero odpušča grehe. Zakaj ni je primere med nečistostjo telesa in nečistostjo duše; ni je primere med telesno boleznijo in dušnimi ranami greha; ni je primere med okovi, ki morejo uklepati telesne ude, in vezmi pekla, s katerimi je zvezana duša po smrtnem grehu. A mašnik božji z eno samo besedo: Jaz te odvežem tvojih grehov — človeka na duši očisti in ozdravi in odreši strašnih spon. O, pač je ni oblasti, ki bi se mogla primerjati s to oblastjo, ni je — ne rečem, samo na zemlji — tudi v nebesih je ni, razen pri Bogu! — Da je temu tako, mislite si, predragi, popotnika, ki ga v temni noči trudnega napade težka bolezen in slabost, da se umirajoč zgrudi na svoji poti. S

pojemajočim glasom kliče v noč, a nihče ga ne sliši; poizkuša se dvigniti od tal, pa mahoma pade zopet nazaj na zemljo. Siromak! Izčrpane so njegove življenske moči, pred seboj zagleda smrt. Smrt! Naj bi bila, če bi ne bilo težke zavesti grešnosti. Popotnik se domisli svojega preteklega, Bogu odtujenega življenja. Nad seboj začuti pravico božjo, ki mu grozi; v sebi nepomirljivo vest, ki ga obtožuje; pod seboj pekel, ki se mu reži nasproti. Ah! kdo ga reši pogubljenja, če ga res objame smrt? Glej! če bi prišli mimo njega v tisti uri vsi kralji sveta, nobeden bi ga ne mogel odvezati vezi, ki mu režejo v dušo. In če bi prišli mimo vsi nebeški knezi, nobeden bi mu ne mogel dati odpuščanja. Naj bi se zatekel k vsem angelom in nadangelom, tronom in gospodstvom in poglavarstvom in kerubom in serafom — bi vsi angeli in nadangeli, troni in gospodstva in poglavarstva in kerubi in serafi, kakor številni so že, bi pač lahko pri Bogu prosili odveze zanj — toda dati bi mu je ne mogli. In če bi se obrnil siromak do vseh svetih očakov, prorokov, puščavnikov, mučencev, devic — bi vsi sveti očaki s svojo vero, vsi sveti proroki s svojo vednostjo prihodnjih reči, vsi sveti puščavniki s svojim strogim življenjem, vsi sveti mučenci s svojo krvjo, vse svete device s svojo čistostjo, bi vsi ti pač lahko pri Bogu prosili odveze zanj — toda dati bi mu je ne mogli. In če bi ubogi umirajoči grešnik prihitel s svojo prošnjo pred sam prestol božje Matere in bi jo

rotil pri tistem njenem usmiljenem Srcu, ki ga ona nikomur ne zapira, bi sama božja Mati, čeprav je tako mogočna, čeprav je kot Mati Najvišjega vladarica vesoljstva, bi tudi ona pač lahko pri Bogu prosila odveze zanj — toda dati bi mu je ne mogla. Toda prišel pa bi slučajno po poti preprost duhovnik, mašnik božji, in bi zaslišal klice in vzdihe umirajočega. Pa bi pristopil k nesrečnemu popotniku, nagovoril bi ga, zbudil v njem kesanje, poslušal grenko obtožbo njegovih grehov in dvignil roko, rekoč: Jaz te odvežem tvojih grehov v imenu Očeta in Sina in Sv. Duha — in v tistem hipu bi bila odveza dopolnjena, pravica božja bi vtaknila nazaj v nožnico maščevalni meč, hudobni duh bi osramočen zbežal, pekel, ki je že hotel pogoltniti to dušo, bi se zaprl, odprla pa bi se nebesa, vriskajoča nad rešenim človekom. Taka je oblast katoliškega mašnika. Ali ni res nad vse vzvišena, nad vse nebeška, božja? Kdo more grehe odpuščati kakor edini Bog? Opravičen je ta klic. Resnično, edini Bog jih more, Kristus jih more, ki je Bog — in ta, ki mu je On dal oblast, mašnik njegov.[90] —

In to je ena neizrečena oblast. Druga pa je še silnejša — oblast nad resničnim, pravim telesom Kristusovim. Prejmi oblast, opravljati Bogu daritev sv. maše za žive in za mrtve, pravi škof novemu mašniku pri mašniškem posvečevanju. Daritev sv. maše je nekrvava daritev, v kateri se daruje nebeškemu Očetu Kristus s svojim živim telesom

in krvjo pod podobama kruha in vina. Katoliški mašnik ima torej oblast, izpreminjati kruh in vino v pravo telo in kri Kristusovo, tako da ostanejo na oltarju samo podobe kruha in vina. Toisto namreč, kar je storil Kristus pri zadnji večerji, ima mašnik oblast delati vsak dan pri oltarju. Jezus je vzel kruh v svoje svete roke, ga blagoslovil in razlomil, dal svojim učencem in rekel: Vzemite in jejte, to je moje telo, ki je dano za vas. In vzel je kelih in rekel: Pijte iz njega vsi. To je namreč moja kri nove zaveze, ki je prelita za vas. (Mt. 26, 26—28.) S temi besedami je Kristus izpremenil kruh in vino v svoje telo in svojo kri in se je tako daroval nebeškemu Očetu. Potem je pa naročil: To delajte v moj spomin! (Lk. 22, 23.) S tem je dal apostolom in njihovim naslednikom, škofom in mašnikom, oblast delati to, kar je on sam storil. — In tu resnično ne zmanjkuje samo jeziku besed, da bi izrazile to oblast, marveč zmanjkuje tudi misli razumu. Vsa narava je obstrmela tisti čudoviti dan, ko je Jozve zapovedal solncu, da je obstalo na nebu in tri ure nepremično gledalo njegovo slavno zmago nad sovražniki. Toda kako pa bi se šele čudila narava, če bi bil Jozve poklical to solnce nebeško na zemljo! In vendar kaj bi bilo tudi to, kakšen čudež v primeri s čudežem, ki ga naredi mašnik Gospodov, ko pri sv. maši pokliče na oltar Solnce pravice, Kristusa, in tako obnovi — ne čudež Jozvetov, marveč — tisti neizmerni čudež, ko je Sin božji

stopil iz nebes, da je v deviškem telesu Marijinem obhajal svojo zaroko s človeško naravo! Prav ima sv. Gregor, ko kliče: O vse časti vredno dostojanstvo mašnikov, ki se v njihovih rokah učlovečuje Sin božji kakor nekoč v naročaju Marijinem! Da, in mašnik postane tu takorekoč gospod svojega Gospoda. Ne samo, da je Kristus pokoren njegovi besedi, ko ga pokliče iz neba na zemljo — pokoren je tudi sicer mašniku, ki ga s svojimi rokami povzdiguje in polaga na oltar, ki ga zauživa sam in drugim zauživati daje. O, kaj je bil veliki Melhizedek, ki je daroval Bogu kruh in vino, v primeri z mašnikom Novega Zakona, ki daruje daritev telesa in krvi Gospodove in ima polno oblast nad zakramentalnim, evharističnim Kristusom! O neizrekljiva oblast! o strašna oblast! Nad to oblastjo, pravi sv. Avguštin, strme nebesa, pred njo se trese pekel, pred njo trepeta hudobni duh, nji se v spoštovanju klanja angelska visokost.[91] —

*

Predragi v Gospodu! Dve stvari sta meni jasni ob toliki oblasti katoliškega mašništva. Ena je stvar mašnikov. Kako sveti morajo biti mašniki, ki izvršujejo tako oblast nad mističnim in nad pravim telesom Kristusovim! Sveti naj bodo svojemu Bogu in naj ne skrunijo njegovega imena! (3 Moz. 21, 6) je veljalo že o duhovnikih Starega Zakona. Tvoji duhovni naj oblečejo pravičnost! je klical David Bogu. (Ps. 131, 9.) Koliko bolj velja to

o mašnikih Nove Zaveze! Oj Gospod, naš Bog, daj nam milost za veliko svetost in pravičnost! Ne samo, da brez smrtnega greha na duši pristopamo k tvojim skrivnostim — saj s smrtnim grehom na duši bi izvrševali svojo oblast sebi v gotovo pogubljenje —, marveč da tudi brez zavestnih malih madežev opravljamo sveto svojo službo! Ti, Gospod, odvračaj naše oči, da ne gledajo ničemurnosti sveta; ti deni, Gospod, ključavnico na naša usta in trdno zaporo na naše ustnice, da nikoli ne izpregovorimo besede tebi nevšečne; naše misli povzdiguj k nebeškim željam; vse naše dejanje in nehanje s svojo milostjo navdihuj in spremljaj s svojo pomočjo! — Drugo, moji častiti poslušavci, pa je stvar vernega ljudstva. Verno ljudstvo je mašnikom Gospodovim, z nadzemeljsko oblastjo opasanim, dolžno spoštovanje. Poglejmo svetnike božje, kako niso o mašnikih samo vzvišeno govorili, marveč jim tudi v dejanju največje spoštovanje izkazovali. Sv. Anton, ki so ga častili vladarji sveta in se ga bali hudobni duhovi, ki so ga vsi puščavniki Egipta imeli za svojega očeta in učenika, je pokleknil na zemljo, če je srečal duhovnika, in ni vstal prej, da mu je poljubil roko in prejel njegov blagoslov. Sv. Katarina Sienska pa si ni upala poljubiti roke mašniku, pač pa je poljubljala tla, po katerih je slučajno videla iti duhovnika, in je bila srečna. Sv. Frančišek Asiški se ni samo štel za nevrednega, da bi sam kdaj mašnik postal, marveč je tudi dejal, da če bi

srečal obenem mašnika in angela, bi se najprej poklonil mašniku. — Toda kaj govorim o svetnikih! Ali ni sam naš Gospod Jezus Kristus zapustil zgled brezprimernega spoštovanja do mašnikov? Ali ni, prav preden je svoje apostole v prve mašnike posvetil, ali ni pri zadnji večerji prepasal svoja ledja, vzel vode v posodo, pokleknil pred apostole in jim spoštljivo umil noge s tistimi svojimi rokami, ki drže vsa solnca in vsa ozvezdja v vesoljstvu?[92] Ah! in mi mislimo, da ni treba spoštovati mašnikov. — Treba je — ne zaradi njihove osebe, marveč zaradi njihove oblasti, zaradi tega, kar je v njih nad zemljo vzvišenega, nebeškega, božjega. Treba je —. In zato ne moremo hoditi za tistimi, ki duhovnike zaničujejo, ki vse, kar morejo, slabo o njih govore, ki bi jih rajši danes nego jutri, če bi mogli, potrebili z zemlje! In najsi tudi ima duhovnik svoje slabosti, in najsi tudi tuintam kateri onečasti svoj stan — to, kar je nad svet vzvišenega, nebeškega, božjega, ostane v njem. Zato je dolžnost, spoštovati celo slabega, celo nevrednega mašnika. Sicer pa prosimo Gospoda žetve zopet in zopet, da bi pošiljal na svojo njivo samo zvestih, vrednih žanjcev — samo svetih mašnikov, brezmadežnih, od grešnikov odločenih, vsega, ker je ta svet, oproščenih — v veselje nebesom, v tolažbo Cerkvi, v zveličanje vernemu ljudstvu in njim samim v neizmerno veliko plačilo. Amen.

Sveti zakon.

I.

Zadnji v vrsti zakramentov je sveti zakon. Zadnji — a je v gotovem oziru najvažnejši. Sicer ga seveda ni mogoče primerjati z najsvetejšim Zakramentom Rešnjega Telesa po milostih in dobrotah, ki so v njem. Vprašanje je tudi, če nas posameznike vsi drugi zakramenti ne posvečujejo bolj nego sv. zakon. Toda eno je gotovo: da razliva sv. zakon svoje milosti bolj na široko nego vsak drug zakrament. Saj ne krepi in ne posvečuje samo teh, ki ga prejemajo, marveč iz njega izhaja posvečenje človeške družbe sploh. Res je, da sem o zakonu svojčas govoril že celo vrsto govorov.* Vendar ne morem kaj, da ne bi zopet ob tej priliki v vašem razumu še bolj utrdil vsaj nekaterih velikih naukov o tem zakramentu. Sploh se mi zdi, da bi bilo treba dandanes s prižnic govoriti veliko več o sv. zakonu. Seveda pa bi morali hoditi poslušat zlasti tisti, ki imajo o njem po duhu današnjega časa vse polno zmotnih in blodnih misli. — Danes bom najprej obširneje po-

* Glej: Velika skrivnost. Sedemnajst govorov o zakonu. V Ljubljani 1923. KTD. H. Ničman.

kazal, da je sv. zakon, življenska zveza krščanskega moža s krščansko ženo, resničen zakrament, t. j. sveto zunanje znamenje, ki deli notranjo milost. Potem pa bom ugotovil par važnih zaključkov, ki nujno potekajo iz te resnice. —

*

Predragi! Da je zakon med kristjani zakrament, nam je lahko jasno že iz tega, ker krščanstvo vse važne trenutke človeškega življenja posvečuje z zakramentalnimi milostmi, in si ne moremo misliti, da ne bi bil Kristus preskrbel z nebeško pomočjo teh, ki si v svojih zrelih letih podajo roke za skupno pot skozi življenje. Ali je v življenju kaj važnejših ur, nego je ura take združitve? Stan, ki ga poročenca nastopita, je težak stan, poln resnobnih dolžnosti in odgovornosti. Ali bo mogoče prav živeti v njem brez višje, nadnaravne podpore? Poročenca se tesno in popolnoma navežeta drug na drugega, se z dušo in telesom drug drugemu darujeta, da si delita medsebojno pomoč in v medsebojni stanovitni ljubezni prenašata vse žrtve, ki jih terja življenje sploh in še posebej skupno življenje dveh, v vsakem slučaju slabih in s človeškimi napakami obteženih ljudi. Ali bo mogoče vztrajati v taki skupnosti brez zakramentalne milosti? Ali bo mogoče brez božje posebne pomoči do smrti prenašati medsebojno težo dneva, ki bo gotovo legla na rame, in skrbi in težave, ki bodo vstale z otroki in ne bodo nikoli več

legle k počitku? Če pa ne bo mogoče, ali bomo dejali, da ni preskrbel Kristus za tako posebno pomoč, za milost od zgoraj? O, prevelika je ljubezen Kristusova do nas, ki smo po krstu njegovi, da ne bi on življenske zaveze med možem in ženo obdal s posebnim zakramentalnim blagoslovom, ki naj ju podpira in krepi, da po njegovi volji v tej zavezi posvetita sebe in svoj zarod, ki je te zaveze prvi in glavni namen. —

V teh mislih nas morajo potrjevati šege in navade vseh narodov. Vsi narodi vseh časov so namreč zakonsko zvezo sklepali z gotovimi verskimi obredi. S tem so spoznavali zakon za nekaj svetega, hoteli pa so tudi biti deležni blagoslova božanstva. Čutili so, da zakonska pogodba med možem in ženo ne more biti brez takega blagoslova. In tako so v prvi dobi človeštva stari očaki, ki so bili obenem duhovniki svojih družin, klicali v šotorih blagoslov na svoje sinove in hčere. Potem ko je bil Bog po Mozesu dal svojo postavo, so hodili Izraelci v jeruzalemski tempelj po zakonski blagoslov — kakor še zdaj sklepajo njihovi potomci zakonske zveze pred svojimi rabini. Tudi med pogani ni bilo drugače. Že Tertulijan pripoveduje, da so pogani sklepali zakone z bogoslužjem v svetiščih svojih božanstev. Pri Rimljanih se je to godilo na najslovesnejši način tako, da so imeli daritveno gostijo, pri kateri so duhovniki vpričo desetih prič molili in darovali za poročence. Egipčani so pri poroki molili k boginji

Izidi; Medijci so se priporočali solncu, ki so ga po božje častili; Perzi so prižigali poročne plamenice ob svetem ognju svojih bogov; mlada Atenčanka ni šla za svojim možem, da ne bi prej darovala Minervi. Podobne navade — pravi učen mož — so šle skozi vsa stoletja in so prehodile dežele in morja. Na bregovih Ganga jih najdemo in na obrežju Nila, ob Evfratu in Amaconski reki, v starem svetu in v novem. Indijec se da nositi v poročni nosilnici, ki jo je posvetil bramin; Kitajec gre v pagodo, in Japonec pred oltar k boncu po poročni blagoslov. In ko je roka Kolumbova odgrnila zagrinjalo, ki je zakrivalo Ameriko, sta pokazali dve največji ljudstvi Mehikancev in Peruvancev, da si njihovi mladi zakonci prisegajo zvestobo pred višjimi duhovni in inkasi.[93] Povsod občutje, povsod tiho prepričanje, da zakonska vez potrebuje pomoči od zgoraj. In mi bi mislili, da Kristus krščanskemu zakonu te pomoči ni dal? Dal jo je, povzdignil je zakonsko zvezo v vidno znamenje nevidne milosti — v zakrament. —

To, moji častiti poslušavci, nam je pa tudi izrečno zajamčeno v Sv. Pismu in v ustnem izročilu sv. Cerkve. Poslušajte! V svojem listu do Efežanov govori sv. Pavel o dolžnostih, ki jih imajo krščanski zakonci drug do drugega. Opisuje veliki pomen zakonskega stanu v Cerkvi in primerja zakonsko zvezo med možem in ženo z zvezo med Kristusom in njegovo Cerkvijo. Iz te skrivnostne podobe in tesne edinosti med Kristusom in Cerkvijo izvaja naloge, ki jih morajo vršiti zakonski ljudje drug do drugega in sklene svoje opomine z besedami: To je velik zakrament, jaz pa vam pravim, v Kristusu in Cerkvi. (Ef. 5, 22.) Kdo bi mogel te besede drugače umevati, nego se glase? Apostol rabi za zakonsko zvezo odločno besedo z a k r a m e n t. In če bi dejal kdo, da je treba njegov grški izraz prestaviti z besedo s k r i v n o s t, pomeni tudi ta beseda na tem mestu odločno zakrament. Zakaj sv. Pavel primerja zakonsko vez, ki je kot pogodba med možem in ženo nekaj vidnega, čutnega, z vezjo med Kristusom in Cerkvijo. Zveza Kristusa s Cerkvijo pa je zveza milosti: vse milosti nam dohajajo zato, ker je Cerkev združena s Kristusom. Torej je tudi vidna zveza moža z ženo zveza, ki deli milost; torej je zakrament. — Še drugi stavki so v Sv. Pismu, ki govore o zakonu in ki, če že ne čisto naravnost, pa vsaj oddaleč izražajo, da je sveti zakon resničen zakrament. A če bi tudi Sv. Pismu manjkalo kaj dokazilne moči za to resnico, nam je le-ta tem jasneje razodeta v ustnem sporočilu in življenju sv. Cerkve v vseh stoletjih. Izrazi, v kakršnih govore o zakonu že prvi sv. očetje in cerkveni pisatelji, kažejo razločno, da so ga že le-ti imeli za svet obred milosti, za zakrament. Kako bi mogli opisati srečo zakonske zveze, pravi Tertulijan, ki jo Cerkev sklepa, daritev potrjuje, blagoslov pečati, angeli razglašajo, nebeški Oče všečno odobruje. Sv. Avguštin, ta veliki priče-

vavec vse prave vere, pa primerja zakon s krstom glede na tisto neokrnljivost in trdnost, ki je lastna zakramentom. Ta zakrament, pravi, naredi, da mož in žena, dokler živita, neločljivo drug pri drugem vztrajata ... Med živimi zakonci je nekaj, kar se ne da uničiti ne z ločitvijo ne z združitvijo z drugim — kakor duša odpadnika, če je tudi vero izgubila, vendar ne izgubi zakramenta vere, ki ga je prejela v kopeli prerojenja. — Torej je, kakor krst, tudi zakon resnično zakrament. — Zato tudi poudarja papež Inocenc I., ko govori o neveljavnosti drugega zakona, dokler je vprvo poročeni zakonec še živ: Po nauku katoliške Cerkve odločujemo, da je oni zakon še v veljavi, ki je bil utemeljen v milosti božji (t. j. prvotno sklenjeni zakon). — Z zakonom, vidnim, od Kristusa postavljenim znamenjem, je torej milost božja: zakon je zakrament. Resnično! Saj ga kot takega priznavajo tudi Grki in druge ločene vzhodne cerkve, ki so že zgodaj od katoličanstva odpadle. Zato bodi dokazov dovolj! Katoliška Cerkev je na svojem Tridentinskem vesoljnem zboru kratkomalo izrekla: Če kdo pravi, da zakon ni resnično in v pravem pomenu eden izmed sedmerih zakramentov evangelske postave, od Kristusa Gospoda ustanovljen, marveč da so ga v Cerkvi iznašli ljudje — bodi izobčen![94] —

Predragi! Iz verske resnice, da je sv. zakon pravi zakrament, pa slede nekateri zelo važni stavki. Najprvi ta, da je zakon last Cerkve; zakaj

Kristus je izročil zakramente svoji Cerkvi. Zato pa dalje tudi nima nihče drugi nad zakonom nobene oblasti, razen Cerkve. Le Cerkev ima pravico, dajati določila o sklepanju svetega zakona. Svetna oblast pač tudi pri sklepanju zakona po pravici ureja to, kar tiče časne zadeve in zemeljsko dobrobit ljudi, kakor n. pr. premoženjske razmere, dedovanja, nasledstva v zakonih in podobno — toda pri zakonski vezi sami, kdaj da je n. pr. veljavna, kdaj ne, kako se sme skleniti, kako ne, itd. svetni oblasti ne gre nič besede. — Nihče ne reci, da je zakon pogodba, in da pogodbe spadajo v delokrog svetnih oblasti. Zakon med kristjani ni navadna pogodba, marveč taka, ki je obenem zakrament. Pogodba ni ločena od zakramenta, marveč je enoinisto ž njim. Zato je čuvarica, vladarica in sodnica zakona samo Cerkev. — Iz tega je pa že tudi jasno, kaj je treba reči o takozvanem civilnem zakonu. Civilni zakon, sklenjen samo pred svetno, laiško oblastjo, ni zakon. Cerkev je določila, da moreta ženin in nevesta, ki sta uda katoliške Cerkve ali sta kdaj bila, skleniti veljaven zakon le pred župnikom ali pristojnim škofom ali pred duhovnom, ki ga pooblasti župnik ali škof, in dvema pričama. Zakon, ki ni sklenjen tako, ni veljaven, ni zakon, čeprav ga kot takega priznava ta li ona svetna oblast. Tu veljajo slejkoprej besede, ki jih je izrekel najvišji pastir katoliške Cerkve 27. septembra 1852. leta, o priliki, ko so v pokrajini Novi Granadi uvedli civilni

zakon: Nobenemu katoličanu ni neznano ali ne more biti neznano — to so besede papeževe —, da je zakon resnično in v pravem pomenu eden izmed sedmerih zakramentov in od Kristusa postavljen, in da zato med verniki ni zakona, ki bi ne bil obenem zakrament, in da torej med kristjani vsaka izvenzakramentalna zveza med možem in ženo, naj bo sklenjena po kakršnikoli svetni postavi, ni drugega nego sramoten in poguben in od Cerkve tako zelo obsojen konkubinat.[95] —

*

Predragi! Sv. zakon je zakrament in podoba skrivnostne zveze Odrešenikove s Cerkvijo. Gospod Jezus Kristus je človeškemu rodu izkazal največjo dobroto, ko je zakon obdal z milostjo — posvečujočo, ki te, kateri ga vredno prejmejo, vsebolj posvečuje, in dejansko milostjo, ki jim pomaga prav izpolnjevati dolžnosti zakonskega stanu. Tako je Odrešenik človeštvo posvetil v njegovi korenini. Torej zakona ni šteti med posvetne, marveč med svete reči, je dejal papež Pij VIII., in je zato tudi popolnoma Cerkvi podvržen.[96] — Držimo se trdno teh naukov zlasti v današnjih dneh in storimo vse, kar je na nas, da se zakonu ohrani med nami zakramentalni in cerkveni pečat. Žalostno je, če kristjani v zakonu živijo tako, kakor ne živijo pogani, ki njih zveze niso zakramentalne. Žalostno je, če mladi ljudje sklepajo zakone sicer v cerkvi, pred duhovnikom — toda nepripravljeni,

s smrtnimi grehi na duši, tako da ne le milosti zakramenta ne prejmejo, marveč si z božjim ropom zakrament obračajo v še večjo dušno obteženost in bogoodtujenost. Najbolj žalostno pa je, če katoliški kristjan misli, da more in sme skleniti veljaven zakon brez Cerkve. Zlasti tu je treba zaklicati: Pozor, starši! pozor, mladi ljudje! Ne pustite, starši, da bi kateri vaših otrok šel kdaj brez Cerkve — ne v zakon, marveč v gnusno priležništvo! In vidva, mladenič, mladenka! Če bi se imela poročiti z osebo, ki bi se branila iti z vama pred oltar in vama tamkaj seči v roko za življensko zvezo, orošeno od božje milosti — ah, rajši še v zadnji uri odstopita od zveze brez duhovnika, brez Cerkve, brez Boga! Božji blagoslov je tisti, ki razliva srečo po življenski poti. Zakon je velik zakrament, jaz pa vam pravim, v Kristusu in Cerkvi. Amen.

II.

Predragi! Če naj vam — kakor se mi zdi potrebno — ob kratkem naštejem posebne dejanske milosti, ki jih podeljuje sv. zakon, so te-le: Najprvo je milost za zakonsko čistost. Ta milost zakonske ljudi navdihuje in podpira, da neomadeževano obvarujejo zakonsko zvestobo in žive v sv. zakonu tako, kakor Bog hoče, da se ohranjuje in množi človeški rod na zemlji. Veliki, smrtni in to naravnost grozni grehi v zakonu so: poželeti tujo ženo, tujega moža, in delati nasproti glavnemu božjemu namenu pri zakonu, ki je rojstvo otrok. Da se mož in žena teh grehov lažje obvarujeta, za to imata od zakramenta posebno milost. — Druga milost je božja nadnaravna pomoč pri vzgoji otrok. Ni zadosti otroke roditi, treba jih je tudi vzgojiti, in to vzgojiti za nebesa. Taka vzgoja ni malenkostna, marveč zelo važna, ni lahka, marveč nad vse težka stvar. Zato je zopet v ta namen pripravil Kristus v zakramentu sv. zakona posebno pomoč, posebno milost. — Slednjič je še tretja milost tega zakramenta, tista, ki pomaga zakonskim ljudem v njihovi skupnosti prenašati vse

težave in bridkosti življenja, potrpeti z medsebojnimi slabostmi in ohraniti prvo ljubezen drug drugemu neokrnjeno do groba. — Lepe in velike milosti! Naj bi vsi ženini in neveste na duši dobro pripravljeni pristopali k poročnemu oltarju, da bi bili teh milosti v kar najvišji meri deležni! — To, m. č. p., naj bo nekak dodatek k mojemu zadnjemu govoru, v katerem sem vam kazal sv. zakon kot zakrament. — Danes pa moram razpravljati o najvažnejši lastnosti zakramenta sv. zakona, o njegovi neločljivosti. Veljavno sklenjen zakon, v katerem sta zakonska že začela skupaj živeti, je neločljiv, nerazdružljiv, trajen do smrti. Vam, m. č. p., ki ste dobri kristjani, nenadahnjeni od kužnih dihov modernega časa, je to jasno. Vi verujete v besedo Kristusovo: Vsak, kdor se loči od svoje žene in se oženi z drugo, prešuštvuje; in kdor se oženi z ločeno od moža, prešuštvuje. (Lk, 16, 18.) Ne verujejo pa tako mnogi protikrščanski in proticerkveni ljudje. Nasprotno, le-ti zagovarjajo ločitev zakona, razporoko, začasni zakon, prostost v ljubezni; in vsa prizadevanja veri in Cerkvi sovražnih elementov za takozvano reformo zakona, gredo v prvi vrsti za tem, da bi se poteptala in pokopala zakonska neločljivost. Prav je, če vemo, kako ti ljudje govore in kako jih je treba zavračati. —

*

Tako-le pravijo tisti, ki bi radi, da bodi zakon poljubno ločljiv, razdružljiv: Nespametno, krivično,

nemoralno je zahtevati, da ostaneta v zakonu skupaj dva človeka, ki spoznata, da iz kakršnegakoli vzroka nista drug za drugega; ki se ne ljubita; sta drug drugemu odtujena, nezvesta; drug drugemu v pokoro, v nesrečo. Tak zakon je pekel. Zakaj bi se človek tega pekla ne smel rešiti? Zakaj bi ne smel slediti svojemu srcu, razdreti tak zakon in pohiteti za drugim, od katerega se mu obeta velika, nekaljena sreča, nebesa na zemlji? ...

Zakaj ne bi smel? Zato ne, predragi, ker Bog prepoveduje; zato ne, ker govori Kristus: Kar je Bog združil, tega naj človek ne loči! (Mk 10, 9.) Zato ne, ker se mora katoliški kristjan držati tega, kar ga uči njegova Cerkev, katoliška Cerkev pa je vsekdar neizprosno vztrajala na neločljivosti veljavno sklenjenega zakona in se je vojskovala zanjo na življenje in smrt, kadarkoli so jo v teku stoletij napadli sirovost ali barbarstvo ali gospodovavna samovolja mogočnikov. —

Toda kaj! Jaz dobro vem, da ljudem, ki bi hoteli živeti po svoji samopašnosti in svojih strasteh, ni ne do Boga ne do Kristusa ne do Cerkve. Kaj pa, ali jim njihov lastni razum, če ga še kaj imajo, če jim ga ni vsega ugrabila slepa strast, ali jim ne govori njihov lastni razum, da mora biti nedopustno, razdreti en zakon in iti in skleniti drugega? Pri Bogu! če bi bilo to dopustno, če bi bil zakon tako razdružljiv po mili volji enega ali drugega zakonca, kaj bi bila potem tista zakonska ljubezen in zvestoba, ki si jo zakonca pri poroki

obljubita? Ali bi ne bila samo puhla, prazna beseda? Kaj je ljubezen, kaj zvestoba, ki ne veže na večno? Če mislita ženin in nevesta, da se bosta lahko, kadar bosta hotela, zopet razšla in sklenila drug zakon, ali ni obljuba, ki si jo dasta pri poroki, obljuba, da se hočeta v najtesnejši edinosti popolnoma darovati drug drugemu — ali ni ta obljuba grda laž in prevara, ki si jo zalučata drug drugemu v obraz v trenutku, ko si zagotavljata, da se ljubita? Katera nemoralnost se more primerjati s to nemoralnostjo? ...

In potlej dalje! Ali ne zahteva ozir na otroke, da je zakonska vez nerazdružljiva? Saj je lahko, da začne v zakonih ljubezen čez nekaj časa pojemati, zlasti če je bila vznikla bolj ob tem, kar je čutnega, telesnega, nego ob tem, kar je dušnega in duhovnega v človeku. Lahko je torej, da ljubezen žene do moža in moža do žene sčasoma v srcu omrzne. Toda če sta dala življenje otrokom, terjata ljubezen in skrb za otroke, da je zakon neločljiv. Zakonski ne žive samo drug za drugega, njihovo življenje mora biti posvečeno tudi otrokom. Nobenega koraka ne smejo storiti, da ne bi imeli pri njem pred očmi vzgoje otrok za njihovo časno in večno srečo. Pri tej vzgoji pa je potreba skupnega dela očetovega in materinega. Z materino ljubeznijo in milobo se morata družiti očetova strogost in resnoba. Kaj bo tedaj z otroki, če se oče in mati, potem ko sta jih rodila, svobodno ločita, razideta vsak na svojo, na drugo pot? Ali bo

uspela njihova vzgoja, če z materjo zavrže oče tudi otroke? ali pa, če ostanejo otroci pri očetu brez matere? In če se to tako ponavlja v enem zakonu in v drugem? Lahko se bo ponavljajo! Zakaj če je ločljiv prvi zakon, je ločljiv tudi drugi in tretji in četrti . . ., dokler hočete. Ah, in kaj pa bo potem s človeško družbo? Človeška družba bo postala družba zapuščenih, nevzgojenih, nesrečnih ljudi![97] —

Da, človeška družba, predragi! Zavoljo blagra človeške družbe ne more biti dovoljeno, da se razdere tudi le en sam veljaven zakon in nato sklene drugi. Zakaj če bi bilo to dovoljeno eni zakonski dvojici, kako bi ne bilo dovoljeno tudi drugim, tudi vsem? A kakšen nered, kakšna zmešnjava, kakšno gorje bi moralo potlej nastati — tudi neglede na vzgojo otrok — v človeški družbi! Ali ne bi postal svet naenkrat poln prevar in krivice, poln ljubosumja in nezvestobe, poln sovraštva in prepirov, poln zavržencev, obupancev, izgubljencev? Nikar naj nihče ne reče, da bi temu ne bilo tako, ker bi se ločevali le taki zakoni, v katerih bi bilo nadaljnje skupno življenje nevzdržno, neznosno, nemogoče. Zakaj, predragi! strast, dasi je slepa, je vendar tudi iznajdljiva. In kadar bi strast v tej in oni zakonski hiši začela gledati skozi okno drugam, po drugi ženi, drugem možu — tedaj bi si že tudi v tej in oni in vsaki taki hiši znala narediti življenje nevzdržno, neznosno, nemogoče zato, da bi prejkoprej lahko zadivjala tja, kamor bi jo gnalo.

Le če so okna zaprta in vrata — le če je zakon neločljiv tako, da ga ni mogoče razdreti in skleniti drugega, le tedaj je zavarovana človeška družba pred prekletstvom, razpadom in pogubo! —

Rekli pa mi boste, da se vendarle tuintam sliši ali bere, da Cerkev sama kak zakon razreši in drugega dovoli. — Predragi! Ne dajte se motiti! V vseh takih slučajih ne gre za resnično ločitev veljavno sklenjenih zakonskih zvez, marveč gre le za proglašenje, da dotične zveze niso bile pravilno veljavni zakoni. Lahko se namreč tuintam sklene tudi pred Cerkvijo zveza, ki ni resničen zakon. Primerov je več, vzemimo enega. Gotovo je, da mora biti zakonska zveza sklenjena z radovoljnim, prostim privoljenjem obeh zakoncev. Zgoditi pa se utegne in se tuintam zgodi, da je eden zakoncev v zakon prisiljen. Nevesta n. pr. se odločno upira zakonu, a z grožnjami in z dušnimi in telesnimi mukami jo spravijo pred oltar, kjer močno ostrašena in ogrožena pritrdi, da hoče vzeti pričujočega ženina za svojega moža. Taka zveza je neveljavna. In če nevesta pozneje, ko se razmere zanjo izpremene, stopi pred cerkveno oblast z zahtevo, da se razide z možem in je prosta, in Cerkev po natančni preiskavi pride do prepričanja, da sta res le strah in nasilje sklenila to zvezo, tedaj Cerkev razsodi in proglasi, da ta zakon ni bil zakon in da se ta dva človeka res lahko razideta in poročita po svoji volji. In še drugačni slučaji so, v katerih Cerkev iz še drugačnih razlogov toisto proglasi.

Resnično veljavno sklenjenega zakona, v katerem sta zakonca že živela skupaj, pa Cerkev še nikoli ni razvezala in ga tudi nikoli ne bo! —

Zato pa, m. č. p., naj se vpraša prej vsak, kdor se na večno veže, če srcu se srce prileže! Ne po poroki, ne po nekaj letih zakona, marveč pred poroko, pred zakonom naj vsakdo resnobno premisli, ali ima oseba, s katero se hoče zvezati za življenje, vse tiste dušne in telesne lastnosti, ki omogočujejo zanj srečen zakon. Prej je treba premisliti, ali bo ljubezen, ki se je porodila, mogla na večno živeti; ali bo dolžna zvestoba v vseh življenskih razmerah lahko kljubovala izkušnjavam; ali bo izvoljena oseba sreča ali nesreča, tolažba ali pokora v življenju; ali bo zakon pekel ali paradiž. Zato ne sklepati zakonov tjavendan, brez premisleka, v prvem navalu strasti! Misliti sam in posvetovati se z drugimi! Posvetovati se temeljito z dobrimi starši, s pametnimi sorodniki, s poštenimi prijatelji, s svojimi dušnimi pastirji, zlasti pa z Bogom v molitvi! O, z molitvijo in z lepim življenjem pripravljati se na zakonski stan! V milem svitu vere gledati na prihodnje zakonsko življenje, ne v divjem plamenu strasti! Plamen strasti kmalu ugasne, in potem je tema. Svit vere pa ne ugasne nikoli, in po njem bo razlita luč na celo življenje. Tudi če bodo prišle težave in bridkosti — v katerem zakonu jih ni! — se ob svitu vere nikoli ne bo porodila želja po ločitvi in drugi združitvi. Ne, nikoli! Marveč vera in milost zakramenta bosta vlivali v dušo moč, in ljubezen v srcu ne bo umrla, marveč se bo v medsebojni pomoči in tolažbi zakoncev le krepila čedalje bolj. —

Seveda, predragi! je res, da so včasih nekateri zakoni od sile žalostni in nesrečni, to pa zlasti tedaj, če so bili sklenjeni tjavendan. Mislimo le zakone s pijanci, z nezvestimi možmi in ženami, s sirovinci, nasilneži. V takih slučajih dovoljuje božja postava ločitev od družinske skupnosti. Cerkev razsodi, da smejo zakonci nehati živeti skupaj pod eno streho. Toda ob taki ločitvi zakonska vez med njimi ne preneha. Nikakor se tako ločeni ne morejo in ne smejo vnovič poročiti, dokler sta oba zakonca živa. Kdor kaj takega poizkuša, n. pr. pred svetno oblastjo ali kjerkoli, sklene pred Bogom in katoliško Cerkvijo prešuštno zvezo in se tudi ob smrtni uri ne more spraviti z Bogom drugače, nego da prej razdere nedovoljeno, grešno združitev.[98]

*

Predragi v Gospodu! To je nauk o neločljivosti zakramenta sv. zakona. Ah, imejmo ga pred očmi vsekdar, zlasti pa — še enkrat rečem — pri sklepanju zakonskih vezi! Vi mladi ljudje, imejte resnobno na mislih: V zakonu, veljavno sklenjenem — ni mogoče več nazaj! Zato skrbite prej, da bodo vaši zakoni srečni. Povedal sem, kako, in še ponavljam: Dobro premislite, posvetujte se, molite in pred zakonom čisto in lepo živite! Če bi tudi

potlej — Bog ima svoja pota in svoje namene —, če bi tudi potlej vaš zakon bil kdaj prepoln grenkobe in gorja, o, potem pa vas prosim v imenu Jezusovem: Bojte se tudi le misli na nedovoljeno ločitev in drugo zvezo! Tudi ločitve od družinske skupnosti nikar zlepa ne želite, ne zahtevajte! Trpite, močno in voljno potrpite! V vašo veliko tolažbo vedite: Če je kje kak zakon brez lastne krivde res težak, res skoro neznosen, so zakonski ljudje, ki v Bogu trpe in potrpe, sveti kakor mučeniki. Njihovo življenje ni izgrešeno, ni izgubljeno. Oni hodijo za Kristusom trpečim in bodo nekoč ž njim neizmerno poveličani. Amen.

III.

Ker je zakon svet zakrament in neločljiva, dosmrtna zveza med možem in ženo, je sv. Cerkev zmerom skrbno gledala na to, da bi obvarovala svoje otroke slabih, nesrečnih zakonov. V ta namen je poleg drugega od nekdaj zabičavala takozvane zakonske zadržke, ki so dvojne vrste: razdiravni in oviravni. Razdiravni zadržki so take okolnosti, zavoljo katerih veljavna zakonska zveza ni mogoča; zato se mora zveza, če se je vendarle sklepala, in se zadržek ne odstrani, kot nična razdreti. Taki razdiravni zadržki so n. pr. zmota v osebi, s katero se hoče kdo poročiti, sila in strah, nedoraslost, že obstoječa druga zakonska zveza, višji mašniški redovi, krvno sorodstvo in še drugi. — Oviravni zadržki pa so take okolnosti, zaradi katerih ženin in nevesta ne smeta skleniti sv. zakona; toda če ga vendarle skleneta, je zakon veljaven, a ženin in nevesta smrtno grešita. Taki oviravni zadržki so: prepovedani čas (advent in post), veljavna zaroka s kako drugo osebo, neslovesna obljuba, ki nasprotuje sv. zakonu, razlika krščanske konfesije (če sta ženin in nevesta

krščena, pa nista oba katoličana), če zaročenca nista oklicana. — Od nekaterih zakonskih zadržkov, ki jih je postavila Cerkev, daje Cerkev iz tehtnih razlogov izpregled ali dispenzo, in tako se sicer nedopusten zakon včasih dopusti, ali sklenitev veljavnega omogoči, ali že sklenjena neveljavna zveza poveljavi.[99] — Izmed vseh zadržkov izberem enega, da govorim o njem, namreč zadržek, ki ovira zakone med katoličani in krščenimi drugoverci. Z drugo besedo: govoriti hočem o takozvanih mešanih zakonih, t. j. o zakonih katoličanov z nekatoličani, ki pripadajo drugim krščanskim veroizpovedim. Katoliška Cerkev take zakone prepoveduje, jih nujno zabranjuje. Zakaj jih prepoveduje in zabranjuje? — Vendar iz važnega vzroka in pod gotovimi pogoji zadržek verske razlike izpregleduje. Iz kakšnega vzroka in pod katerimi pogoji ga izpregleduje? — Zdelo bi se, da je katoliška Cerkev v tej reči nestrpna, intolerantna. Ali je res nestrpna, intolerantna? — Glejte, troje poglavij, troje vprašanj, ki vam jih zaradi njihove važnosti moram razjasniti! —

*

Predragi! Katoliška Cerkev prepoveduje in ovira mešane zakone med katoličani in drugoverci, ki so sicer krščeni, pa niso katoličani. Zakaj tako? Zato, ker ve, da taki zakoni niso dobri, niso srečni. Manjka jim pravih, trdnih tâl. Temelj vere, na

katerega je treba vsekako postaviti tako važno zgradbo, kot je dosmrtna skupnost moža in žene, ima globoko razpoko. In potem je tak zakon kakor hiša, postavljena na razpokan svet. Dokler se stavi, se zdi, da bo vse dobro in lepo. Toda pod težo stavbe rastejo razpokline. Pozna se to na podzidkih, na stenah, na strehi, povsod. Pride potres, in vse se utegne v hipu zrušiti. Zunanje, postranske opore bodo le slabo držale. — Tako je z zakonsko srečo brez edinosti v pravi veri. Kršnih tâl ni, na katerih bi neomajno stala. Pride potres, vihar življenja, in sreča se zamaje, pade na kup. To pa tembolj gotovo, ker mešani zakon ni samo hud razkol med možem in ženo, marveč je tudi žalosten razdor med katoliškim zakoncem in med Bogom. Vsak mešani zakon je kos izdajstva v veri, kos odpada od Boga. Zvestoba, ki je bila obljubljena pri sv. krstu, potrjena pri sv. birmi, obnovljena pri sv. obhajilu — je okrnjena. Celo vero je bil prisegel Bogu katoliški zakonec — v takem zakonu pa ali bo še ostala cela? Ali ne bo postala komaj polovična, in čez čas ali je bo sploh še kaj? Resnično, velika je nevarnost, da začne v mešanem zakonu vera katoliškega zakonca pešati, giniti, oziroma se izpreminjati v krivo vero drugega zakonca. Ljubezen do nekatoliškega moža, do nekatoliške žene bo izpodkopavala ljubezen do vere, bo meglila pogled v verskih resnicah. Izkušala bo izravnati nasprotja med katoliško in drugo vero; prigovarjala si bo, da ta

nasprotja niso tako velika; da katoliška Cerkev pretirava; da so vse vere dobre; da se človek povsod lahko zveliča. Pač nekatera katoliška nevesta, ki je pri sklepanju mešanega zakona sama sebi in Cerkvi zagotavljala, da bo svojo vero močno in neskaljeno nosila v svojem srcu, je že v malo letih takega zakona padla v versko brezbrižnost in v nevero. In prav toliko katoliških mož je šlo isto pot. Saj so še kralja Salamona zapeljale poganske žene v malikovanje, in koliko drugih veljakov, ki niso bili tako modri kakor Salomon, je padlo! Sv. Avguštin je nekoč dobro opomnil, kakšen vpliv ima zmota, če je pomešana z resnico. Pri razlaganju 19. vrste 54. psalma: Gospod, reši mojo dušo njih, ki se mi bližajo, zakaj v mnogočem so bili z menoj — je zapisal: Zmota med kristjani je veliko nevarnejša in zapeljivejša nego gnusoba poganstva. Tisti, ki mi pravi: Moli malike! — me ne bo tako lahko zapeljal. Če mi pa zapeljivec govori: Glej, saj sem tudi jaz kristjan — je nevarnost zame blizu. Tu je treba moliti s psalmistom: Gospod, reši mojo dušo teh, ki se mi bližajo, zakaj v mnogočem so bili z menoj.[100] — Toda verska nevarnost za katoliškega zakonca še ni célo zlo mešanega zakona. Kaj pa otroci? Otroke je treba v zakonu dobro vzgojiti. Dobra vzgoja, taka, ki je za nebesa, pa ni mogoča brez vere, in sicer brez prave, ne napačne vere. Zato katoliška Cerkev, kadar dopusti, ali bolje rečeno: trpi, tolerira mešani zakon, zahteva — kakor bomo

čuli — katoliško vzgojo otrok. Ali pa bo vzgoja v tem zakonu res katoliška? Ali ne bo v marsikakem slučaju vkljub dani obljubi nekatoliška, krivoverska? Ali ne bo v veliko slučajih le napol katoliška, in v drugih, premnogih versko sploh — nikakršna? Kako ne! Če pa ne sodelujeta pri verski odgoji oče in mati! Če pa to, kar morda eden zida, drugi podira! Če pa začno otroci prav kmalu opazovati, kako sta oče in mati različnih misli v verskih stvareh, če, zlasti ko začno doraščati, vidijo verski prepad med očetom in materjo! Eden hodi k službi božji v katoliško cerkev, drugi v nekatoliško. Eden moli, se spoveduje, prejema sv. obhajilo, drugemu so te stvari več ali manj tuje, ima jih za zunanjosti, katerim se morda celo pomilovalno nasmiha. Kako mora to vplivati na srca otrok!... In če začno otroci izpraševati, ali je prava vera očetova ali materina? In če tistega roditelja bolj ljubijo, ki je v zmoti, nego onega, ki ima resnico? Kaj ne bodo ž njim ki je v zmoti, začeli ljubiti tudi zmoto samo? Ali pa bo ljubezen zaželela tudi pri njih premostiti prepad med resnico in zmoto, med eno vero in drugo. In tako bodo tudi otroci že v zgodnji mladosti zastrupljeni od verskega indiferentizma, da bodo imeli vse vere za enako dobre. To pa je zmerom mogočen pogon v nevero. —

Predragi! To so težke reči, ki ne prinašajo sreče v zakone. Mladi ljudje tega, žal, velikokrat ne razumejo. Srce se vname, in srce, ki samo nič

ne vidi, premoti še razum, da tudi on ne vidi. Da je le lepota telesna, da je le bogastvo, da le vabijo užitki in udobnosti življenja — vera naj bo, kjer hoče! Tudi starši mladih ljudi so velikokrat taki. Da hči le dobi ženina, da je le preskrbljena — kaj vera! Velikih in v večnost segajočih reči ne vidijo. Cerkev pa jih vidi, jih je zmerom videla, zato je zmerom pred mešanimi zakoni svarila, jih zavirala, obsojala, prepovedovala. —

Mešani zakoni so v očeh Cerkve vsega obžalovanja vredni tudi tedaj, kadar jih Cerkev iz važnega razloga dopusti ali trpi. Iz kakšnega važnega vzroka to stori? Zato pač, da zabrani še večje zlo: da prepreči popolne odpade od vere; da ustavi civilne poroke; da odvrne še hujše verske nesreče. Zagotavljamo pri nogah Križanega, je pisal papež Benedikt XIV. škofu breslavskemu, podeljujoč zakonski izpregled od razlike v veri, da storimo to samo zato, da odvrnemo še večje škode od naše sv. vere. — Saj pa tudi Cerkev izpregledov za mešani zakon ne daje drugače nego le pod zelo tehtnimi pogoji. Ti pogoji so: Prvič, mora nekatoliški zakonec obljubiti, da bo katoliški v zakonu lahko neovirano izpolnjeval vse dolžnosti katoliške vere in bogoslužja. Drugič, mora obljubiti katoliški zakonec, da bo izkušal nekatoliškega druga ali družico privesti k spoznanju resnice in edinosti prave vere. In tretjič, morata oba zakonca slovesno in

trdno obljubiti, da bodo vsi otroci iz zakona odgojeni po katoliško. Brez teh treh obljub Cerkev ne da dispenze, in noben katoliški duhovnik ne sme izvršiti mešane poroke. —

Dejal bi kdo, zlasti tak, ki ne ljubi Cerkve: Kako je pa vendar katoliška Cerkev v tej reči nestrpna, intolerantna! — Ne, predragi! nikarte tega ne mislite! Cerkev ni nestrpna, intolerantna, ko tako dela, marveč vrši samo svojo vzvišeno nalogo, svojo dolžnost. Naloga Cerkve, izročena ji od Kristusa, je: voditi vse ljudi k zveličanju. Cerkev katoliška pa ve, da je po redni poti zveličanje samo v nji in po nji. Zato mora vsakdo z vsemi močmi delati na to, da se nihče ne izgubi od nje, ki je — kakor Kristus — pot, resnica in življenje, in da vse, ki še niso njeni, k sebi pripelje. Da se torej katoliški zakonci v mešanih zakonih ne izgube od nje, zato jim mora biti prosto, da jo spoznavajo in po njenih naukih in zapovedih žive. Da pa privabi k sebi tudi zmotene, zato naj ti, ki poznajo resnico, izkušajo odpreti oči tudi njim, ki so v zmoti. Seveda naj ne vpliva katoliški zakonec na nekatoliškega s silo in nadležnim pregovarjanjem. Prozelitstvo, prestopanje v katoliško vero, ki bi množilo samo po imenu katoličane, ne pa pravih, iskrenih udov Cerkve, Cerkev zametuje. Zato naj katoliški zakonec izpreobrača nekatoliškega zlasti z lepim zgledom lastnega življenja po veri in z molitvijo — tako, kakor je sv. Monika izpreobrnila

svojega sina Avguština. Kar pa tiče otrok v mešanih zakonih, ali nima do njih pravice tisti Bog, ki jih je ustvaril in zase ustvaril? No, dobro! Potem pa ima pravico do njih tudi Cerkev katoliška in edino ona — zakaj le v nji in po nji bodo, od Boga na svet poslani, mogli po ravni poti zopet k Bogu nazaj. Tako ni v ravnanju katoliške Cerkve nobene nepravilnosti, nobene nestrpnosti, marveč v vsem je samo pravična in dolžna skrb za zveličanje, za večno srečo ljudi. Cerkev katoliška bi ne bila to, kar je, če bi ravnala drugače — ne bila bi steber in trdnost resnice. (1 Tim. 13, 15.) —

*

Predragi! Te reči sem vam moral razložiti, ker so dandanes čedalje bolj — kakor pravimo — aktualne, t. j. na dnevnem redu. Razumejmo jih tako, kakor so, in ne obkladajmo Cerkve z nevemkakšnimi očitki, morda celo s tem, da katoliška Cerkev mrzi, sovraži drugoverce. Ne — marveč ljubi jih! Kakor svoje otroke jih ljubi in jih želi prišteti svojemu občestvu. Zmoto seveda mrzi in obsoja, to pa prav zato, ker ljubi nje, ki v zmoti živijo; ker ve, da je zmota zmotencem v pogubo; Cerkev pa — kakor Bog — ne želi nikomur pogube, marveč da bi se vsi zveličali in prišli k spoznanju resnice. Razumejmo vse to prav in poučujmo nevedne in ravnajmo vsekdar po mislih

in željah, po zapovedih in prepovedih sv. Cerkve, ki imajo vse najvišji namen — našo večno srečo. Sv. Cerkev je mati — spoštujmo in ubogajmo mater vsekdar, tudi tedaj, kadar bi se našemu nerazsodnemu srcu zdelo težko in trdo. Amen.

IV.

Predragi v Gospodu! O zakramentu svetega zakona ne morem nehati govoriti, da vam ne bi pokazal še bogoslužnih obredov, s katerimi je obdala sv. Cerkev sklepanje zakonskih zvez. S tem pa naj obenem tudi završim vse to pridiganje o studencih zveličanja, ki so sveti zakramenti. —

*

Takole sklepa sv. Cerkev katoliške zakone: Mašnik pride v roketu ali v albi in z belo štolo k oltarju, kjer čakata ženin in nevesta z dvema pričama. V kratkem nagovoru pojasni svetost in dolžnosti zakonskega stanu. — Vidva, ljuba ženin in nevesta — tako navadno izpregovori — stojita pred božjim oltarjem, da bi vpričo krščanske družbe prejela zakrament sv. zakona. Ta zakrament je pa, kakor apostol pravi, velika skrivnost v Kristusu in v Cerkvi, in zakon je skrivnosti polna podoba zveze, ki je med Kristusom in njegovo Cerkvijo. Ko torej ta imenitni in sveti stan nastopita, prevzameta nase dolžnost, da ti popolni podobi po moči enaka postaneta.

Kakor se je neskončno dobrotljivi Odrešenik s svojo Cerkvijo zedinil in nikoli več ne odstopi od nje, prav tako edini danes tudi vaju sam nebeški Ženin z nerazvezljivo zvezo in vama daje svojo božjo milost, da ž njo pri vama ostane. — To je bistveni pouk o zakramentu sv. zakona. Slede potrebni opomini. — Glejta, nadaljuje mašnik, kako imenitna je za vaju ta ura in kako svete dolžnosti nase vzameta. Skrbno se torej varujta, da ne bosta svetosti zakona z nespodobnim življenjem oskrunila in s tem njega milosti nevredna postala. Varujta se vsake priložnosti k grehu, v bran se postavita grehu koj izpočetka, celo grehu v mislih... Da, čistost v zakonu, ta je prva. S čistim srcem, greha prostim, pa naj zakonca skrbita, da drug drugega k čedalje večji krščanski popolnosti navajata. — Ne mislita, opominja mašnik, da sta že vse storila, ako oba skupaj po moči svoje časne sreče iščeta; še kaj bolj imenitnega vama je storiti, namreč za vaju obeh večno srečo skrbeti. Torej si morata tolikanj bolj prizadevati, da drug drugega boljšata in k svetosti napeljujeta, in ne le sebe, ampak tudi celo svojo hišo zveličata. — Razmerje moža do žene in žene do moža pa naj bo tisto kakor razmerje Kristusa do Cerkve in Cerkve do Kristusa. — Mož naj ženo ljubi, kakor je Kristus svojo Cerkev ljubil in samega sebe zanjo daroval, da bi jo posvetil; in žena naj bo možu podložna in iz srca vdana, kakor je Cerkev Kristusu podložna in vdana. —

Kako prelep opomin! V taki medsebojni ljubezni in vdanosti bosta zakonca tudi lahko prenašala trpljenje in še tako hude nesreče, ki jima jih morda Bog pošlje. In lahko bosta drug z drugim potrpela zavoljo človeških slabosti. Trdno naj se vsekdar opreta na milost zakramenta in na tolažbo svete vere. — Sveto vero Jezusovo — to je zadnji in najpotrebnejši opomin — ohranita kakor najdražji zaklad. Vera bodi vajin varih, ljubezen in pobožnost naj vaju navdajata v vsem dejanju. Tako vaju bo sveto upanje vedno spremljalo, in vsa vajina dela bodo Bogu dopadljiva ter vama bodo teknila v večno življenje.[101] —

Po takem nagovoru vpraša mašnik ženina in nevesto, če se hočeta resnično za pravo ženo in moža vzeti. Ženin in nevesta jasno in določno pritrdita. V tem medsebojnem pritrjenju je zakrament sv. zakona. Podelita si ga drug drugemu ženin in nevesta sama, kar je posebnost tega zakramenta. —

Nato reče mašnik: K večjemu potrjenju tega svetega dejanja dajta drug drugemu prstana zaročitve in roke! — Zaročenca to storita. Prstana se položita na oltar, ob sklenitvi desnih rok pa govori mašnik: — Sklenitev rok pomeni, da zdaj pred Bogom in krščansko družbo sveto potrdita, da drug drugega ne bosta zapustila, čeprav vama Bog nadlogo pošlje, temveč da bosta vedno ljubeznivo drug drugemu pomagaje tako dolgo skupaj ostala, dokler vaju ne bo smrt ločila. —

Po teh besedah mašnik sklenjeni desnici s štolo ovije, svojo desno roko gori položi in reče: Jaz vaju zvežem v zakon v imenu Očeta in Sina in Sv. Duha. Amen. In pokropi poročenca z blagoslovljeno vodo. — Potlej mašnik na listni strani blagoslovi prstana s to-le molitvijo: Blagoslovi, Gospod, ta prstana, ki ju mi v tvojem imenu blagoslavljamo: da bosta ta dva, ki ju bosta nosila, popolno ohranila medsebojno zvestobo; da bosta v miru in v tvoji volji vztrajala in zmerom v medsebojni ljubezni živela. Po Kristusu, Gospodu našem. — Ko si novoporočenca blagoslovljena prstana drug drugemu na roke natikata, jima govori mašnik: Vzemita prstan, ki naj vaju vedno opominja, da med seboj zakonsko zvestobo, ki si jo zdaj obljubita, do smrti natanko držita. V imenu Očeta in Sina in Sv. Duha. Amen. —

Zakonski prstan, moji častiti poslušavci, ima na vse strani ganljiv pomen. Sam v sebi lepo zaokrožen, je podoba neizmernega Boga, ki je sam sebi vse in v svoji popolnosti neskončno blažen. Na Boga mora biti postavljen zakon, in po božjem zgledu naj tudi zakonca sama sebi zadostujeta. Gorje, če bo iskalo srce sreče izven zakona, izven posvečene družinske skupnosti! Črv, ki se bo zagrizel v zvestobo zakonsko, bo oglodal in uničil tudi srečo življenja. — Brez konca je okrogli prstan. Tako mora biti zvestoba v zakonu kakor zakon sam — brez konca, do smrti trajajoča. Mine poročni dan, poročni venec se razdere, raztrga se

obleka svatovska. Zvestoba pa ne sme miniti, se ne razdreti, ne raztrgati nikdar! — Iz zlata je prstan, iz najplemenitejše kovine. Kaj je plemenitejšega nego ljubezen, ki si jo zakonca drug drugemu darujeta? Nesreča je, izgubiti, zapraviti zlato. Še hujša nesreča je, izgubiti, zapraviti posvečeno to ljubezen. Kakor se zlato preizkuša v ognju, tako naj bo ta ljubezen preizkušena v bridkostih in bolečinah življenja — in bo blestela vedno lepše. Če je sijala na poročni dan kot vroče solnce sredi oblakov čistega neba, bo sijala na večer življenja sicer mirneje, a globlje — pozlačena že od jutranje zarje onstranske blaženosti.[102] —

Po nataknjenju zakonskih prstanov mašnik za nova zakonca še nekoliko moli in potem vsakega posebej, najprej moža, potem ženo, z blagoslovljeno vodo pokropi v znamenju križa, kar pomeni, da jima želi božjega blagoslova v vsi obilici. Tako je sv. obred dovršen, kadar poroka ni z mašo. —

Kadar pa se poroka vrši s sveto mašo, kar Cerkev močno želi, tedaj se podeli nevesti, kot prihodnji materi, še poseben blagoslov. Sv. maša za poročenca je zelo lepa. Pri Vstopu prosi mašnik Boga, da bi združil zaročenca v tolikem usmiljenju, kakor je združil edinca svojih staršev, Tobija in Saro. Od Boga obilno blagoslovljena, bosta Bogu tudi obilno hvalo dajala. — V Prošnji prosi mašnik tolsto: — Usliši nas, vsemogočni in usmiljeni Bog! Naj bo to, kar mi po svoji službi vršimo, po tvojem blagoslovu vsebolj dovršeno! — V Berilu razlaga

apostol Pavel, kaj bodi v zakonu mož, kaj žena; namreč, mož bodi glava družine, žena pa krona na glavi moževi. Medsebojno njihovo razmerje pa bodi vsekdar tisto, ki je med Kristusom in Cerkvijo, zato ker je zakonska zveza podoba zveze Kristusove s Cerkvijo. — V Stopinjski molitvi se poveličuje prvi in glavni namen sv. zakona: — Tvoja žena, govori Cerkev s psalmistom možu, je kakor rodovitna vinska trta ob steni tvoje hiše; tvoji otroci so kakor mlade oljke okoli tvoje mize. (Ps. 127, 3.) — Evangelij uči z besedami Kristusovimi neločljivost zakona. — Darovanje pa zbuja zaupanje v božjo pomoč ob vseh zakonskih težavah in bridkostih: — Vate sem položil svoje upanje, Gospod; rekel sem: moj Bog si ti, v tvojih rokah je moje življenje. (Ps. 30, 15—16.) — V Tihi in Poobhajilni molitvi se prosi Bog ponavljaje, da bi vodil in podpiral to, kar je on sam v ohranjenje človeškega rodu pripravil. —

Prav tako lep kakor sv. maša sama je posebni blagoslov, ki velja pred vsem nevesti in ga da mašnik po Očenašu. Mašnik stoji na listni strani oltarja in k poročencema obrnjen moli: O Bog! ti si s svojo vsemogočnostjo vse iz niča ustvaril. Ti si dal, potem ko si uredil začetek sveta, možu, ustvarjenemu po tvoji podobi, ženo za nerazdružljivo pomočnico. Ti si oblikoval ženino telo iz moževega telesa in si nas tako učil, da se ne sme nikdar ločiti, kar si ti iz ene enote naredil. O Bog! ti si zakonsko zvezo s tako vzvi-

šeno skrivnostjo posvetil, da si v poročni zvezi upodobil skrivnostno zvezo Kristusovo s Cerkvijo. O Bog! ti si ženo z možem združil in po prvotni uredbi človeško družbo s tistim blagoslovom obdaril, ki edini ni bil odvzet ne po izvirnem grehu ne po vesoljnem potopu. Ozri se na to svojo služabnico, ki pri svoji poroki pomoči tvojega varstva prosi. Naj bo njen zakon jarem ljubezni in miru; zvesta in čista naj bo poročena v Kristusu, vsekdar posnemovavka svetih žená. Naj bo svojemu možu ljubezniva kot Rahela, modra kot Rebeka, mnogoletna in zvesta kakor Sara. Ničesar naj si v njenih delih ne lasti oni znani začetnik greha (hudobni duh); naj ostane močna v veri in zapovedih. Enemu možu poročena, naj se varuje vsake grešne poti in naj krepi svojo slabost z močjo premagovanja. Naj bo dostojanstvena po nravnosti, časti vredna po sramežljivosti, v nebeških naukih poučena. Naj bo rodovitna otrok in preizkušena in čista naj pride nekoč v pokoj blaženih, v nebeško kraljestvo. Oba (novoporočenca) naj gledata otrok otroke do tretjega in četrtega rodu in naj dočakata zaželjeno starost. Po Kristusu, Gospodu našem. —

To zadnjo prošnjo za častitljivo starost in prošnjo za zveličanje obeh zakoncev ponovi mašnik še enkrat pred zadnjim blagoslovom svete maše.[108] —

*

Glejte, moji častiti poslušavci, kako lepo spremi Cerkev zakonske ljudi v njihovo zakonsko skupnost. O, da bi se le tudi vsi zaročenci sami dobro pripravili in odpravili na svojo novo pot! Od priprave je zavisna mera milosti in pomoči božje. Bog rad deli s polnimi rokami, če je le srce človekovo sprejemljivo. Zato, in pa ker je sv. zakon zakrament živih, ki ga je treba prejeti v posvečujoči milosti božji, naj krščanski ženini in neveste pred vsem skrbno očistijo svojo vest v zakramentu sv. pokore, najbolje v dolgi spovedi o celem preteklem življenju; zato naj z veliko pobožnostjo prejmejo sv. Rešnje Telo, tudi večkrat, in če le mogoče še na dan poroke pri sveti maši; zato naj neposredno pred zakonom mnogo in goreče molijo; zato naj, če morejo, store v tem času še kako drugo dobro delo. Ah, s koliko skrbjo se navadno vrše zunanje priprave za poroko! Tedne in mesece prej se premišljuje, se dela za to, da se pripravi dostojna oprema, nakupijo svatovska oblačila, uredi sijajno svatovanje. Velikokrat se tu stori več, nego dopušča stan, dovoljujejo premoženjske razmere. Na notranjo, dušno pripravo pa se ne misli. Glede duše pa velja mnogokrat beseda Skrivnega razodetja: Praviš: bogat sem in obilno premožen in ničesar ne potrebujem — in ne veš, da si reven in usmiljenja vreden in ubog in nag. (Skr. raz. 3, 17.) Ali je prav tako, predragi? Ni prav, ni prav! Kaj tedaj? Svetujem ti, pravi dalje Skrivno razodetje, da si kupiš

od mene v ognju izkušenega zlata, da obogatiš; in belih oblačil, da se oblečeš, da se ne bo videla sramota tvoje nagote; in z očesnim mazilom pomazili svoje oči, da izpregledaš! (Skr. raz. 3, 18.) V ognju preizkušeno zlato je ljubezen božja; belo oblačilo je čistost duše; mazilo za dušno oko je dejanska milost Sv. Duha. Z ljubeznijo božjo v srcu, s čisto dušo, z milostjo Sv. Duha pojdite v zakon vsi, ki vanj greste — in na vaši življenski poti bo z vami Bog! Amen. —

Opombe.

(Literatura.)

[1] Prim. Lud. Billot, S. J., De Ecclesiae Sacramentis. Tom. I. Nova ed. Romae 1896. Polyglotta de Prop. fide. Str. 12—13.

[2] Prim. Vel. katekizem, vpr. 523.

[3] Prim. Dr. Jos. Ehrler, Apologetische Predigten. III. 2. Aufl. Freiburg i. Br. 1905. Herder. Str. 35.

[4] Prim. Ehrler, o. c., str. 39.

[5] Prim. Dr. I. Klug, Die ewigen Quellen. 1—6. Tausend. Paderborn 1916. Schöningh. Str. 21.

[6] Prim. Ehrler, o. c., str. 45, 44.

[7] Sess. VII. de Sacram., can. 2.

[8] Prim. deloma W. Wilmers, S. J., Lehrbuch d. Religion, 7. Aufl. IV. Bd. Münster i. W. 1912. Aschendorf'sche Buchhandlung. Str. 219.

[9] Prim. C. M. Wermelskirchen, Katechetische Predigten. III. Bd. 6—7. Aufl. Limburg a. L. 1911. Gebr. Steffen. Str. 40—41.

[10] Prim. Veliki katekizem, vpr. 531—535; 542—544.

[11] Prim. P. Segneri, Il cristiano instruito nella sua legge Parte III. Ragg. V. Sopra il Sacramento del Battesimo. I., passim.

[12] Prim. D. Mark, Exhorten. III. Bd. 2. Aufl. Brixen 1898. Weger. Str. 254.

[13] Gl. Wilmers, o. c., str. 290, pod črto 2.

[14] Prim. Dr. Fr. Ušeničnik, Pastoralno bogoslovje. II. zvezek. V Ljubljani 1920. Jugoslovanska knjigarna. Str. 340.

[15] Prim. Ušeničnik, o. c., str. 376 nsl., 379.

[16] Ušeničnik, o. c., str. 369.

[17] Prim. Wilmers, o. c., str. 325.

[18] Prim. Instructio Pastoralis Labacensis, str. 12.

[19] Prim. Manuale Ritualis romani. De sacram. Bapt.

[20] Prim. Ušeničnik, o. c., str. 375.

[21] Prim. Ušeničnik, o. c., str. 354 nsl.

[22] Gl. Veliki katekizem, vpr. 556.

[23] Vel. katekizem, vpr. 558.

[24] Prim. M. Wiseman — Zupančič, Fabiola ali Cerkev v katakombah. 3. natisk. V Celovcu 1907. Družba sv. Mohorja. Str. 205.

[25] Prim. Wermelskirchen, o. c., str. 46—47.

[26] Prim. Vel. katekizem, vpr. 557.

[27] Prim. Wilmers, Lehrbuch, str. 336.

[28] Gl. H. Fischer, Jezusova oporoka Misijonska knjižnica. 2. zvezek. 1926. Str. 137.

[29] Prim. Billot, De Ecclesiae Sacram., I., str. 262.

[30] Vel. katekizem, vpr. 559.

[31] Vel. katekizem, vpr. 571.

[32] Gl. Joh. Ev. Pichler, Der Weg zum Leben. Kathol. Religionsbuch mit Beispielen u. Bildern. 3. Aufl. Mödling b. Wien 1923. Missionsbuchhandlung St. Gabriel. Str. 367—368.

[33] Allocutio 20. Dec. 1926. — Gl. Kirchenzeitung, Salzburg 1926. Nr. 52, str. 464.

[34] Prim. Billot, o. c., str. 284.

[35] Prim. Klug, Die ewigen Quellen, str. 120 nsl.

[36] Iz himna: Adoro Te devote.

[37] Sess. XIII., cap 3., can. 3.

[38] Vel. katekizem, vpr. 589.

[39] Prim. Ehrler, Apolog. Predigten, IV., str. 101—102; prim. tudi str. 99.

[40] Prim. Wilmers, o. c., str. 464.

[41] Prim. Conc. Trid., sess. XIII, cap. 2.

[42] Prim. Mark, o. c., str. 366 in 361 nsl.

[43] Mark, 367.

[44] Mark, 368.

[45] Prim. Wilmers, o. c., str. 575.

[46] Wilmers, o. c., str. 576.

[47] Prim. Billot, o. c., str. 577: Restat itaque ultima sententia...

[48] Prim. Wilmers, o. c., str. 557 spodaj in pod črto 3.

[49] Conc. Constant., sess. XIII.

[50] Prim. Ehrler, o. c., str. 117 nsl.

[51] Prim. Billot, o. c., str. 515.

[52] Prim. D. Mark, Exhorten. I. Bd. 2. Aufl. Brixen 1897. Weger. Str. 26 nsl.

[53] Gl. Wilmers, o. c., str. 568.

[54] Prim. Wermelskirchen, o. c., str. 220.

[55] Prim. Conc. Trid., sess. XIV. cap. 2.

[56] Prim. Vel. katekizem, vpr. 634.

[57] Prim. Ehrler, o. c., str. 147—148.

[58] Prim. Mark, III., str. 240.

[59] Conc. Trid., sess. XIV., can. 6.

[60] Prim. Vel. katekizem, vpr. 638, 639, 651—660.

[61] Vel. katekizem, vpr. 682.

[62] Prim. Klug, Die ewigen Quellen, str. 95.

[63] Prim. Vel. katekizem, vpr. 679 in Conc. Trid., sess. XIV. de Poen. c. 5., can. 7.

[64] Glej Ušeničnik, Pastor. bogosl., II., str. 448—451.

[65] Prim. Ušeničnik, o. c., str. 444—446.

[66] Prim. P. Ph. Scharsch, O. M. I. — Dr. Fr. Jere, Spoved malih grehov. V Ljubljani 1926. Prodajalna KTD. H. Ničmanova. Poglavja 2—5.

[67] Prim. Wilmers, IV., str. 665, nsl.

[68] Pri Scharsch-Jeretu, str. 26.

[69] Pri Scharsch-Jeretu, str. 58.

[70] Pri Scharsch-Jeretu, str. 60.

[71] Pri Scharsch-Jeretu, str. 61.

[72] Prim. Mich. v. Faulhaber, Zeitfragen und Zeitaufgaben. Freiburg i. Br. 1915. Herder. Str. 35.

[73] Conc. Trid., sess. XIV. De Extr. unctione.

[74] Prim. Ehrler, Apolog. Pred., III., str. 184 nsl.

[75] Prim. Billot, o. c., str. 231.

[76] Prim. Segneri, Il cristiano. P. III. Ragg. XXIII. n. 22.

[77] Prim. Fr. Ušeničnik, o. c., str. 600—603.

[78] Prim. Segneri, o. c., P. III. Ragg. XXIII. per totum.

[79] Prim. Billot, o. c., thes. XXVI, § 2.

[80] Sess. XIV., c. 2.

[81] Prim. Wilmers, Lehrbuch, IV., str. 721.

[82] Prim. Ant. Lesar, Liturgika ali sv. obredi pri vnanji službi božji. IV. natis. V Ljubljani 1896. Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. Str. 61.

[83] Prim. Manuale Ritualis rom. usibus dioec. Labacensis. Labaci 1846. Jos. Blasnik. Str. 50 nsl. ter Lesar, o. c., str. 61—63.

[84] Prim. Segneri, l. c., n. 23.

[85] Prim. Faulhaber, o. c., str. 36.

[86] Prim. Vel. katekizem, vpr. 725.

[87] Prim. Dr. Fr. Ušeničnik, Pastoralno bogoslovje. I. zvezek. V Ljubljani 1919. Jugoslov. knjigarna. Str. 42 nsl. — Prim. tudi A. Lesar, o. c., str. 64 nsl. ter Christian Kunz, Die Tonsur u. die kirchl. Weihen. Regensburg u. Rom 1913. Pustet.

[88] Prim. Lesar, o. c., str. 68—69 ter Christian Kunz, Die Diakonen- u. Priesterweihe. Regensburg u. Rom 1913. Pustet. Str. 51 nsl.

[89] Prim. Wermelskirchen, Katech. Pred. III., str. 364—365.

[90] Prim. Segneri, Il cristiano, P. III. Ragg. XXIV. n. 7—8.

[91] Segneri, l. c., n. 9—10.

[92] Segneri, l. c., n. 4.

[93] Gl. Ehrler, o. c., str. 216. — Prim. tudi str. 212 nsl.

[94] Prim. L. Billot, o. c. str. 328 nsl. ter Wilmers, o. c. str. 811 nsl.

[95] Prim. Ehrler, o. c., str. 221.

[96] Prim. Ehrler, o. c., str. 219.

[97] Prim. Ehrler, o. c., 231.

[98] Prim. Ljubljanski škofijski list, 1920., str. 10—11.

[99] Prim. Dr. Gr. Pečjak, Katol. veronauk. II. V Ljubljani 1909. Katoliška bukvarna. Str. 149.

[100] Gl. Ehrler, o. c., str. 237—238. — Prim. tudi Jos. Könn, Auf dem Wege zur Ehe. Vorbereitende Vorträge f. d. reifere Mädchenwelt. (Hirt und Herde. Beiträge zur zeitgemässen Seelsorge. 7. u. 8. Heft.) Freiburg i. Br. 1920. Herder. Str. 66 nsl.

[101] Prim. Ritus celebrandi Matrim. Sacramentum. Ordinariatus Pr. episcopalis Labaci, 24. aug. 1909.

[102] Prim. Könn, o. c., str. 191 nsl.

[103] Prim. Missale Rom., Missa pro Sponso et Sponsa.

V isti založbi je izšlo istega avtorja:

Brez vere — Za resnico — O dveh grehih
Začetek in Konec — Velika skrivnost
O ljubezni — Kam greš? — Vstajenje
duše — Mesto na gori — Zgodbe
o človeku — Žena s Solncem
Božji dnevi — Večna knjiga
Memento homo